

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

**KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ TÜRK DİLİ VE
EDEBİYATI BÖLÜMÜ İLE BAKÜ DEVLET ÜNİVERSİTESİ
AZERBAYCAN DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN
OKUMA ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR
İNCELEME**

Eda Peri ERBAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2018

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ
İLE BAKÜ DEVLET ÜNİVERSİTESİ AZERBAYCAN DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR
İNCELEME

Eda Peri ERBAŞ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2018

KABUL VE ONAY

Eda Peri Erbaş tarafından hazırlanan "Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü İle Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme" başlıklı bu çalışma, 11.06.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Doğan ATILGAN (Başkan)

Prof. Dr. H. İnci ÖNAL

Prof. Dr. Bülent YILMAZ (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

11.06.2018

Eda Peri ERBAŞ

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.

(Bu seçenikle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

Tezimin/Raporumuntarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

Tezimin/Raporumun.....tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.

Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi

.....11 / 06 / 2018

Eda Peri ERBAŞ

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, bu tez alışması **Prof. Dr. Bülent YILMAZ** danışmanlığında tarafımdan retilidiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

11.06.2018

Eda Peri ERBAŞ

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimin hazırlanmasında desteğini esirgemeyen ve tezimin başarıyla tamamlanmasında büyük katkısı olan tez danışmanım ve değerli hocam Prof. Dr. Bülent YILMAZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca tez jüri üyeleri Prof. Dr. Doğan ATILGAN'a ve Prof. Dr. H. İnci ÖNAL'a teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin hazırlanması sürecinde sabır ve anlayış gösteren, desteklerini esirgemeyen eşime, anneme ve canım oğluma da teşekkür ederim.

ÖZET

ERBAŞ, Eda Peri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü İle Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018.

Hem kitap okuma hem de kütüphane kullanma alışkanlığına sahip olmak gençlerin eğitim hayatını olumlu etkilemektedir. Bu nedenle lisans düzeyinde öğrenim gören, ayrıca kısa bir süre sonra öğretmenlik mesleğini icra edecek olan genç öğretmen adaylarının kitap okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının incelenmesi, bu konuda eğitim aldıkları bölümün etkileri, aynı zamanda konuyla ilgili mevcut olan eksikliklerin giderilmesi açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (KMÜ) Türk Dili ve Edebiyatı (TDE) ile Bakü Devlet Üniversitesi (BDÜ) Azerbaycan Dili ve Edebiyatı (ADE) Bölümünde eğitim alan son sınıf öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarına ilişkin düşünce, tutum ve davranışları incelenmiştir. Bu bağlamda **araştırmanın temel amacı**; farklı coğrafyalarda yer almasına rağmen ortak bir kültüre sahip iki ülkede (Türkiye ve Azerbaycan) bulunan KMÜ TDE Bölümü ile BDÜ ADE Bölümü son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı konusunda benzer ve farklı özelliklerinin hangi etkenlerden kaynaklandığını ortaya koymaktır.

Araştırmaya her iki üniversiteden toplam 187 öğrenci katılmıştır. Bu araştırmada betimleme ve karşılaştırma yöntemleri kullanılmış ve sonuçlar SPSS 21 programında değerlendirilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, Azerbaycan Dili/Edebiyatı ve Türk Dili/Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin sosyo-ekonomik durumu ortadır. Her iki bölüm öğrencileri ayda ortalama bir kitap okumaktadırlar. Öğrenciler okuma alışkanlığı kazanmada çocukluk ve gençlik dönemlerini önemli bulmaktadırlar. Her iki bölüm öğrencileri okuma alışkanlığı kazanmada öğretmenler, en az ise kütüphaneciler tarafından teşvik edilmişler. Genel olarak, karşılaştırılan iki bölüm

öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları açısından benzer özellikleri farklılıklarına göre daha fazladır.

Anahtar Sözcükler

Okuma ve okuma alışkanlığı, gençler, öğretmen adayları, Türkiye’de ve Azerbaycan’da öğretmen yetiştirme sistemi, Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü

ABSTRACT

ERBASH, Eda Peri. *Comparative Study on the Reading Habits of the Students between Karamanoğlu Mehmetbey University Turkish Language and Literature Department and Baku State University Azerbaijan Language and Literature Department*, Master Thesis, Ankara, 2018.

Having both the reading and library usage habits affects young people's educational life positively. For this reason, it is important to examine the reading and library usage habits of the undergraduate level young teacher candidates from the point of view the effects of the education department and to overcome the existing deficiencies related to the subject.

In this study were examined the thoughts, attitudes and behaviors of the last year students of Karamanoglu Mehmetbey University (KMU) Turkish Language/Literature (TLL) and Baku State University (BSU) Azerbaijan Language/Literature (ALL) Department. In this context ***the main purpose of this research is;*** to reveal which factors arise the similar and different features about reading habits of KMU Turkish Language/Literature and BSU Azerbaijan Language/Literature Departments last year students that despite having common culture taking place in different regions (Turkey and Azerbaijan).

In total from both universities 187 students were participated in this research. In this research were used description and comparison methods and the results were evaluated in the SPSS 21 program.

The result of this research shows that, the socio-economic status of Azerbaijan Language/Literature (ALL) and Turkish Language/Literature (TLL) Department students is in the middle. Both department students find childhood and youth periods important in acquiring reading habits. Students of these two department were encouraged by teachers to gain reading habits more than librarians. In general, the two comparative department students have more similar features according reading and library usage habits than dissimilarities.

Keywords

Reading and reading habits, young people, teacher candidates, teachers training system in Turkey and Azerbaijan, Turkish/Azerbaijan Language and Literature Department

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	iii
ETİK BEYAN.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
TABLolar DİZİNİ	xiv
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: KONU HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	2
1.1. KONUNUN ÖNEMİ.....	2
1.2. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ.....	5
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI, PROBLEM VE HİPOTEZİ.....	11
1.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	13
1.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	14
1.6. KAYNAKLAR.....	16

2. BÖLÜM: OKUMA ALIŞKANLIĞI, ÖĞRETMEN VE ÖĞRETME	
YETİŞTİRME SİSTEMİ	18
2.1. OKUMA VE OKUMA ALIŞKANLIĞI	18
2.1.1. OKUMA ALIŞKANLIĞI EDİNME SÜRECİ	26
2.1.2. OKUMA ALIŞKANLIĞININ İŞLEVLERİ VE	
YARARLARI	31
2.1.3. OKUMA ALIŞKANLIĞINI ETKİLEYEN BİREYSEL VE	
TOPLUMSAL FAKTÖRLER	33
2.2. ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUMA	
ALIŞKANLIĞI	35
2.3. ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMİ	42
2.3.1. TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMİ	42
2.3.2. AZERBAYCAN'DA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMİ	
	43
2.4. TÜRKİYE VE AZERBAYCAN'DA TÜRK/AZERBAYCAN DİLİ	
VE EDEBİYATI BÖLÜMLERİNİN YAPISI VE PROGRAMLARI	
	45
3. BÖLÜM: BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	52
3.1. ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ	52
3.2. ÖĞRENCİLERİN OKUMA ALIŞKANLIKLARINA	
İLİŞKİN ÖZELLİKLERİ	54
3.3. ÖĞRENCİLERİN KENDİ OKUMA ALIŞKANLIKLARINA	
İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ	62
3.4. ÖĞRENCİLERİN OKUMA ALIŞKANLIĞININ	
KAZANILMASI SÜRECİ İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ	67

3.5. ÖĞRENCİLERİN OKUMA ALIŞKANLIĞI	
KAZANMALARINDA BÖLÜMÜN ROLÜ.....	71
3.6. ÖĞRENCİLERİN KÜTÜPHANE KULLANMA	
ALIŞKANLIKLARI İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ.....	76
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	84
SONUÇ.....	84
ÖNERİLER.....	94
KAYNAKÇA.....	96
EK 1. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerine Uygulanan	
Anket (Türkçe Örneği).....	103
EK 2. Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerine	
Uygulanan Anket (Azerice Örneği).....	111
EK 3. Gönüllü Katılım Formu (Türkçe Örneği).....	119
EK 4. Gönüllü Katılım Formu (Azerice Örneği).....	120
EK 5. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi	
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Anket Uygulamak İçin	
İzin Belgesi.....	121
EK 6. Bakü Devlet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Azerbaycan	
Dili ve Edebiyatı Bölümünde Anket Uygulamak İçin İzin	
Belgesi (Türkçe çevirisi ile birlikte).....	123
EK 7. Etik Kurul Onay Belgesi.....	128
EK 8. ORJİNALLİK BELGESİ.....	129
ÖZGEÇMİŞ.....	130

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ADE	Azerbaycan Dili ve Edebiyatı
AKTS	Avrupa Kredi Transfer Sistemi
ALA	American Library Association- (Amerikan Kütüphane Derneği)
ALL	Azerbaijan Language and Literature- (Azerbaycan Dili ve Edebiyatı)
BDÜ	Bakü Devlet Üniversitesi
DSV	Devlet Sınav Merkezi
KMÜ	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
KPSS	Kamu Personeli Seçme Sınavı
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
ÖABS	Öğretmenlik Alan Bilgisi Sınavı
PISA	Program of the International Student Assessment- (Uluslararası Öğrenci Başarısını Belirleme Programı)
SPSS	Statistical Package of Social Science Programme
TDE	Türk Dili ve Edebiyatı
TLL	Turkish Language and Literature- (Türk Dili ve Edebiyatı)
TV	Televizyon
Vb.	Ve benzeri
Vd.	Ve diğerleri
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Ön-Test Sayıları.....	15
Tablo 2. Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Lise Türü.....	52
Tablo 3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Eğitim Düzeyi.....	53
Tablo 4. Öğrencilerin Kitap Okuma Nedenleri	54
Tablo 5. Öğrencilerin Kitap Okuma Sıklıkları.....	55
Tablo 6. Öğrencilerin Kitap Okuma Zamanları	56
Tablo 7. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Kitap Türü.....	56
Tablo 8. Öğrencilerin Okudukları Kitapları Seçme Durumları.....	57
Tablo 9. Öğrencilerin Okudukları Kitapları Temin Etme Durumları.....	58
Tablo 10. Öğrencilerin Ortalama Kitap Okuma Süresi.....	58
Tablo 11. Öğrencilerin Bir Günde Okumaya Ayırdıkları Zaman.....	59
Tablo 12. Öğrencilerin Kitap Okumaktan Hoşlanma Durumları.....	59
Tablo 13. Öğrencilerin Elektronik Kitap Okuma Durumları.....	60
Tablo 14. Öğrencilerin Dergi ve Gazete Okuma Sıklıkları.....	61
Tablo 15. Öğrencileri İlk Kez Kitap Okumaya Teşvik Eden Kişiler.....	62
Tablo 16. Öğrencilerin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazanmalarında Etkili Olan Kişiler.....	63
Tablo 17. Öğrencilerin Kitap Okumasına Engel Olan Unsurlar.....	64
Tablo 18. Öğrencilerin Üniversiteye Başlamadan Önceki Kitap Okuma Alışkanlıkları Düzeyi.....	65
Tablo 19. Öğrencilerin Şu Anki Okuma Alışkanlığı Durumu.....	65
Tablo 20. Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Durumu.....	66
Tablo 21. Öğrencilere Göre Okuma Alışkanlığının Önemi.....	67
Tablo 22. Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanmalarındaki Öğretim Dönemleri.....	68
Tablo 23. Öğrencilere Göre Okuma Alışkanlığı Kazandırma Dönemleri.....	69
Tablo 24. Öğrencilere Göre Okuma Alışkanlığı Kazanmada Etkili Olan Kişi ve Etkenler.....	69

Tablo 25. Öğrencilere Göre Okuma Alışkanlığına Sahip Olmanın Mesleki Açıdan Önemi.....	70
Tablo 26. Öğrencilere Göre Öğretmenlerin Okuma Alışkanlığı Kazandırma Görevleri.....	71
Tablo 27. Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazandırma Konusundaki Bilgi ve Becerilerine Yönelik Düşünceleri.....	72
Tablo 28. Öğrencilere Göre Bölümün Okuma Alışkanlığı Kazanmadaki Rolü.....	72
Tablo 29. Öğrencilerin Bölümün Ders Programında Okuma Alışkanlığı İle İlgili Yeterli Sayıda ve İçerikte Dersin Olduğuna Dair Düşünceleri.....	73
Tablo 30. Öğrencilere Göre Üniversite Eğitiminin Okuma Alışkanlığı Üzerindeki Etkisi.....	74
Tablo 31. Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanma Konusunda Öğretim Üyelerinin Yeri.....	75
Tablo 32. Öğrencilere Göre Öğretmenlerin Kütüphane Kullanma Alışkanlığı Kazandırmadaki Rollerini.....	76
Tablo 33. Öğrencilerin Kütüphane Üyeliği Durumları.....	78
Tablo 34. Öğrencilerin Kütüphaneye İlk Kez Gitmelerinin Teşviki.....	78
Tablo 35. Öğrencilerin En Çok Kullandıkları Kütüphane Türü.....	79
Tablo 36. Öğrencilerin Kütüphane Kullanma Nedenleri.....	80
Tablo 37. Öğrencilerin Kütüphaneden Ödünç Aldıkları Kitap Sayısı.....	81
Tablo 38. Öğrencilerin Kütüphane Kullanma Sıklıkları.....	81
Tablo 39. Öğrencilerin Kütüphaneye Gitme Zamanları.....	82
Tablo 40. Öğrencilerin Kütüphane Kullanma Alışkanlığına Sahip Olma Durumları	82
Tablo 41. Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Açısından Karşılaştırması.....	90

GİRİŞ

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı konusunda benzer ve farklı özelliklerinin hangi etkenlerden kaynaklandığını ortaya koymak amacıyla yapılmış olan bu araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

I. Bölüm: Konunun önemi, araştırmanın amacı ve problemi, araştırmanın kapsamı, yöntem ve kullanılan kaynakların yer aldığı bölümdür.

II. Bölüm: Bu bölümde okuma ve okuma alışkanlığının tanımı, okuma alışkanlığının edinme süreci, öğretmen adaylarının ve genel olarak gençlerin okuma alışkanlıklarının durumu, aynı zamanda Türkiye/Azerbaycan'da öğretmen yetiştirme sistemleri, Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümünün yapısı ve programları ele alınmıştır.

III: Bölüm: Bu bölümde araştırma kapsamında uygulanan anket sonucu elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

Son olarak bu araştırma kapsamında öne çıkan sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda öne çıkan öneriler sunularak çalışma tamamlanmıştır.

1. BÖLÜM

KONU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1.KONUNUN ÖNEMİ

İnsanların bilgilenmesini ve gelişimini gerçekleştiren bir eylem olan okuma, görme, dikkat, algılama, hatırlama, seslendirme, anlamlandırma, sentezleme, çözümlenme ve yorumlama gibi farklı bileşenlerden oluşan, karmaşık bir zihinsel süreçtir. Okuma, sadece görme ve algılamadan ibaret değil, birçok fiziksel ve zihinsel etkinliğin birlikte gerçekleşmesiyle oluşan bir beceridir (Coşkun, 2002, s.231, 234). Kitap okuma bireylerin duygu ve düşünce yapısını, hayal dünyasını geliştiren, söz dağarcığını artıran ve bu bağlamda konuşma becerilerini olumlu etkileyen bir eylemdir. İnsanlar okuma eylemi sayesinde en etkili ve kolay bir şekilde bilgi ve genel kültürlerini artırmaktadırlar.

Karim ve Hasan'a (2007, s.285) göre okuma, basılı kelimeleri algılama, yoğun olarak okuma becerisi geliştirme süreci, bir düşünce tarzı, bir tür gerçek deneyim ve birçok karmaşık beceriyi içeren bir eylemdir. Sharma ve Singh (2005, s.119) ise okumayı, basılı parçaları ve yazılı kelimeleri yorumlayan bir sanat olarak betimlemektedir. Bu doğrultuda, okuma becerisinin geliştirilmesinin de birçok faktöre bağlı olduğu ve sürekli bir çaba gerektirdiği söylenebilir.

Kişinin zihinsel bir zevk almak ve kendini her anlamda geliştirmek adına yaşamının sürdürülebilir bir davranış haline getirmesi gerektiği bu eylem, sonu olmayan bir ürüne doğru koşabilme güdüsüdür. Eğitim yoluyla geliştirilebilir bir beceri olan okuma, anlamlandırmaya dayalı bir etkinlik olup sözcük öğretimi ve kullanımına yönelik davranışlara yer verebilmektedir. Bireyin iç sözlüğünde bulunan sözcükler okumayla canlanır ve diğer dil becerileriyle de bu canlılığını sürdürürken sahip olunan söz dağarcığı, okuma hızına da yardımcı olabilmektedir. Okumada zorluk yaşamayan bireyler bu beceriden haz duyar ve

zihnini anlamlı şekillerde besleyebilirler (Yalman, Özkan ve Kutluca, 2013, s. 292). Böylece okuma, bireylere yeni bakış açısı kazanma olanağı sağlar.

Modern dünyada okuma, yaş veya eğitim durumuna bakılmaksızın bilgi edinme sürecinin başlıca yöntemlerinden biridir. Çağımızda çeşitli kaynaklardan bilgi elde etme yeteneğine sahip olma, kariyerlerinde başarılı olan uzmanların bir kriteri haline gelmiştir, diyebiliriz (Lupinogina ve Zaroçinçeva, 2015, s.142). Bu nedenle yazılı kaynaklardan bilgi elde etmek okuma etkinliğinin zayıf olduğu veya hiç olmadığı durumlarda yapılamaz.

Okuma alışkanlığı ise bireylerin yaşam boyunca elde ettikleri bilgilerini, becerilerini ve anlama yeteneğini güçlendirip artıran, aynı zamanda bu değerlerin bireysel ve toplumsal yaşama uyarlanmasına olanak sağlayan beceridir (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008, s.435).

Günümüzde insanlar kitapların fiyatlarını yüksek, kütüphane sayısını az bularak kitap okumaya zaman ayıramamaktan şikâyet etmektedir. Okuma alışkanlığının edinilmesinde engel olarak görülmesi gereken bir diğer önemli husus bilişim teknolojisidir. İnsanların, sunulan bilgi yığınları arasında kendine göre bilgi veya kaynağa ulaşması oldukça zorlaşmış görünmektedir. Okuma eyleminde tat alma ve bunu alışkanlık haline getirme güçleşmiş durumdadır (Batur, Gülveren ve Bek, 2010, s.44). Teknolojik gelişmelerin hızla arttığı modern çağda gençlerin kendilerini yetiştirmeleri ve ilgi duydukları alanda gelişmelerini hızlandırmak için okuma eylemini alışkanlık haline dönüştürmeleri gerekmektedir.

Okuma alışkanlığının bireylere kazandırılması sürecinde, bireyin okumaktan zevk almasının ve okumaya karşı bir düşkünlüğe sahip olmasının sağlanması önem taşımaktadır. Böylece, okuma alışkanlığına sahip bireyin, bunu bir yaşam şekli haline dönüştürmesi sağlanacak ve hem çevresine hem de gelecek nesillere örnek olması ve bu yöndeki eğilimin artması açısından önemli bir rol oynayacaktır (Yücebaş, 2017, s.22).

Kitap okuma bireylerin düşüncesini, dil becerilerini olaylara bakış açısını geliştirerek dünyayı keşfetmeye yardımcı olur. Okuma alışkanlığı kazanma noktasında ise özellikle eğitim hayatı çok önemlidir.

Öğrenciler eğitim hayatı boyunca çok kitap okuyarak ilerleyen kariyerlerinde hızla yükselirler. Araştırmada Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümleri ele alınmaktadır. Özellikle Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bu konuya daha fazla dikkat etmelerinde fayda vardır. Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunları hayatın her aşamasında başarı için okumayı alışkanlık haline dönüştürebilmelidirler. Bu araştırmada Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin kitap okuma konusunda düşünce ve davranışları karşılaştırılarak belirlenmesi hedeflenmiştir. Özellikle lisans öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının tespit edilmesi, konuyla ilgili eğitim aldıkları bölümün rolü, eğer varsa konuyla ilgili eksikliklerin giderilmesi açısından önemlidir.

1.2. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

Kitap okuma bireylerin düşüncesini, dil becerilerini, olaylara bakış açısını geliştirerek dünyayı keşfetmelerine yardımcı olur. Bireylerin iç dünyalarını zenginleştirerek düşüncelerini aydınlatan ve böylece eğitim düzeyini geliştiren okuma eylemi tüm toplumların bilinçlenmesi, bilgilenmesi ve en önemlisi gerçekten bir toplum olarak kendini bulmasında başvurdukları eylemlerdendir.

Okuma yazılı iletileri duyu organları yoluyla algılayıp kavrama, anlamlandırma, yorumlama, düşünce yürütme ve yargıya varma evrelerinden oluşan bütün bir süreçtir. Okuma alışkanlığı ise bireylerin yaşam boyunca elde ettikleri bilgilerini, becerilerini, anlama yeteneğini güçlendirip artıran, aynı zamanda bu değerlerin bireysel ve toplumsal yaşama uyarlanmasına olanak sağlayan beceridir (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008, s.433, 435).

Çağımız teknoloji ve bilgi çağıdır. Teknoloji alanında ilerlemenin temelinde sınırsız bilgiye ulaşma ve bu sayede yeni bilgilerin oluşmasını sağlamak yatmaktadır. Ancak teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin en önemli bilgiye ulaşma kaynağı her zaman kitap olmuştur (Keskin, 2015, s.445). Kitap okuma bireyleri sınırsız bilgi hazinesine ulaştırmakta, aynı zamanda teknoloji çağı olarak adlandırılan modern dünyaya adapte olmayı kolaylaştırmaktadır.

Okuma ve okuma alışkanlığı ile ilgili yapılan çalışmalardan görülüyor ki, ders programı dışında kitap okuma alışkanlığının azalmasında internet ve bilgisayar gibi teknoloji araçlarının aşırı kullanımı, sınavların yoğunluğu ve diğer etkiler yer almaktadır. Bu nedenle kitap okuma alışkanlıklarının azalmasından dolayı okumaya ayrılan zamanın azalması gibi sonuçlar ortaya çıkmaktadır. (Ersoy, 2007; Yalman, Özkan ve Başaran, 2015; Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008).

Gündüz'ün (2015), yükseköğrenimine yeni başlayan birinci sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve eleştirel okuma becerileri açısından ne durumda olduğunu tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada 60'ı erkek ve 50'si kız öğrenci olmak üzere toplam 110 katılımcıya anket uygulanmıştır. Okuma tutum ölçeği kullanılarak belirtilen alt boyutların puanları incelendiğinde örneklemden üniversite öğrencilerinin kitap okumayı sevdiğini, bu eylemi bir alışkanlığa

çevirmek için çaba gösterdikleri ve okumanın yararlı ve etkili bir eylem olduğunu düşündükleri sonucuna varılmıştır.

Odabaş ve diğerlerinin (2008) yaptıkları araştırmada ise Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimlerde öğrenim gören 304 öğrenciye anket uygulanmıştır. Araştırma üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve becerileri ile kütüphane kullanımı eğilimlerini belirlemenin yanı sıra öğrencilerin cinsiyetlerinin, öğrenim gördükleri alanların ve sınıf farklılıklarının okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarına etki ettiğini ortaya koymuştur. Özellikle bölümler arasında okuma alışkanlığı açısından farklar (sosyal bilimler öğrencileri fen bilimi öğrencilerine oranla daha az kütüphane kullanmaktadırlar) oluşabilmektedir. Sonuç olarak yükseköğrenim boyunca öğrencilerin okuma becerisinde gelişme olduğunu, buna karşın yeterli okuma alışkanlığına sahip olamadıkları görülmüştür.

Kuş ve Türkyılmaz (2010)'ın çalışmasında Türkçe ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre, Türkçe öğretmeni adaylarının okuma sıklıkları sosyal bilgiler öğretmeni adaylarına göre yüksek çiksa da genelde öğretmen adaylarının okuma sıklıkları düşük oranda gerçekleşmiştir. Öte yandan öğrencilerin az okumalarının nedeni olarak, işlerin yoğunluğu ve sınava hazırlanma (%49) gösterilmiştir.

Pekkanlı ve Kartal (2010, s.96,101)'in Uludağ Üniversitesi (Bursa) Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngiliz, Fransız ve Alman Dili Eğitimi Ana Bilim Dallarının 4. sınıfında eğitim gören son sınıf öğrencilerine anadil ve yabancı dilde okuma alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla yaptıkları araştırmaya göre, anadilde gazete okuma bakımından son sınıf öğrencileri arasında en sıklıkla ilk sırada Fransızca, ikinci sırada İngilizce ve son sırada da Almanca öğretmen adaylarının yer aldığını görülmektedir. Yabancı dilde gazete okuma bakımından ise öğretmen adayları arasında sırasıyla Almanca, Fransızca ve İngilizce son sınıf öğrencilerinin yer aldığı görülmektedir. Başka bir ifadeyle son sınıf öğrencileri anadilinde yabancı dilden daha fazla sıklıkla gazete okumaktadır. Diğer taraftan son sınıf öğrencileri arasında anadilde gazete okumayan öğrenci olmamakla birlikte İngilizce Bölümünde eğitim gören son sınıf öğrencilerinin %27,5'inin, Fransızca %21,6'sının ve Almanca da %20,5'inin yabancı dilde "hiç gazete okumamaları"

dikkat çekicidir. Yabancı Diller Eğitimi Bölümü son sınıf öğrencilerinin yarıya yakını veya daha fazlası anadilde sık sık veya çok sık roman okudukları görülmektedir. Fakat bu sıklıkların yabancı dilde roman okumada %2-12'lere düşmesi son sınıf öğrencilerinin öğrenim gördükleri programdan mezun olma aşamasına gelmiş olmalarına karşın yabancı dilde roman okumaya çok az zaman ayırdıklarını göstermektedir.

Gazi Üniversitesi (Ankara) Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının okuma stratejilerini kullanma düzeylerini incelemiş olan Erdem (2012, s.162, 179), öğretmen adaylarının okuma stratejilerini kullanma düzeylerinin cinsiyet değişkenine ilişkin olarak manidar bir farklılık göstermediği ve öğretmen adaylarının aldıkları akademik eğitimin okuma stratejisi becerilerini destekleyecek ve yetkinleştirecek bir nitelik göstermediğini tespit etmiştir. Sonuçlardan Dil ve Edebiyat Bölümünde öğrenim görmelerine rağmen öğrencilerin okuma alışkanlıklarının tam olarak gelişmediği anlaşılmaktadır. Okuma stratejilerinin kullanımında 3. sınıf öğrencilerinin daha yüksek ortalamaya ($X^1 = 3,94$) sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2. sınıf ortalamasının ($X = 3,93$) okuma öncesi stratejileri kullanma düzeyinde olduğu gibi 3. sınıf ortalamasına yakın bir değer aldığı tespit edilmektedir. Erkek öğrenciler içerisinde okuma sırası stratejileri en yüksek düzeyde kullananlar 2. sınıf erkek öğrencileri ($X = 4,20$), en düşük ortalamalarla kullananlar ise 4. sınıf erkek öğrencileridir ($X = 3,36$). Kız öğrencilerden okuma sırası stratejileri kullanmada en yüksek ortalamaya 3. sınıf öğrencileri ($X = 3,92$); en düşük ortalamaya ise 5. sınıf öğrencileri ($X = 3,54$) sahiptir. Verilere göre 2 ve 3. sınıf erkek öğrenciler iyi, diğer sınıflardaki erkek ve kız öğrenciler ise orta düzeyde okuma stratejilerini kullandıkları tespit edilmektedir.

Canik Başarı Üniversitesi (Samsun) Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Bölümü birinci sınıf öğrencileri ile Amasya Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ile doğru yazma becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bu araştırmada, 124 öğrenciye anket uygulanmıştır.

¹ X: Sınıf ortalaması.

Araştırmaya göre öğrencilerin %50,8'nin günde 1-5 saat arası kitap okudukları, %43,5'nin ise bir saatten daha az okudukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısının kitap okumaya günde en az bir saat zaman ayırması olumlu bir sonuçtur. Kitap türü olarak öğrenciler en çok %84,7 oranla roman-hikâye okuduklarını belirtmişler. Öğrenciler kitap okumaya engel olarak derslerin yoğunluğunu (%38,7), kendilerinde okuma alışkanlığının olmamasını (%29,8), aynı zamanda bilgisayar ve internet kullanım sıklığının fazla olmasını (%13,7) öne sürmektedirler (Eroğlu, 2013, s. 1441, 1448, 1449).

Rajshahi Üniversitesi (Bangladeş) Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar bölümünde öğrenim gören öğrencilerin okuma alışkanlıklarını değerlendirmek için yapılmış olan çalışmada, katılan öğrencilerin çoğu yaşam boyu kendilerini geliştirmek için (%44) okuduklarını belirtmiştir. Boş zamanlarını değerlendirmek için (%3) kitap okumayı tercih edenlerin sayısı azdır. Aynı zamanda bazı öğrenciler ise daha iyi iş bulma ve bilgi birikimini artırmak (%21) için okumayı tercih etmektedir. Bu araştırmada bir diğer dikkat çekici nokta ise öğrencilerin okumak için tercih ettikleri kitap türleridir. Verilere göre öğrenciler daha çok ders kitapları (%42) okumaktadırlar. Diğer kitap türlerini (bilim/kurgu vd.) okuyabilmek için yeterli zamanı bulamamaktadırlar. Son yıllarda gelişen teknoloji araçları ve internetin yaygın kullanılması okuma alışkanlığını etkileyebilmektedir. Bu araştırmada öğrencilerin, interneti okuma (%10) ve araştırma yapma (%29) amacı ile kullandıkları anlaşılmıştır. Bu da internetin sadece eğlence amaçlı değil aynı zamanda okuma amaçlı kullanılmasını gösterir (Akanda, Eamin, Hoq and Hasan, 2013).

Bir başka araştırmada günümüzde teknolojik gelişmelerin Malezyalı ve Çinli öğrencilerin okuma alışkanlıklarını etkileyip etkilemediğini incelemektedir. Malezya'daki yerel ve Çinli öğrenciler genellikle iki ya da üç dilde konuşmaktadır. Son yıllarda, Çinli ebeveynlerin %95'i kendi kültürünü öğrenmek için çocuklarını Çince eğitim veren okullara göndermektedirler. Bu okullarda Malezya dili yanında İngilizce de zorunlu olarak öğretilmektedir. Öğrenciler boş zamanlarını okuyarak değerlendirmek istediklerinde genellikle en rahat oldukları dilde, özellikle de Çince okumayı tercih ediyorlar. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin yaklaşık %75'i kitap okumakla vakit geçirirken, %37'si gazete, çizgi roman ve dergi gibi

hafif okuma malzemelerini okurlar. Okumak için harcanan zaman, sınavlardan önceki dönemde doğal olarak artar. %80 öğrenci çevrimiçi oyunlara bir günde 1-2 saat zaman harcadıkları ortaya çıkmıştır. Çevrimiçi olarak öğrencilerin %75'i doğrudan ekrandan, sadece %25'i çıktından okumayı tercih etmektedirler (Abidin, Mohammadi and Lean, 2011, s.1, 2, 7, 8).

Donaldson (2013) yaptığı araştırma ile Teksas'da orta ve ikinci dereceli dil okullarında İngilizce öğretmenlerinin kitap okuma deneyimleri ve alışkanlıklarını incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin okuma alışkanlığına sahip olmaları öğrencilerin okuma alışkanlıklarının gelişimini ve okuma motivasyonunu olumlu yönde etkilemektedir.

Gholipour (2012) tarafından, Tebriz Üniversitesi (İran) Fars Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin okuma düzey ve özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, öğrencilerin %42,2'i "orta düzey okuyucu" olarak değerlendirilebilir. Araştırma sonuçlarından öğrenciler daha çok ders ve bilgilenme amaçlı (%30) okumakta, kitapları en çok kütüphaneden ödünç alarak temin etmekte ve genellikle fırsat buldukları zaman kitap okumaktadırlar. Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerin okuma alışkanlıkları üzerinde orta düzeyde bir etkiye (%51,6) sahiptir. Öğrenciler üniversite kütüphanesini çoğunlukla araştırma amaçlı kullanmaktadırlar. Öğrencilerin %37,5'i üniversite kütüphanesini her gün kullanmaktadır.

Hüseynova (2013, s.238,239)'ya göre kişilerin okudukları eserlerin, aile, okul ve çevrenin okuma alışkanlığı kazanmada çok büyük rolü vardır. Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan gibi bağımsız Türk devletlerinden, Çin sınırları içindeki Doğu Türkistan (Sincan) özerk bölgesinden eğitim için İstanbul'a gelen Türk asıllı öğrenciler arasında yapılan bu çalışmaya göre, Azerbaycanlı öğrenciler en çok roman, en az ise felsefî eserler okumaktadırlar. Doğu Türkistanlı öğrenciler %43'lük oranla bilimsel eserleri, 14 %'lük oranla da felsefî eserlerle hikâye türündeki eserleri okumaktadır. Türkmenistanlı öğrenciler çoğunlukla macera türündeki eserleri tercih etmektedirler. Özbekistanlı öğrenciler %50'lik oranla en çok bilimsel eserleri, %17'lik oranla da en az macera türündeki eserleri okumaktadırlar. Kazakistanlı

öğrenciler ağırlıklı olarak roman, hikâye ve psikoloji tarzındaki eserleri, daha az olarak da şiir türündeki eserleri okumaktadırlar. Kırgızistanlı öğrencilerin en çok okudukları eserler %33'lük oranla roman tarzındaki eserler, en az okudukları da %6'luk oranla psikoloji sahasında yazılmış eserlerdir. Elde edilen bulgulardan, eski sovet ülkelerinden gelen öğrencilerin daha çok roman ve bilimsel eserler okumayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Kitap okuma alışkanlığı bireylerin ilim ve sanat dünyasına açılan kapısıdır. Fakat bugün kitap okumak bazı insanların ilgisini çekse de kitap okumaya olan durum farklılık göstermektedir. Şöyle ki, ülkede kitap okuma alışkanlığına sahip olanların sayısı eski dönemlere kıyasla azaldığı anlaşılmaktadır. Yayımlanan kitapların sayısına göre Azerbaycan bazı BDB (Bağımsız Devletler Birliği) ülkelerinden geride kalmaktadır. Bugün 'Kanun Yayınevi'nin araştırmasına göre, Azerbaycan'da her üç bin kişiye bir kitap düşmektedir. Bu durum ülkelere göre farklılık göstermektedir. Rusya'da her dört kişiye bir kitap, İngiltere'de bir kişiye dört kitap düşmektedir. Kitap okumamaya sebep olarak okurun istediği kitabı bulamaması veya yeni baskıyla olan kitapların eksikliği gösterilmektedir. Araştırmaya göre, Azerbaycan'da yaklaşık bin aktif okuyucu vardır. Nüfusu yaklaşık 10 milyon olan ülkede sadece on kitap evi bulunmaktadır. Kitap okumayı toplumda sevdirebilmek için kendimiz ve arkadaşlarımız için bir kitap satın alabilir veya kütüphane kullanma alışkanlığı oluşturabiliriz. Sonuçlara bakılırsa günümüz insanı kitabın ve onun insanlara kazandırdıklarının değerini anlamamakta, çeşitli bahanelere sığınıp (zaman azlığı) kitap okumamaktadırlar (Mensimov, 2013).

Bilgi çağında teknolojiye olan ilgi sonucu olarak bireylerin kitap okumaya olan ilgisi azalmış görülmektedir. Oysaki okuma alışkanlığına sahip olma hem eğitim hem de bireysel olarak kişilerin bilinçlenmesi ve dünya görüşünün genişlemesine neden olmaktadır. Bu sebeplerden dolayı güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olma oldukça önemlidir.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI, PROBLEM VE HİPOTEZİ

Genelde eğitim süreci, okul ve dolayısıyla bilgi ile yoğun ve sistematik bir ilişkinin kurulduğu bu dönemler okuma alışkanlığı için en uygun koşulların bir araya geldiği bir süreç anlamına gelmektedir. Bu nedenle okuma alışkanlığının kazandırılmasında bu sürecin çocukluk ve gençlik dönemi özellikleri dikkate alınarak iyi ve doğru değerlendirilmesi gerekmektedir. Sözü edilen örgün eğitimin en yoğun aşaması olan üniversite dönemi gençlerin okuma eylemini en yoğun ve zorunlu olarak gerçekleştirdikleri bir dönemdir. Okuma zevk, duyarlılık ve bilincinin elde edilmesinde bu dönem yarattığı koşullar açısından avantajlı bir süreçtir (Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009, s.23). Gençler üniversite dönemi ve sonrası hem bireysel hem de kariyerlerinde başarılı olabilmek için okumayı sadece bir eylem olarak gerçekleştirmek yerine, onu bir alışkanlık haline dönüştürmeleri gerekmektedir.

Bilgili, özgür ve yaratıcı düşünme yeteneğine sahip olmak için öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanmaları önemlidir. Bu durumda çocukluk ve gençlik dönemi okuma alışkanlığının kazandırılmasında önemli bir zaman dilimidir.

Son birkaç yılda teknoloji araçları hayatımızı çok fazla etkilemektedir. Teknolojinin eğitim hayatına etkisi de giderek artmaktadır. Bilgiyi aktarmanın geleneksel yolu, diğer bir deyişle, basılı belgeler aracılığıyla, çevrimiçi verilerle değiştirilmeye başlanmıştır. Bu değişiklik insanların okumasını etkilemiştir. Radyo, televizyon, bilgisayar, akıllı telefon ve benzeri cihazların her geçen gün artan üretimiyle teknolojinin insan hayatına etkisi artmıştır. Teknolojideki bu gelişmeler, dijital okuma olarak adlandırılan, okumada yeni bir sayfa açmıştır. Çevrimiçi süreli yayınlar, elektronik kitaplar ve sesli kitaplar, teknolojiye dayalı okuma kaynaklarının çoğunu oluşturmaktadır. Özellikle çevrimiçi süreli yayınlar (dergiler ve gazeteler gibi), okuyuculara sunulan en yaygın elektronik kaynaklardan biridir. Çevrimiçi ve dijital biçimde oldukları için, verileri değiştirmek, eklemek ve güncellemek kolaydır. Taşınabilir cihazlardaki son gelişmelerle, uygulamalara erişmek için bir cep telefonuna veya tablet bilgisayarına kolaylıkla indirilebilir durumdadırlar. Kullanıcılar çevrimiçi haber okumanın yanı sıra

videoları izleyebilir ve bu uygulamalar aracılığıyla mevcut haberleri dinleyebilir (Akarsu ve Darıyemez, 2014, 85, 86).

Çevrimiçi kaynaklardan farklı olarak ise kitaplar, bilgiyi gelecek kuşaklara aktarmanın en önemli araçlarıdır. Kitap herhangi bir kişinin ürettiği veya derlediği bilgi ve birikimi kısa sürede başkalarının öğrenmesine olanak sağlamaktadır. Kitabın değeri ancak bilgiye gereksinim duyan ve ondan yararlananlar tarafından bilinmektedir. Kitap okumak beynin beslenmesinin önemli kaynaklarından. Hatta kitap okuma günlük stresten kurtulmak ve deşarj olmak için önerilmektedir (Ortaş, 2014, s.324).

Bu bağlamda **araştırmanın temel amacı**; farklı coğrafyalarda yer alan ve ortak bir kültüre sahip iki ülkede (Türkiye ve Azerbaycan) bulunan Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı konusunda benzer ve farklı özelliklerinin hangi etkenlerden kaynaklandığını ortaya koymaktır. Araştırmanın amacı doğrultusunda **araştırma problemi**; "Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı konusunda benzer ve farklı özellikleri hangi etkenlerden kaynaklanmaktadır." şeklinde ifade edilmiştir. Bu doğrultuda **araştırmanın hipotezi**; "Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları açısından benzerlik ve farklılıklarında kişisel özellikleri, aile ve öğretmenin rolü, kütüphane kullanımları ile kültürel özelliklerinin etkisi vardır." şeklinde belirlenmiştir.

1.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Dünyada mevcut diller arasında yer alan en eski dillerden biri de Türkçedir. Orta Asya'dan Anadolu'ya göçen, burada devlet kuran Türk boyları, başka milletlerin değerlerini kabullenip, kendi öz yapılarını terk etmeye yönelindikleri dönemde, Karamanoğulları'nın, Türk değerlerine bağlı kalma savaşı vermeleri ve Karamanoğlu Mehmet Bey'in Türkçe Fermanı (13 Mayıs 1277), yabancı dillerin etkisinden kurtularak Türkçe'nin dil olarak gelişimini ve Anadolu Türk tarihinde, aynı zamanda bu coğrafyada etkili olmasına sebep olmuştur (www.kmu.edu.tr). Karaman ve Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türkçenin tarihi gelişimi açısından önem arz etmesi aynı zamanda Türkçenin Başkenti olması bakımından oldukça önemli yere sahiptir.

Azerbaycan Cumhuriyetinin resmi dili olan Azerbaycan Dili de eski tarihe dayanan dillerden biridir. Yüzyıllar boyunca zengin geleneklere sahip Azerbaycan Dili edebi ve sanatsal bakımdan gelişmektedir. 1918'de ilk bağımsızlığını kazanan ve ilk Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin ilan edilmesinden bir yıl sonra bilim ve eğitimin gelişimine katkıda bulunmak amacıyla oluşturulan Bakü Devlet Üniversitesi 1 Eylül 1919 yılında kurulan ve Azerbaycan'ın en eski eğitim öğretim kurumlarından biridir (www.bsu.edu.az). Bu bağlamda eğitim sisteminde farklılıklar olmasına rağmen, ortak kültüre ve benzerlik oranı yüksek dillere sahip olan ve tarihi açıdan önemli yol kat etmiş bu iki üniversite araştırmaya dahil edilmiştir. Türk Dili/Edebiyatı ile Azerbaycan Dili/Edebiyatı Bölümlerinin seçilmesinde en önemli amaç ise her iki dilin anadili olması ve eğitimin bu dillerde yürütülmesidir.

Bu bağlamda **çalışmanın evrenini**; Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Anket uygulaması 21 Eylül-12 Ekim 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencilerinden 89 kişi, Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı

Bölümü son sınıf öğrencilerinden 98 kişi olmak üzere toplam 187 öğrenci katılmıştır.

Azerbaycan Dili/Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin sayısı (50) yetersiz olduğu için Azerbaycan Dili/Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü (75) öğrencileri de araştırmaya dahil edilmiştir. Her iki bölüm arasındaki fark sadece pedagojik formasyon derslerinden kaynaklanmaktadır. Şöyle ki, Azerbaycan Dili/Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü öğrencileri pedagojik formasyon derslerini bölüm dersleri dahilinde alırken, Azerbaycan Dili/Edebiyatı Bölümü öğrencileri pedagojik formasyon derslerini üniversite bünyesinde mevcut olan Ek Eğitim Merkezi tarafından düzenlenen sertifikalı formasyon kursları sonucunda elde etmektedirler. Azerbaycan Dili/Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin hemen tamamının formasyon derslerini aldıkları tespit edilmiştir.

1.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili/Edebiyatı ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili/Edebiyatı Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kitap okuma konusunda düşünce ve davranışlarının belirlenmesi amacıyla yapılmış olan bu araştırmada betimleme ve karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır.

Betimleme genel olarak olay, varlık ve grupların 'ne' olduğunu betimler ve açıklar. Bu yolla mevcut durumlar, koşul ve özellikler aynı şekilde ortaya konmaya çalışılır. Betimleme yöntemi mevcut olayları daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimiyle açıklamayı hedefler (Kaptan, 1995, s.59).

Karşılaştırma yöntemi ise genel olarak olayların çeşitli yerlerdeki durumunu karşılaştırarak inceler. Bu kural mümkün olduğu kadar çok ve çeşitli olaylar arasında karşılaştırma yapmak ve bunlarda daima hazır bulunan olayı tespit etmek esasına dayanır (Baloğlu, 2009, s.67). Bir başka deyişle, karşılaştırma yöntemi olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları saptayarak, bu

benzerliklerdeki farklılıklar ile farklılıklardaki benzerliklerin neler olduğunu ortaya koymaktadır (Çakın, 1989, s.7,15).

Araştırmamıza ait evren, örneklem ve ön-test sayılarını/oranlarını gösteren tablo (Tablo 1) aşağıdadır.

Tablo 1. Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Ön-Test Sayıları

ÜNİVERSİTELER	EVREN	ÖRNEKLEM		ÖNTEST	
		Sayı	%	Sayı	%
KMÜ TDE Bölümü	117	89	76,0	15	12,0
BDÜ ADE Bölümü	125	98	78,4	15	12,0

Araştırmanın evreni KMÜ TDE Bölümü ile BDÜ ADE Bölümü son sınıf öğrencileridir. Tablodaki veriler göre, örneklem evreni temsil etmektedir. Araştırma için gerçekleştirilen ön-test, araştırma öncesi belirlenmiş gruplar arasında başlangıç düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan testtir. Ön testlerin sayısının araştırmacının amacına ve hassasiyetine bağlı olduğu ve genellikle 5-10, 50-100 arası olduğu görülmektedir. (Altunışık, 2008, s.10). Ayrıca, ön-test anket yapısı/sorular hakkında geri bildirimler almak için de uygulanmış, anket buna dayalı olarak gözden geçirilmiştir. Bu araştırmada ön test uygulama nedeni anket sorularındaki cevap değişkenliği ve buna bağlı olarak oluşan anlam değişkenliği, cevaplama zorluğu, cevaplayıcı ilgisi veya dikkatini değerlendirmektir.

Veri toplama tekniği olarak anket uygulanmıştır. Anket soruları tarafımızca hazırlanmıştır. Herhangi bir hazır ölçek kullanılmamıştır. Basılı formatta hazırlanan anket 52 sorudan oluşmaktadır. Sonuçlar SPSS 21 (Statistical Package of Social Science) istatistik programı üzerinden değerlendirilmiştir.

1.6. KAYNAKLAR

Araştırma konusuyla ilgili yapılmış çalışmalarını saptayabilmek amacıyla basılı ve elektronik kaynakların taraması yapılmıştır. Kaynak taraması Türk, Azerbaycan, Rus ve İngiliz dillerinde yapılmıştır. Araştırmada kullanılan kaynaklar aşağıdakilerdir:

Türk Kütüphaneciliği Dergisi

Bilgi Dünyası

Türkiye Bibliyografyası

TÜBAR (Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi)

Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi

Journal of Studies in Education

Jurnal Çelovek V Mire Kulturu [Журнал Человек В Мире Культуры-Кültür Dünyasında İnsan Dergisi]

The International Journal of Language Society and Culture

www.kmu.edu.tr

www.bsu.edu.az

www.edu.gov.az

www.elibrary.az

Araştırmada ayrıca *Google*, *Google Scholar* gibi arama motorlarından ve *YÖK Tez* kataloğundan taramalar yapılmıştır. Yapılan taramalarda kullanılan anahtar kelimeler şunlardır:

Okuma

Okuma alışkanlığı

Öğretmenlerin okuma alışkanlığı

Öğrencilerin okuma alışkanlığı

Türkiye'de eğitim sistemi

Azerbaycan'da eğitim sistemi

Araştırma raporunun yazımında, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından hazırlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sanat Eseri Raporu, Doktora/Sanatta Yeterlilik Tezi ve Sanatta Yeterlilik Eseri Çalışması Raporu Yazım ve Basım

Yönergesi (2005) ¹ kullanılmıştır. Tezde yer alan alıntılar, göndermeler ve kaynakça “Bilimsel Yayınlarda Kaynak Gösterme, Tablo ve Şekil Oluşturma Rehberi: APA 6²”ya göre düzenlenmiştir.

¹ Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından hazırlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sanat Eseri Raporu, Doktora/Sanatta Yeterlilik Tezi ve Sanatta Yeterlilik Eseri Çalışması Raporu Yazım ve Basım Yönergesine <http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr> adresinden ulaşılmıştır.

² “Bilimsel Yayınlarda Kaynak Gösterme, Tablo ve Şekil Oluşturma Rehberi: APA 6” ya <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~umutal/lesson/bby166> adresinden 7 Nisan 2018 tarihinde ulaşılmıştır.

2. BÖLÜM

OKUMA ALIŞKANLIĞI, ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMİ

2.1. OKUMA VE OKUMA ALIŞKANLIĞI

İnsanların hayatta herhangi bir konu hakkında bilgi edinmek için başvurdukları yöntemlerden biri de okumaktır. Bu yüzden okuma toplumun bilgilenmesi ve gelişimi için çok önemlidir. Son zamanlarda insanların sürekli arayış içinde olmaları teknolojinin gelişimini hızlandırdı. Geçmişte gençler kitap, dergi, gazete okumayı, kütüphaneye gitmeyi tercih ederlerken, şimdi teknolojinin hızlı gelişimi ile birlikte, internet ortamından erişilen ve farklı konuları kapsayan web siteleri, telefonlar vb. teknoloji ürünleri gençlerin tercihi olmaktadır. Gençler kısa metinleri okuyarak bilgiye hızlı eriştiklerini ve az zaman kaybettiklerini düşünüyorlar. Oysa ki kitap okumak insanların düşüncesini, dil becerilerini, olaylara bakış açısını geliştirmekte, farklı toplumların kültürlerini, tarihini öğrenmeye, dünyayı keşfetmeye neden olmaktadır.

Okumak ve yazmak; insana öznelik bilincini kazandıran etkinliklerdendir. Okuyucu; bilgi düzeyine göre okuyacaklarını seçmelidir. Hayal dünyasını genişletecek ve kendini geliştirecek şeyler okumalıdır. Okudukça bilincini zenginleştirmelidir. Okuyucu yazılı metni hızlı tüketebilmek yarışına girmemelidir (Boz, 2009, s.14, 16, 17). Kitap (dergi, gazete vd.) okumak gençlere çok sıkıcı ve gereksiz bir eylem olarak gelebilmektedir. Ancak bu yanlış düşüncedir. Çünkü okunulan her bir kitap (dergi, gazete vd.) insanları hem bireysel hem de toplumsal olarak geliştirmekte ve dünya görüşünü artırarak olumlu etkilemektedir. Her gün düzenli bir şekilde kitap okumak insanın düşünce tarzını zenginleştirmektedir. Böylece bu kişilerin kurdukları cümleler ve ifadeler herkes tarafından kolayca anlaşılabilir.

Okumak, gerçekliği cümle cümle kurmak gibidir. Her cümle kendinden sonra gelecek olana temel teşkil eder, onun için bir birikim oluşturur; sonraki cümle bu

temelin, bu birikimin üzerine bina edilir. Okumanın alışkanlığı da okurun inandığı gerçekliği cümle cümle kurmasında, yapıtın bölümleri arasında birbirini değiştirip dönüştüren işlevsel bağı yakalamasındadır. Okur ancak bu işlevsel bağ sayesinde yapıtı bütünler, muhkem bir yapı kurar (Boz, 2009, s.29, 31, 32).

İnsanları diğer canlılardan ayıran en önemli özellik düşünme, anlama, düşündüklerini ifade edebilme yetenekleridir. Bu yetenekler kitap okumakla gelişerek kişilerin bilgi ve dünya görüşünü zenginleştirmektedir.

Kısacası okuma, iletişim gereksiniminden doğan, temel dil becerilerinden biridir. Eğitim süreci devam ettikçe okuma becerisinin önemi de artar. Öğrencinin bireysel olarak bilgi edinmesi, bağımsız olarak öğrenebilmesinde önemli rol oynar. (Gündüz, 2015, s. 9).

Okuma, insanın zihinsel yetilerini işletmesini, canlı tutmasını hem kendi varlığını hem de başka varlıkları tanımalarını, tartmasını, değerlendirmesini ve yeniden üretmek zenginleşmesini sağlayan ve edilgenliğe izin vermeyen bir eylemdir. Okuma eylemi, neredeyse bütün insanlığın çeşitli görüntülerinin edilgen izleyicisi konumuna düşürülmek istendiği bir çağda, geçmişe oranla daha yaşamsal bir önem kazanmıştır (Boz, 2009, s.26). Bu nedenle insanlar kişisel gelişimlerine katkı sağlamak ve modern hayata ayak uydurabilmeleri için kitap okumaları ve bunu alışkanlık haline getirmeleri gerekmektedir.

Kitap okuma sıklığı Maraşlı (2005, s.18)'ya göre "kişilerin bir yıl boyunca ders dışı okudukları kitap sayısı"dır. Yılmaz'ın (2004) ALA²'dan (1978) aktardığı bilgiye göre okuma alışkanlığını belirleyen sıklık derecesi 'kişilerin bir yıl boyunca ders dışı okudukları kitap sayısı' dır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

- Az okuyan: Yılda 1-5 kitap okuma;
- Orta düzeyde okuyan: Yılda 6-11 kitap okuma;
- Çok okuyan: Yılda 12 kitap ve daha fazla kitap okuma.

² Amerikan Kütüphane Derneği

Fakat okuma sıklık ve düzeyleri ülkelere, toplumlara ve zamana göre değişiklikler gösterebilir. Bu çalışmada, Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007, s.6)'ın belirlediği okuma ve kütüphane kullanma sıklıkları temel alınmıştır. Buna göre;

Çok okuyan okuyucu: Ayda 2 veya daha fazla kitap okuyan kişi;

Çok kütüphane kullanan kullanıcı: Kütüphaneye ayda 2 kez veya daha fazla giden kişi;

Orta düzeyde okuyan okuyucu: Ayda1 kitap okuyan kişi;

Orta düzeyde kütüphane kullanan kullanıcı: Kütüphaneye ayda ortalama 1 kez giden kişi;

Az okuyan okuyucu: İki ayda 1 kitap veya daha az okuyan kişi;

Az kütüphane kullanan kullanıcı: Kütüphaneye 2 ayda 1 kez veya daha az giden kişi;

Okuyucu olmayan: Hiç kitap okumayan kişi;

Kullanıcı olmayan: Kütüphaneye hiç gitmeyen kişi.

Bu durumdaki değişiklikler hızla gelişen eğitim sistemleri ile de ilgilidir. Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Teşkilatı – OECD (Organization of Economic Cooperation and Development) tarafından finanse edilen Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı – PISA (The Programme for International Student Assessment) eğitimin okuma alışkanlığı kazandırma işlevini ölçmek ve değerlendirmek amacıyla yapılan bir araştırmadır. Türkiye PISA'ya 2003 yılından bu yana katılmakta ve OECD ülkeleri arasında Şili ve Meksika ile son üç sırada yer almaktadır. Uluslararası sıralamada geride olmasına karşın Türkiye'nin puanları 2012 yılına dek yavaş da olsa artma eğilimindeyken, PISA 2015'te Türkiye'nin ortalama okuma puanı 475'ten 428'e gerilemiştir (PISA,2015). Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının azalması onların eğitim açısından gelişimlerini engellemektedir.

Okuma toplumların ve bireylerin bilgiye ulaşmasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Okumanın asıl önemli yönü düzenli ve sürekli olması yani alışkanlık

hâline getirilmesidir. Çünkü okuma, ancak alışkanlık hâline getirilirse bireyin yaşamında yer edinebilir. Bu yüzden de okuma alışkanlığı çocuklara küçük yaşlarda kazandırılmalıdır. Bunun için de en önemli dönem ilköğretim yıllarıdır. Erken yaşlarda okuma alışkanlığı kazanan çocuğun kelime hazinesi ve düşünme yeteneği artacak bu da dinleme, konuşma ve yazma yeteneğini geliştirecektir (Serin, 2011, s.3). Bir başka deyişle okuma, çocukların problemsiz iletişim kurabilmeleri ve olayları düzgün bir şekilde anlayıp analiz edebilmeleri için önemli katkılarda bulunmaktadır.

Günümüzde teknolojinin hızla gelişimi bireylere çeşitli seçenekler sunarak gerekli bilgiye ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Bu seçeneklerin kendi aralarında birçok çeşidi vardır. Kimileri basılı kaynak, kimileri de elektronik ortamdan kullanmayı tercih etmektedir.

Yılmaz (2004, s.116)'a göre okuma, ancak sürekli ve düzenli bir eyleme dönüştürüldüğünde bireyler üzerinde olumlu etkiler bırakabilir. Okuma alışkanlığının, kişinin bir gereksinim olarak algılanması sonucu, okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirilmesidir. Bu tanıma biraz daha genişletecek olursak, okuma, bireylerin hem kendilerini hem de yaşadıkları dünyayı tanıyabilmeleri, anlayabilmeleri ve hayatı kendileri için daha yaşanılır kılabilmeleri açısından öncelikli olarak kazanmaları ve geliştirmeleri gereken bir alışkanlıktır. Okumak, okuma etkinliğini hayatının bir parçası haline getirmek, insanın zihinsel açıdan gelişmesini, rahatlamasını ve analiz gücünün artmasını da mümkün kılacaktır. Ayrıca okumak hayat boyu öğrenme sürecine yayılması gereken bir eylem olmalıdır. Kişinin çocukluktan itibaren bu alışkanlığı kazanıp ilerleyen süreçte geliştirmesi bireyin yaşam standartlarını yükseltmesi için oldukça önemlidir (Alaca ve Kızılöz, 2015, s.516, 517).

Okuma bilinçli ve bilinçsiz bir düşünme sürecidir. Bu süreç içinde okur, yazarın aslında belirtmek istediklerini anlamak için birçok strateji uygular. Okur bu uygulamayı kendisinin geçmişte edindiği bilgi ve deneyimlerine dayanarak metindeki bilgilerin karşılaştırmasını yaparak öğrenir (Mikulecky, 2008, s.1). Kitap okuma, bireylerin direk olarak bilgiye ulaşmasını sağlayan en sağlıklı yollardan biri olmaktadır. Ayrıca okuma, insanların hayat anlayışlarını ve dünya

görüşlerini oluşturmak için gerekli unsurları temel alan bir sanattır (Akanda ve diğerleri, 2013, s.60).

Okuma eylemi farklı yazarlar tarafından çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Boz (2009, s.103)'a göre okuma:

- Bir metni duyu organlarımızla algılayıp anlamlandırma, kavrama ve yorumlamadır.
- Düşünceyi ve duyarlılığı geliştiren, eleştirel düşüncenin kaynağı, ömür boyu kullanacağımız bir araçtır.
- Çağları birbirine bağlayan bir köprüdür.

Lone (2011, s.586)'ye göre okuma, her zaman büyük şahsiyetlerin tutkusu olmuştur. Okuma alışkanlığı, bireylerin kişisel ve aynı zamanda da toplumsal gelişimini beraberinde getirir. Günümüzde okuma eyleminin tanımı değişerek farklılık göstermektedir. Geçmişte, okumak basitçe herhangi bir kod veya sistemden görsel olarak bilgi almak anlamına geliyordu. Fakat daha sonra okuma çok daha karmaşık hale gelerek, yazılı işaretlerden oluşan bütün bir metnin anlaşılmasını içermektedir.

İnsanların özellikle gençlerin hayatında okuma eylemi devamlı olarak gerçekleştiği sürece, birey olarak özgüven sahibi olma, düşünme ve dil becerilerinin zenginleşmesi konusunda olumlu sonuçlar alınmaktadır.

Okuma alışkanlığı, kişinin bir gereksinim olarak algılaması sonucu, okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirilmesine denir (Yılmaz, 1990, s.5). Yani okuma alışkanlığı, okuma eyleminin sürekli, düzenli ve eleştirel olarak sürdürülmesidir. Okuma alışkanlığının özünde sürdürülebilirlik yaklaşımı bulunmaktadır. Sürdürülebilir okuma alışkanlığı, bireyin yaşamının her döneminde okuma eylemini kalıcı ve düzenli olarak devam ettirmesini ifade eder (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008, s.431). Böylece, okuma alışkanlığı kazanmış bireyler okuduklarını çevrelerindeki bireylerle paylaşan, okudukları üzerinde düşünen, okuduklarını yorumlayabilen, okuduklarından öğrendiklerini hayatına yansıtabilen, okuyacağı materyali kendi seçebilen insanlardır (Serin, 2011, s.11).

Çocukların ilköğretim çağlarından başlayarak kitap okuma alışkanlığı kazanmaları gelecekteki eğitim sürecini olumlu etkiler. Çünkü "okuma, farklı bileşenlerden oluşan karmaşık bir zihinsel süreçtir. Okuma alışkanlığı, önce ailede ve ardından eğitim hayatı içinde biçimlenerek gelişen bir beceridir "(Geçgel ve Burgul, 2009, s.342). Bu durumda okuma oldukça kolay öğrenilen, fakat alışkanlık haline gelmesi, birçok duyuşsal özelliklerin bir araya gelmesi ile mümkün olan bir eylemdir, diyebiliriz (Arslan, Çelik ve Çelik, 2009, s.114).

Çağdaş psikoloji ve pedagoji ise okuma yeteneğini birbiriyle alakalı olan birkaç aşamaya ayırmaktadır: Birincisi, ilk olarak bireyler harfleri tanımayı ve onları sözcüklerde kullanmayı öğreniyor; ikincisi, yüksek sesle okuma; üçüncüsü, kendi hakkında okuma ve en sonunda, okuduklarını eleştirel olarak düşünme. Tam şekilde okuma alışkanlığına sahip olmak için yukarıda belirtilen dört aşamayı benimsememiz gerekmektedir (Voronçev, 2009, 24). Bireyler bu dört aşamayı benimsedikten sonra okumayı alışkanlık haline getirebilmekte ve bu eylemi yaşam boyu sürdürebilmektedirler.

Okuma eylemi, bir insanın genel gelişimi için gerekli kabul edilen eylemlerdendir. Fakat son yıllarda hızla artan modern dijital teknolojiler özellikle cep telefonları, sosyal ağlar ve diğer bu gibi eğlence araçları giderek toplumun en önemlisi gençlerin okuma alışkanlığını olumsuz yönde etkilemektedir (Akanda, Eamin, Hoq and Hasan, 2013, s.60). Örneğin, Rusya'da, birçok ülkede olduğu gibi, önceki yıllarla kıyaslırsak nüfusun okuyucu kültüründe bir düşüş meydana gelmiştir. Son yirmi yıl içinde, toplumda okumaya yönelik statü ve tutum önemli ölçüde değişmiştir. 1996 yılı ile karşılaştırıldığında kitaplara olan ilgi %31'den %22'ye düşerek %9 oranında azalmıştır. "Levadaçentr" sosyoloji araştırmalar merkezinin araştırmacıları tarafından yapılmış çalışmalar gösterir ki, Rusya'daki gençler 1991 yılında %79 oranında ayda bir kitap okuyorlarken, bu rakam 2008 yılında %63 oranına kadar düşmüştür (Firsova, 2013, s.103, 104). Araştırma sonucundan, Rusya'da önceki yıllara oranla okuma alışkanlığının zayıfladığı anlaşılmaktadır. Bunun da en başlıca nedenleri arasında teknolojik gelişmeler ve çeşitli sosyal ağlar gelmektedir.

Teknolojik gelişmelerin kitap okuma alışkanlığına olumsuz etkilerinin yanı sıra az da olsa olumlu etkileri de görülmektedir. Örneğin: Modern teknolojilerin sayesinde, kitaplar farklı formatta çoğalarak herkes tarafından elde edilebilir hale gelmektedir (Набиева, 2014, 40). Fakat teknolojik araçlar bilinçsiz bir şekilde kullanıldığı durumlarda basılı kitaplara olan ilgiyi azaltmaktadır. Shen (2006, s.562,564)'in Güney Tayvan Üniversitesinde teknolojik gelişmelerin öğrencilerin okuma alışkanlığı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yaptığı araştırma sonucuna göre, öğrencilerin çevrimiçi olarak sadece %8,1'i e-kitap okurken, sadece %15'i sık sık roman okumaktadırlar. Bir diğeri ise bilgisayarlar gibi teknolojik ürünlerin çocukların okuma alışkanlığını etkiliyor olmasıdır. Bu tür teknolojik ürünlerin gençler üzerinde olumsuz etkisini kaldırmak için bu ürünlerin kullanma süresini ve kullanım amaçlarını iyi belirlemek gerekmektedir. Aksi halde büyük çabalarla kazanılmış olan okuma alışkanlığı unutulur.

Her bir kitap bir insan olma özelliğine sahip olduğu düşünülecek olunursa, okunan her bir kitap bireye en az bir başka insanın tecrübelerini kazandırır ve bu durum, bireyin kendini tanımasına anlamlandırmasına, kişiliğini oluşturmasına yardımcı olur. Aynı zamanda, toplumdaki bireylerle daha iyi iletişim kurmasını sağlar, empati yeteneğini geliştirir. Okuması bir alışkanlık seviyesinde gelişmemiş bireylerin kendilerine has düşüncelerin ve yorumların varlığından söz etmek oldukça güçtür. Onlarda var olan şey, bir şekilde edinilmiş ama eleştiri, yorum, sentez süzgecinden geçmemiş 'hazır bilgiler' in düşünceleridir. 'Hazır bilgiler' in ışığında yolunu bulmaya çalışan toplumlar ise, bir müddet sonra düşünme, sorgulama becerilerini kaybederler (Eroğlu, 2013, s.1443). Bu nedenle okumaya ihtiyaç duymayan toplum sadece geriye gidebilir. Bu toplumlarda gelişim çok yavaş ortaya çıkar veya hiç söz konusu olamaz.

Değişimin kaçınılmaz olduğu bilgi çağında, her alanda olduğu gibi, bilgi kaynakları ve bilgiye erişimde hızlı değişim yaşanmaktadır. Bilgilerini güncel tutan bir kimsenin bu değişimlere kolayca adapte olması ve her alanda başarılı olması bir gerçektir. Edinilen bilgilerin önemli bir bölümünün okuma yoluyla edinildiği düşünülürse, okumanın bu değişen çağa uyum sağlama önemi daha iyi anlaşılabilir (Erdem, 2015, s.3984). Bireylerin kendilerini iyi bir şekilde

yetiştirebilmeleri için okuma eylemini bir alışkanlık haline getirmelerinde fayda vardır. Bu yolla öğrendikleri bilgileri idrak edip uygulamaları kolaylaşmaktadır.

Kütüphane kullanımı okuma alışkanlığı kazandırılmasında önemlidir. Bu durum gençler arasında farklılık göstermektedir. 2011-2012 yıllarında ABD³ vatandaşlarının okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesine yönelik yapılan araştırma sonucuna göre, 16-29 yaş aralığındaki her on Amerikalıdan sekizi son bir yılda bir kitap okuduğu ve her on kişiden altısı bir defa bu zaman zarfı içinde halk kütüphanesi kullandığı belirtilmiştir. Verilere bakıldığında şu söylenebilir ki, 30 yaş altı ABD vatandaşları son bir yılda kütüphaneyi farklı amaçlarla kullanmışlar. Kütüphaneyi araştırma için kullananlar (%46) ilk sırada yer alırken, kitap ödünç alma (%38), dergi veya gazete ödünç (%23) alma gibi nedenler ise ikinci ve üçüncü sırada gelmektedir. (Zickuhr, Rainie, Purcell, Madden and Brenner, 2012, s.3, 4).

Bugün dünyada gelişmiş ülkelerin hemen hemen tümü, gelişme süreçlerinin belirli bir aşamasında okuma alışkanlığı sorunu ile karşı karşıya kalmışlardır. Uygarlık sürecinde aşılması gereken bir engel niteliğindeki bu sorun, bu ülkeler tarafından ciddi bir biçimde ele alınarak çözüme kavuşturulmuştur. Dünyada ve ülkemizde gözlenen hızlı ekonomik, toplumsal, kültürel ve teknolojik değişim ile 'bilgi'nin üretimde artan önemi, bireyleri ve toplumları bu hızlı değişime ancak 'bilgi' ile uyum sağlama zorunda kalındığı bir noktaya getirmiştir. 'Bilgi'nin elde edilmesinin önkoşullarından birisi de 'okumak' tır. 'Bilgi'nin doğasından gelen sürekli artış özelliği okumanın da sürekliliğini, yani 'okuma alışkanlığı'nı gerektirmektedir. 'Bilgi' ile bu bağı nedeniyle okuma alışkanlığı bireysel düzeyde güçlü bir kişiliğin, toplumsal düzeyde de gelişmiş bir toplumun anahtarlarından biri niteliğindedir (Yılmaz, 1990, s.1).

Sonuç olarak okuma, kişilerin bilgi birikimini zenginleştirmektedir, alışkanlık haline dönüşen okuma eylemi ise bireylerin düzenli olarak bilgi birikimini artırmasına neden olmaktadır.

³ Amerika Birleşik Devletleri

2.1.1. OKUMA ALIŞKANLIĞI EDİNME SÜRECİ

Okuma eylemi insanların bireysel ve toplumsal gelişiminde oldukça önemli bir role sahiptir. Bu nedenle okuma alışkanlığı bireylere küçük yaşlardan itibaren kazandırılmalıdır. Bu durumda okumayı alışkanlık haline getirmek ve bu alışkanlığı sağlamlaştırmak için aileye, öğretmenlere, okula ve daha birçok kuruma görevler düşmektedir.

Okuma becerisi, bireyin psikolojik ve sosyolojik gelişimine katkıda bulunur ve hayatın her alanında karşılaşılabileceği dil yetilerinin bir nevi öncüsü niteliğini üstlenir. Bu öncülüğün bireye katkıda bulunduğu örgün eğitim sistemindeki yükseköğrenimin yapıldığı üniversiteler ise okuma becerisinin kazanılması ve uygulanması gereken öncelikli kuruluşlar içerisinde yer alır (Yalman, Özkan ve Kutluca, 2013, s. 293).

Okuma alışkanlığı kişinin bir gereksinim olarak algılaması sonucu okuma eylemini, yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir. Okuma alışkanlığının yaşam boyu sürmesi gerektiğini saptaması, bu alışkanlığın yaşamın her döneminde kazanılıp, geliştirilebileceği gerçeğini dile getirmektedir. Toplumsal, ekonomik, kültürel, ruhsal vb. birçok boyuta sahip okuma alışkanlığının kazanılması için en uygun dönem, kuşkusuz çocukluk ve gençlik dönemidir. Kişilik oluşumunun ve yaşama ilişkin ilk deneyimlerin yaşanmaya başlandığı, algılama ve etkilenmenin en yoğun olduğu çocukluk dönemi ile bedensel ve ruhsal gelişmenin hızlandığı ve yaşama hazırlık diye nitelenen gençlik dönemi, okuma alışkanlığının yaratılması yönünden birbirinin devamı olmasına karşın, ailenin etkisi yönünden bazı farklılıklar taşımaktadır. Çocukluk döneminde en belirleyici etki ve rol aileden gelmektedir. Gençlik döneminin, çocukluk döneminden ayrıldığı en önemli nokta, bireyin toplumsal bir kişilik kazanmaya, yani ailesi ile olandan daha yoğun olarak toplumla ilişkiler kurmaya yönelmesidir. Bu yöneliş doğal olarak, diğer alışkanlıklarda olduğu gibi okuma alışkanlığının kazanılmasında da belirleyici etmenin arkadaş grubu, yakın çevre, toplum, okul, kütüphane vb. toplumsal grup ve kurumların olmasına yol açmaktadır. Toplum tarafından desteklendiğinde, birey, okumayı, bu dönemde kişiliğinin sınırlarını genişletme, toplumda önemli bir rol oynama ve toplum ile

ilişkiler kurabilmenin önemli bir aracı olarak görmektedir (Yılmaz, 1990, s.9,10,11).

Okuma, bireylerin bilgi birikimini artıran, analiz etme ve empati yapma gibi eylemleri geliştiren önemli faktörlerdendir. Bu nedenle okuma eyleminin alışkanlık haline dönüştürülmesine çocuklara küçük yaşlardan itibaren aşılması gerekmektedir. Böylece, yeni kelimeler öğrenerek kelime dağarcıklarını ve konuşma yeteneklerini geliştiren çocuklar olaylara bakış açılarını genişletebilmektedirler.

Okuryazar olmak okuma alışkanlığının oluşturulmasında ilk adım olabilir ancak okuma alışkanlığının kazandırılmasında yeterli değildir. Bilgi artışının her birkaç yılda bir katlanarak arttığı göz önünde bulundurulursa, bireylerin entelektüel açıdan yeterli düzeye getirilmesinin ve bu entelektüel birikimin toplumun yararına sunulmasının, sadece okuldaki öğrenim aracılığıyla kazandırılmayacağı açık olarak görülmektedir (Yücebaş, 2017, s.13). Bu durumda sadece okullar değil, aynı zamanda da anne ve babalara da büyük ölçüde sorumluluk düşmektedir. Eğer okulun yanı sıra ebeveynler de bu konuyu çocuklarla sıkça ele alırlarsa o zaman gerçekten bir ilerleme söz konusu olur.

Bireylere okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmak, bugün modern dünyanın en temel eğitimsel hedefleri arasındadır. İletişimle birlikte dünyamız bir taraftan gittikçe küçülmekteyken diğer taraftan yine bu yolla çok hızlı bir şekilde büyümektedir. Artık insanlar kendilerinden kilometrelerce uzaktaki bilgiye sadece birkaç saniyede ulaşabilmekte ve aynı kaynaklara yönelebilmektedirler. Erişilen bilgi ve tecrübelerin okuma yoluyla kazanılması, iyi bir okuyucu olmanın gereğini iyice belirginleştirmektedir. Çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin okumayı sevmelerini sağlamak için geçmişten bugüne hemen her gün konferanslar, sempozyumlar, imza günleri vs. gibi etkinlikler yapılmakta ve ulusal kampanyalar düzenlenmektedir. İngiltere'deki Ulusal okuma kampanyası "Okumaya Devam Et!" ve Amerika'daki "Okumaya Tutulun" kampanyası ile Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2004 yılında lise öğrencileri için, 2005 yılında da ilköğretim öğrencileri için başlatılan "100 Temel Eser" kampanyaları bunların en bilinenleridir (Arıcı, 2008, s.92).

Okuma eğitimi, eğitim öğretim faaliyetlerinin en önemli parçalarından birisidir. İlköğretimin ilk yıllarından itibaren öğrencilere okuma öğretilmektedir. Öğrencilere okuma ve okuduğunu anlama becerisinin kazandırılması onların öğrenim hayatında başarılı olmasında, insanın mesleğinde ilerlemesinde oldukça önemlidir. Yani okuma kişinin yaşamı boyunca başarılı olmasında çok önemli bir etkidir.

İlköğretimin birinci kademesinde okuma becerisini oluşturmak ve geliştirmek öncelikli hedefken, ikinci kademe de yeni bilgilere ulaşmak amaçlanmaktadır. Okullarda kullanılan öğrenme materyallerinin çoğu okumaya yönelik olduğu için öğrencilerin okuduğunu anlaması gerekmektedir. Okuduğunu anlayan öğrencilerin tüm derslerde başarılı olma ihtimalleri artmaktadır. Yani öğrencilerin akademik başarıları onların okuduğunu anlama becerilerine bağlıdır (Serin, 2011, s.8). Sonuç olarak okuma, çocukların zihinsel gelişimini artırmakla birlikte eğitim sürecindeki başarısını da olumlu etkilemektedir.

Okuma alışkanlığının kazandırılmasında çocukluk, gençlik ve yetişkinlik olmak üzere üç dönemden söz edilebilir. Ancak okuma alışkanlığı temelde ilköğretim yıllarında yani çocuklukta kazandırılır. Okul çağında okuma alışkanlığı kazanamamış bireylerin yetişkinlik dönemlerinde bu beceriyi kazanmaları oldukça güçtür. Bu sebeple öğrenciler en geç ilköğretimin ikinci kademesinde okuma alışkanlığı kazanmış olmalıdır. Kişilik oluşumunun başladığı, algılama ve etkilenmenin yoğun olduğu, bedensel ve ruhsal gelişmenin hızlandığı ve yaşama hazırlık diye nitelenen çocukluk döneminde verilecek bir okuma desteği, onun yetişkinlikteki okuma alışkanlığının temelini oluşturacaktır (Serin, 2011, s.10).

Bir diğer önemli husus ise okuma alışkanlığının kazanılmasında belirleyici unsurların belirli bir kısmını bireysel faktörler oluşturmaktadır. Bu yüzden de hem okuma hem de okuma alışkanlığının kazanılmasında okurun rolü gittikçe artmaktadır, diyebiliriz. Okuma alışkanlığının kazandırılmasında yakın çevre olarak aileler ve öğretmenler öğrencilerin okuma alışkanlığını etkilemektedir.

Bu sebeple, okuma alışkanlığının çocuk yaşta kazanılması önemlidir. Gerek okul öncesi aile yaşamında gerekse ilköğretim süreci boyunca çocukların okuma alışkanlığı kazanmaları, onların ileriki yaşamlarında daha başarılı olmalarını

sağlayacaktır. Çocukların eğitim alışkanlığı kazanmasında ebeveynlerin onlara rol model olmalarının yanında, ilköğretim yıllarında öğretmenlerin de büyük etkisi olmaktadır (Yücebaş, 2017, s.4).

Yapılan araştırma sonuçlarına bakılırsa insanlar, sahip oldukları bilgilerin yüzde 60'ını okuyarak edinmektedir. Gelişmiş ülke toplumları, günümüzde daha fazla okuma alışkanlığına sahip olmanın sağladığı avantajları bilim ve teknoloji alanındaki etkinlikleri ile göstermektedir. Kitap okuma alışkanlığı okul öncesi dönemde evde göz aşinalığı ile başlamalı ve ilkokulda bu alışkanlık ilk 3 sınıfta tamamlanmalıdır (Ortaş, 2014, s.332).

Ardıç (1995, s.341, 342)'a göre, çocuk okuma çağına geldiğinde, mekanik olarak okumayı öğretmek yeterli olmamakta, okumayı vazgeçilmez bir alışkanlık edindirecek, kitap ve okuma sevgisini kazandırmak gerekmektedir. Çocuğun ruhsal gelişiminde; yaşama gücü ve sevinci kazandırmak, yaratıcı düşüncüyü geliştirmek, dil gelişimini sağlamak, kendini ve başkalarını tanımada yol göstermek, zamanı en iyi biçimde değerlendirmek gibi beceriler okuma alışkanlığı ile gerçekleşecektir. Kitap ve okuma sevgisi kazandırmak için çalışmalara okul öncesi devrede başlamak ve okul çağında devam etmek gerekmektedir. Okul öncesi çağında kitabı tanıyan, kitabı benimseyen, kitapla ilgili çocuk, okuma isteği ve merakıyla okula gelecektir. Okul çağında okumanın mekanik olarak öğretilmesinden sonra okuma çeşitleri ve okuma kaynaklarına dikkat çekilmelidir. Bu dönemde hızlı okuma, çocukların anlamaları çabuk kavramasına, sessiz okuma, okuma sevgisinin artırılmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca ders dışı konularda serbest okumayla çocuğun isteği, kişiliği doğrultusunda seçtiği kitapları okuması okuma zevki ve alışkanlığı kazandırılmasına yardımcı olacaktır.

Çocuklar evde ebeveynleri, eğitim sürecinde ise öğretmenleri tarafından paralel olarak desteklenmelidir. Yalnız bu şekilde okuma alışkanlığı konusunda başarı elde edilebilir. Tek taraflı yapılan çalışmalarda başarı tam olarak sağlanamaz.

Arıcan ve Yılmaz (2010, s.497)'a göre, okuma alışkanlığının kazanılmasında ve geliştirilmesinde birçok etkenin (aile, öğretmen vb.) etkili olduğu bilinmektedir. Özellikle bireyin eğitiminde temel basamağı oluşturan ilköğretimde, sınıf öğretmenlerinden beklenen, öğrencileri değişik türde metinlerle tanıştırmaları,

özgün okuma materyalleri seçme yoluyla öğrencilerin anlamlı bütünlere odaklanarak okumalarını sağlamaları ve değişik amaçlara göre istenen okuma becerilerinin kazandırılmasına yönelik etkinlikler hazırlamalarıdır. Okuma alışkanlığı örgün eğitim sisteminde kazandırılan bir beceri olduğundan, eğitim sisteminin buna dikkat edilerek ve araştırmaya dayalı olarak yapılandırılması büyük önem taşımaktadır. Kendi kendine öğrenme becerisi kazandıran bir eğitim sistemi, yetişkinlik dönemindeki okuma alışkanlığının temellerini büyük ölçüde atmış olacaktır (Arıcan ve Yılmaz, 2010, s.498). Çocukların özgür bir şekilde okuma alışkanlığına sahip olması için ezberci değil, öğretici bir eğitim sisteminin oluşturulması gerekmektedir.

Bir başka deyişle, yaşadığımız toplumun okuryazar kılınması ötesinde okuyan ve kütüphane kullanan bir toplum durumuna getirilmesinde çocukluk ve gençlik dönemlerinin önemli olduğu, bu dönemlerde etkili hatta belirleyici olan toplumsal grupların ise öğretmenler başta olmak üzere aile ve kütüphaneciler olduğu genelde kabul edilmektedir (Yılmaz, 2002, s.443). Güçlü bir okuma alışkanlığına sahip öğretmenler kariyerleri boyunca her zaman öğrencilerine iyi bir örnek oluşturarak onları da okuma alışkanlığı kazanmaları yönünde olumlu etkilemektedirler.

Dünyada, bireylerde kitap okuma kültürünü geliştirmek için birçok etkinlik düzenlenmektedir. Örneğin, Amerikalılar Okumaya tutunun – ‘get caught reading’, İngilizler, okumaya devam et – ‘read on’, sloganları ile okuma kampanyaları düzenlemektedirler. Türkiye’de MEB tarafından 2004 yılında lise, 2005 yılında ilköğretim öğrencileri için yüz temel eser okuma, 2008 yılında Cumhurbaşkanlığı "Türkiye Okuyor" kampanyası başlatmıştır (Ungan, 2008, s.226). Okuma eyleminin bir alışkanlık haline dönüştürülmesinde bu etkinliklerin yanısıra bireyler de kitap okumak için kendilerine zaman ayırmaları önemlidir.

Sonuç olarak okuma alışkanlığının kazandırılması çocukların doğru ve gerekli bilgiye ulaşmasını sağlar. Böylece çocuklar küçük yaştan itibaren bilgi birikimlerini zenginleştirerek ilerleyen dönemlerdeki eğitimlerine katkıda bulunurlar. Okuma eyleminin alışkanlık haline dönüştürülmesinde ise sadece

okul ve öğretmenler değil, aynı zamanda ailelerin de buna karşı duyarlı olmaları gerekmektedir.

2.1.2. OKUMA ALIŞKANLIĞININ İŞLEVLERİ VE YARARLARI

İnsanların yeni bilgiler edinmek, öğrenmek veya sadece boş zamanlarını değerlendirmek için okuma eylemini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bireyler okuyarak hem bireysel hem de toplumsal gelişime katkıda bulunmaktadır.

Okuma, içinde yaşadığı dünyayı ve gelişmeleri algılamada, anlam vermede ve sorgulamada birey için gerekli olan bir etkinliktir. Ancak, okumanın yararının görülmesinde bu etkinliğin alışkanlık haline getirilerek düzenli ve bilinçli bir şekilde yapılması önemlidir. Başka bir deyişle okuma alışkanlığının kazanılması gerekir (Semerci, 2002, s.37).

Görüldüğü gibi okuma alışkanlığının önemi sadece bireysel düzeyde değil aynı zamanda toplumsal düzeydedir. Okuma alışkanlığı ile birey hem kendini geliştirmekte hem de kendini topluma katkı sağlayabileceği önemli bir konuma taşımaktadır (Alaca ve Kızılöz, 2015, s.518).

Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007, s.7)'a göre okuma eylemi düzenli bir şekilde küçük yaşlardan itibaren gerçekleştirilirse çocukların gelişimi söz konusu olur. Okuma alışkanlığı elde etmekle çocuklar zihinsel gelişimlerine, kelime dağarcıklarının zenginleşmesine, sağlıklı ve güçlü bir kişilik kazanmalarına, aynı zamanda iletişim becerilerinin güçlenmesine katkı sağlamaktadırlar.

Okumanın biz insanlara kazandırdıkları hayatın her aşamasında oldukça önemli yere sahiptir. Okuma alışkanlığına sahip olma küçük yaştan itibaren kişilere düşünce kapasitesini ileri düzeye taşıma, kültür düzeyini, söz dağarcığını ve konuşma becerilerini artıma, yeni bilgiler kazanma, farklı medeniyetleri ve tarihleri öğrenme gibi özellikler edinmede yardımcı olmaktadır. Ayrıca, okuma eylemi alışkanlık haline getirilirse ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilirse ne kadar uzun süre geçerse geçsin hiçbir zaman unutulmaz aksine bir gereksinim haline dönüşür.

Okuma, kişilere sabırlı olmayı, neden sonuç ilişkilerini kuracak zaman dilimini kendilerine tanımayı, olaylar arasında anlamlı bağlantılar kurmayı da öğretir. Okumayan, kendini yenilemeyen kişiler, hayat mücadelesinde çok geri kalacaklardır. Bu nedenle çocukların kitap okuma alışkanlığı kazanmaları oldukça önemlidir. (Ungan, 2008, s.219, 220). Bu durumda en fazla sorumluluk aileye, daha sonra da öğretmenlere düşmektedir. Ardıç (1995, s.342)'a göre, ders dışı kitapların okunması çocuklara sadece zihinsel değil, aynı zamanda noktalama ve yazım kurallarının öğretiminde de yararlı olabilecektir.

Okuma alışkanlığının olumsuz yönden etkilenmesini sağlayan unsurlardan biri teknolojinin çocuklar için vazgeçilmez olmasıdır. Televizyon özellikle okul öncesi dönemlerde çocukların zihinsel gelişimini sağlayan araçlardan biridir. Öğrenim becerilerinin gelişimini sağlayan televizyon yayınları, yetişkinlerin bilgi dağarcıklarını zenginleştirmeye yarayan özelliğe de sahiptir. Ancak izleme süresi ve izlenen programın türünde gerekli koşullar sağlanmadığı takdirde televizyon, özellikle çocuklar olmak üzere her yaşta insanın gelişimine, sosyal ilişkilerine ve sağlığına zararlı olabilecek bir araçtır (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008:437).

Okuma eylemini olumlu etkileyen eylemlerin yanı sıra okumayı engelleyen sebepler de vardır. Bunlar aşağıdakilerdir:

- TV, internet, bilgisayar oyunları, cep telefonu gibi modern teknolojilerin aşırı bir şekilde hayatımıza girmesi,
- Öğretmenlerin okumaya yönelik faaliyetlerinin azlığı ve okuma alışkanlıklarının yeterli düzeyde olmaması,
- Okumayı teşvik edici etkenlerin azlığı veya yokluğu,
- Kişinin tembelliğinden ve irade zayıflığından kaynaklanan sebepler,
- Ders programlarının yoğunluğu (Maraşlı, 2005, s.19,20,21,22).

Tüm bu sebepler ne yazık ki okumanın alışkanlık haline dönüşmesini engellemektedir. Bu durumların çözülmesinde önemli olan şey bu olumsuzlukları aradan kaldırmak istemektir.

2.1.3. OKUMA ALIŞKANLIĞINI ETKİLEYEN BİREYSEL VE TOPLUMSAL FAKTÖRLER

Okuma alışkanlığı edinme süreci değişik etkenlerden etkilenmekte olduğu görülmektedir. Bunlar arasında bireysel ve toplumsal faktörler en önde gelenlerindedir.

Bu bağlamda okuma toplumsal yaşamın temel gerekliliklerinden biri durumundadır. Kişinin bireyleşmesi ve içinde yer aldığı toplumla sağlıklı ilişkiler kurabilmesi en başta okuma gücü kazanmasına bağlıdır. Bireyin anlama gücünü geliştiren, bilgi dağarcığını zenginleştiren okuma, öğrenmenin de temel aracıdır. Okuma ile değişimin bilincine varabilen bireyin doğru seçim yapmasının, bir ülkede demokratik yapının yaşatılmasında da önemli bir yeri vardır (Yılmaz, 1990, s.9).

Sonuç olarak okuma, bireysel düzeyde bir kişiliğin gelişme isteğine bağlı olup, dış çevrenin de okuma alışkanlığını olumlu veya olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Şöyle ki, okuma alışkanlığına sahip olan çevrede yetişen kişilerin bu alışkanlığı benimsedikleri görülmektedir. Fakat okuma alışkanlığına sahip olmayan çevrelerde yetişen kişilerin ise bu alışkanlığa çok az sahip oldukları veya hiç olmadıkları görülmektedir.

Povarnin (1971, s.8) okumanın bireysel olarak hedeflerini şu şekilde ifade etmektedir:

- Herhangi bir konuyla ilgili bilgi edinmek için okuma (gazeteler, kitaplar, broşürler),
- Ruhun beslendiği ve ahlaki yönden kendini geliştirici okuma- 'büyüleyici okuma' (bazı kitaplar sadece bilgi kazandırmaz, aynı zamanda bireyin iç dünyasını zenginleştirir),
- Ünlü sanat eserlerini okuma- bu tür okumalar bazı insanların düşündüğü gibi eğlence için değil aksine duygu ve düşünceleri, deneyimleri, hayata bakış açısını geliştirir, kişilere deneyim ve zenginlik kazandırır,
- Bazı soruların cevabını öğrenmek için belirli bir kitabı okuma,
- Kendini geliştirmek için okuma.

Yukarıda belirtilen bireysel nedenlerle kitap okuyan kişiler kendilerini geliştirerek yaşadıkları topluma olumlu katkıda bulunmaktadır. Çünkü bir toplumda yaşayan bireyler kendilerini geliştirdikleri sürece o toplumun toplumsal olarak da gelişimine fayda sağlamaktadırlar.

Dünyada büyük bir hızla gelişen bilimsel ve teknolojik çalışmalar, insanların sahip olduğu bilgi birikiminin katlanarak artmasına ve yenilenmesine yol açmaktadır. Modern bilgi çağında yeniliklere karşı duyarsız olan toplumların bu gelişmeleri takip etmemesi sonucu olarak “bilgi toplumları” karşısındaki rekabetinde yenilgilerini kaçınılmaz kılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde kentleşme sürecine bağlı olarak insanlar, iletişimlerinin büyük bir kısmını okuma yoluyla gerçekleştirmektedir. Bu durumun farkına varan ülkeler, çağdaş dünyanın ortaya çıkardığı insan modelinde okuma becerisinin çok önemli olduğunu görmüşler ve eğitim sistemleri içinde bu konuya özel önem vermişlerdir. Günümüzde ise okuma, toplumun küçük bir kesiminin ayrıcalığı olmaktan çıkmış, sosyal hayata uyumun önemli şartlarından biri hâline gelmiştir. Gelişen ve dünyaya yön veren toplumlar, okuyan insanların meydana getirdiği toplumlardır (Coşkun, 2002, s.243, 235). Bu nedenle toplum olarak gelişmişlik düzeyinin artırılması ve kendimize daha iyi şartlar oluşturmak için okumaya olan ilgi ve alakanın artırılması gerekmektedir.

Toplumların bilgi ve kültür bakımından gelişiminde ve bunların sonraki nesillere aktarımında en etkili unsur olan kitap, insanları hayatına girmeye başladığı andan itibaren insanlığı farklı noktalara taşımıştır. Geçmiş, bugün ve gelecek arasında sağlam bir köprü oluşturan kitabın insanlar tarafından çok tutulması, onun nesnel özelliğinden değil, içinde barındırdığı bilgi, bireylerin gelişimine sağladığı katkıdan olmuştur. Milletler, bilgi aktarımını hızlandırmak, değişen ve hızla gelişen yenedünya düzeninde ön sıralarda yer edinmek için büyük uğraşlar vermiştir (Ungan, 2008, s.218).

Okuma, insanların birey olarak gelişimini ve daha çok bilgiye sahip olmasını sağlar, konuşmasını olumlu yönden etkiler ve bu şekilde toplumsal olarak da farklı olayları algılama becerilerinin hızlanmasına neden olmaktadır.

2.2. ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUMA ALIŞKANLIĞI

Okullar öğrencileri hayata ve üst düzey eğitim/öğrenime hazırlamakla birlikte onların genel kültürünü geliştirmektedirler. Bu nedenle okullarda öğretmenler öğrencilere bir model oluşturmaktadırlar.

Öğrenciler, bir bilme ve yaratma eylemi olarak okuma ve yazmayı öğrenme sürecinin öznesidir. Okumayı ve yazmayı öğrenmek, sözel olarak söylenebilen şey için yazılı bir anlatım yaratma ve parçalarını yerli yerine takma anlamına gelir. Öğretmen bu bir araya getirme işini öğrenci için yapamaz, o öğrencinin görevidir (Freire ve Macedo, 1998, s.79).

Bir başka deyişle, okuma bireylerin kendilerini geliştirmeleri, boş zamanlarını değerlendirmeleri ve okuyarak kültür düzeylerini artırdıkları bir eylemdir. Okuma alışkanlığı ise bu becerilerin geliştirilmesini pekiştirmektedir.

Bireyler okul hayatını takip eden yıllarda kendilerini ihtiyaç duydukları alanlarda geliştirmek, eğitmek zorundadır. Okuma alışkanlığı bu eğitimin en önemli parçasıdır (Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008, s.119).

Ana dilimizi iyi bir şekilde kullanabilmek için mutlaka ana dil eğitimine ihtiyacımız vardır. Dil eğitimi temelde okuma, dinleme, yazma ve konuşma olmak üzere dört temel dil becerisi üzerinden gerçekleştirilir. Bu dört beceriden okuma ve dinleme anlama, yazma ve konuşma ise anlatma için gereklidir. Dil ve Edebiyat derslerinde bu becerileri kazanan çocukların diğer derslerde de başarılı olma ihtimalleri artmaktadır.

Öğrenci, okuma yazmayı öğrendikten sonra sevebileceği kitaplarla karşılaştırılırsa okumayı sevmeye başlayacak ve okumaya güdülenecek, zamanla da okuma alışkanlığı kazanacaktır. Bu sebeple öğrenciye okuması için verilecek materyaller dikkatli bir şekilde seçilmelidir. Burada ailelere, öğretmenlere, araştırmacılara, yayıncı ve dağıtımcılara, basın yayın organlarına, kütüphanelere ve devlete çok önemli görevler düşmektedir (Serin, 2011, s.10).

Her bir bireyin kendini kültürel bakımdan geliştirebilmesinin temelinde bilinçli ve verimli bir şekilde okuma alışkanlığına sahip olması gelmektedir. Çünkü okumadığı sürece insanın kalıcı ve faydalı bilgiler elde etmesi, düşünme ve sorgulama becerisini geliştirmesi, olaylara farklı bakış açıları getirmesi mümkün olmayacaktır. Bu durumda birey kendi kültürünü tanıyamadığı gibi kültürünü kendisinden sonraki nesillere de aktaramayacaktır (Aslantürk, 2008, s.5). Bundan dolayı gençlerin okuma alışkanlığı kazanmaları, aynı zamanda bunu yaşamlarının bir parçası haline getirmeleri gerekmektedir. Böylece kültür mirasının gelecek nesillere aktarılması daha da kolaylaşmaktadır.

Gençlerin okuma alışkanlığına ilişkin yapılmış bir sıra çalışma bulunmaktadır. Örneğin: Zengin'in 2003 (s.133, 134) yılında yaptığı çalışmada, gençlerin okuma alışkanlıklarını belirleme, yaş grupları, mezun oldukları bölgeler, okudukları okullar, bölümler, cinsiyet ve öğrenim durumlarına göre kitap okuma ve okumama sebepleri, kitap seçmelerine etki eden faktörler, okudukları kitapların gençleri etkileme seviyesi, hangi tür kitap okudukları, hangi tür roman okudukları belirlenmeğe çalışılmıştır. Elde edilen verilere göre, öğrencilerin genelde kitap okumadıklarını görmekteyiz. Bulgulara göre, 17 yaş ve altı, 18-19 yaş grubu ile 20 yaş ve üzeri yaş gruplarındaki öğrenciler bir şeyler öğrenmek için birçok sebeplerle pek kitap okumamaktadırlar. Gençler genel olarak okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirme seviyesini "çok" şeklinde ifade etmişlerdir. Sonuca göre, öğrenciler okumanın, insanın kişiliğini, ruh zenginliğini geliştirdiği konusunda fikir birliği içindedirler.

Okuma eylemi gençlerin çok yönlü gelişimini sağlamaktadır. Özellikle bu dönemde elde edilen bilgilerin önemi fazladır. Bu nedenle gençler okumayı sadece bir eylem olarak değil, onu aynı zamanda bir bilgi elde etme aracı olarak benimsedikleri takdirde ilerleyen dönemdeki kariyerlerinde bunun olumlu etkilerini görebilirler.

Bilginin önem taşıdığı bu dünyada eğitimin temel amacı, düşünen, düşündüğünü doğru ifade edebilen, eleştiren, araştıran, okuyan, yorumlayan, edindiği bilgiyi uygulamaya dönüştürebilen ve bunu başkalarına da aktarabilen bireyler yetiştirmektir. Çağın gereksinim duyduğu donanıma sahip bireyleri yetiştirmek ise

ancak bu niteliklere sahip öğretmenlerle gerçekleşir. Bu donanıma sahip olmanın yolu da iyi birer okuyucu olmaktan geçmektedir. Bilgi birikiminin hızlı bir şekilde arttığı, bilim ve teknolojinin insan hayatında sürekli değişimleri zorunlu kıldığı dünyada, yaşam boyu öğrenmenin de önemi bir kat daha artmaktadır. Bireyin yaşam boyu öğrenebilme becerisi kazanabilmesi için okuma alışkanlığına sahip olması gerekmektedir. Öğretmenlerin bireysel ve meslekî yönden kendilerini geliştirmeleri için, okuma alışkanlığı kazanmış olmaları beklenmektedir (Bozpolat, 2010, 412, 415). Okuma alışkanlığı kazandırma konusunda okulun rolünün çok önemli olduğu düşünülmektedir.

İnsan hayatının belirli yıllarını içine alan okulun, çocuğa kitap okumayı sevdirmeye ve okuma alışkanlığını kazandırma konusunda görevi de sorumluluğu da son derece büyüktür. Okumayı sevmenin ya da sevmemenin, insanın bütün hayatını etkilediği, özellikle küçük yaşlarda, çocuklar üzerinde öğretmenin söylediklerinin ve yaptıklarının etkisi genellikle büyüktür. Çocuklara ve gençlere okuma sevgi ve alışkanlığını kazandırmak her anne-baba ve öğretmenin öncelikli görevidir (Maraşlı, 2005, s.159).

Okuma alışkanlığına karşı duyarsız ailelerin çok olduğu ortamlarda görev büyük ölçüde öğretmenlere düşmektedir. Öğrencilerin kitap okuması için onları okumaya teşvik etmesi ve daha da önemlisi onlara çok iyi bir model olması gereken öğretmen, bireylerin zihinsel süreçlerinin hızla geliştiği dönemlerinde, onların okuma alışkanlığını elde etmelerini sağlayacak en etkili kişidir. İyi bir okuyucu olmayan kendi çocukları için kötü bir örnek olmaktadır. Ama iyi bir okuyucu olmayan öğretmen, yüzlerce hatta binlerce öğrenciye kötü örnek olmakta ve onların geleceğini olumsuz yönde etkilemektedir (Ungan, 2008, s.221). Sonuç olarak güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olan öğretmenler okuma alışkanlığı konusunda öğrencilerini olumlu yönde etkilemektedirler. Oysaki okuma alışkanlığına sahip olmayan öğretmenlerin bu konuda öğrencilerine olumlu katkıda bulunması durumunun söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır.

Çocuklara okuma alışkanlığını kazandırmak için aile ve öğretmenler rollerini şu noktalar çerçevesinde yerine getirebilirler:

- Aileler, evde küçük de olsa bir kitaplık kurabilir, buna imkân yoksa çocuğu kütüphaneden yararlanmaya alıştıırılabilir,
- Özel günlerde çocuğa kitap armağan ederek, ders dışı okumalarında ona destek ve yardımcı olabilirler.
- Öğretmenler; sınıfta kurulan kitaplığın işlerlik kazanmasına dikkat ederek, sınıf kitaplığındaki kitaplardan ilgi çekici bölümler okuyarak devamını okumaları için ilgi uyandırarak, çocukları daha fazla okumaya yöneltip, kitap seçiminde onlara yardımcı olabilirler (Ardıç, 1995, s.343).

Öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutum ve düşüncelerini belirlemek amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Örneğin, Aslantürk (2008)'ün yaptığı araştırmada kadın sınıf öğretmeni adaylarının ve sınıf öğretmenlerinin okuma ilgisi ve okuma alışkanlığı erkek sınıf öğretmeni adaylarının ve sınıf öğretmenlerinin okuma ilgi ve alışkanlığından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma bulguları sınıf öğretmeni adayları ve sınıf öğretmenlerinin okuma ilgisinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Sınıf öğretmeni adayları “gazete, dergi, mizah ve sanat” kitapları okumayı tercih ederken sınıf öğretmenleri “gazete, sanat, kültür ve bilimsel kitapları”; okumayı tercih etmektedir.

Diğer bir araştırmada, öğretmen adayı öğrencilerin okuma alışkanlıkları ve buna bağlı tutumları incelenmiştir. Bu amaçla Trakya Üniversitesinin İngiliz ve Alman Dili Öğretmenliği Bölümü öğrencilerine anket uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre, her iki bölümdeki öğrencilerin okuma konusunda olumlu tutumlara sahip oldukları ve okuma faaliyetlerine geniş yer verdikleri görülmektedir. Bir diğer sonuç ise öğrencilerin hem yerli hem de yabancı dilde okunduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin hemen hemen çoğu hem Türk yazarların hem de yabancı yazarların kitaplarını okumayı seviyorlar (%84 ve %85). Öğrencilerin %33,7'si akademik/bilimsel kitap okumaktan hoşlanırken, %66,3'ü akademik makaleler okumayı tercih etmektedir. Çoğunlukla öğrenciler (%71,1) herhangi bir dergiyi takip etmemektedirler. Edebi tür olarak ise romanlar ya da kısa öyküler okumayı sevdikleri ortaya çıkmıştır (%90,9) (Ögeyik ve Akyay, 2009).

Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak için öğretmenlerin yapmaları gereken önemli noktalar şunlardır:

- Sınıf kitaplığı oluşturma,
- Öğrencilere okul kütüphanesini kullanmaya teşvik etme,
- Öğrencilerle beraber yıllık kitap okuma hedefi oluşturma,
- Sınıfta kitap tanıtımı yapma,
- Kitap okuma saatleri düzenleme,
- Öğrencileri kütüphaneye kaynaştırmak için kütüphanede dersler yapma,
- Kitap okuma ödevleri verme,
- Haftada bir kitap okutma,
- Haftada bir şiir ezberleme,
- Öğretmen, öğrenciye, konu vererek değişik kaynaklara (kitap, dergi, ansiklopedi vd.) başvurup araştırma yapmaya teşvik etme,
- Edebiyat günleri düzenleme,
- Okumayı sevdirmeye ve okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik proje yarışmaları düzenleme (Maraşlı, 2005, s.161, 162, 163,164, 165, 168, 169, 172, 177, 180, 192). Böylece öğretmenler öğrencilerin okuma eylemini alışkanlık haline dönüştürmelerine yardımcı olmaktadır.

Okuma alışkanlığı kazandırmada çocukluk ve gençlik en önemli dönemlerdir. Bu dönemlerde çocuklar okuma eylemini alışkanlık haline dönüştürürlerse, o zaman bu alışkanlık yaşam boyu düzenli bir şekilde devam eder ve unutulmaz.

Bu noktada öğretmenler, öğrencilerin etkin katılımını arttıran, kendi ilgi ve becerilerini keşfetmeleri için uygun ortam ve koşullar hazırlayabilen, onlara düşünme, üretme, kendini ifade edebilme ve okuma-yazma becerilerini geliştirerek yaratıcı yönlerini keşfetmelerini sağlayan kişiler olarak, ne kadar sağlam bir kültüre ve ahlaka sahip, bilgili, araştıran, sorgulayan ve etkin bir yapıda olurlarsa yetiştirdiği öğrencileri de aynı özelliklerle donatacaklardır (Aslantürk, 2008, s.5).

Öğretmenlerin okuma alışkanlığı kazandırma konusunda kendilerini sürekli geliştirerek özellikle öğrenci aileleriyle iletişim içinde olurlarsa (Yücebaş, 2017, s.48, 49), öğrencilerini okuma alışkanlığı kazandırma konusunda olumlu etkileyecekler. Ankara’da bulunan devlet ilköğretim okullarında öğretmenlerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarındaki doğru orantıya bağlı olarak, çocuklara okuma alışkanlığını kazandırma açısından işlevlerini tam olarak yerine getirebilecek durumda değildir” biçiminde tanımlanan çalışmanın hipotezinde, okuma ile kütüphane kullanma alışkanlığı paralelinde, eğitim müfredatından kaynaklanan ve aile ve çevre faktörlerine de bağlı olarak, Ankara’da bulunan devlet ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin, çocuklarda okuma alışkanlığını kazandırma açısından işlevlerini tam olarak yerine getirebilecek durumda olmadıkları belirlenmiştir. Eğitim süreci içerisinde öğrencilere okuma ve kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırılması konusunda eğitim alan öğretmenlerin oranının %16,5 olarak düşük bir düzeyde bulunduğu görülmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerine kitap okuma ve kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırma konusunda en çok yaptığı faaliyetler arasında sınıf kitaplığı oluşturma %81,6 ile en yüksek orana sahiptir. Öğrencilerle kitap okuma saati yapma %58,8 ile ikinci sırada yer alır iken öğrencilerin başarı değerlendirmesinde kitap okumayı dikkate alma %52,6 ile öğrencilere kitap önerme ile aynı orana sahip olduğu görülmektedir. En düşük oranda yapılan etkinlikler sırasıyla, %22,8 ile kitap okuma ve kütüphane kullanma alışkanlığı konusunda ailelerle görüşme, %13,2 ile kitap evi kitap fuarı ziyareti yapma, %7,0 ile yazar söyleşileri düzenleme ve %6,1 ile yakındaki kütüphaneciler ile iş birliği yapmaktır. %98’lik bir orana ulaşan kitap okuyan öğretmenler arasında, kitap okuma nedenleri araştırılmış ve kişisel gelişim amaçlı okuyanlar %73 ile en yüksek orana sahiptir. Hoşlandığı için kitap okuyanlar %61,7 ile ikinci sırayı almakta, mesleki gelişim ve öğrencilere model olma amaçlı kitap okuyanlar, katılımcıların yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. Sosyal yaşam ve iletişim becerilerini geliştirme amaçlı kitap okuma eğilimi, %33,9 ile en son sırayı oluşturmaktadır. Öğretmenlerin yeterince kitap okuyamama nedenleri arasında, %48,7’lik oranla boş vakit bulamamaları ve %40,9’lik oranla da kitapların pahalı olması anlaşılmaktadır. Öğretmenler, kütüphanelerden faydalanmamalarının

nedenleri arasında, en yüksek oranda (%71,3) aradığı bilgiye internetten ulaşmak olduğunu belirtmişlerdir.

Eğitim yaşam boyu sürdürülmesi gereken bir süreç olduğu için, öğretmenlerin bilgilerini güncel tutmak ve kendilerini sürekli geliştirmek zorunda oldukları açıktır. Öğretmenler zaman bulduklarında değil, bizzat zaman yaratarak okumak ve kütüphane kullanmak durumundadırlar. Başarı için bu son derece önemli bir gerekliliktir (Yılmaz, 2002, s.445).

Aynı zamanda öğrencilerde okuma alışkanlığının bir bileşeni olan kütüphane kullanma alışkanlığının kazandırılması okuma eyleminin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu konuda hem aileler hem de öğretmenler duyarlı oldukları takdirde başarılı sonuçlar görülebilmektedir.

Müzik öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin düşüncelerine yönelik yapılmış bir araştırmaya göre, öğrencilerin ne tür kitap okumayı sevdiğine ilişkin olarak, %36,7'si "müzik alanı ile ilgili"; %33,3'ü "diğer (psikoloji, felsefe)"; %17,5'i "tarih" ile ilgili; %12,5'ü ise "biyografi" üzerine kitapları okumayı sevdiğini vurgulamaktadır. Öğrencilerin %33,3'ü kitap okumayı "kısmen" sevdiğini, %27,5'i "büyük ölçüde" sevdiğini, %15,8'inin bir kısmı "tamamen", diğer kısmı ise "çok az sevdiğini, buna ilaveten %7,5'i ise "hiç" sevmediklerini belirtmektedir. Öğrencilerin %49,2'si boş zamanlarında "kısmen"; %25'i "büyük ölçüde"; %16,7'si "hiç"; %9,2'si "tamamen" kitap okuduklarını belirtmektedir. Öğrencilerin %34,2'ine göre, kitap okuma alışkanlığının kazanılmasında "kişinin ilgisi" önemli iken; %33,3'üne göre, "aile"; %16,7'sine göre "arkadaş çevresi"; %15'ine göre ise "öğretmenler" önemlidir (Kılıç, 2014, s.88, 89, 90).

Eğitimin tüm aşamalarında olduğu gibi okuma alışkanlığı kazandırma konusunda da önemli etkenlerden biri durumunda olan öğretmenler, ebeveynlerden sonra çocukların en çok iletişimde bulunduğu ve örnek aldığı kişilerdir. Bu nedenle öğretmenler çocuklara okuma alışkanlığı kazandırma konusunda okumayı zevkli hale getirecek eğlenceli ve yaratıcı yollar geliştirmelidirler. Okumayı zorla değil, severek ve isteyerek yapılan bir eylem haline dönüştürmelidirler. Bu görev sadece ilköğretim öğretmenlerine değil, eğitim/öğretimde yer alan tüm

öğretmenlere özellikle Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı dalında eğitim veren öğretmenlere de düşmektedir.

2.3. ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMİ

2.3.1. TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMİ

Öğretmenlik meslek olarak sorumluluk gerektiren bir meslektir. YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) kurulduktan sonra Türkiye Cumhuriyeti'nde öğretmen yetiştirme konusundaki değerlendirmeler 17 Nisan 2005 tarihinde resmî gazetede yayımlanan 29329 sayılı MEB'in 'Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğine göre gerçekleştirilmektedir (MEB, 29329 Sayılı Yönetmelik, 2005). Yönetmeliğe göre öğretmen adaylarının KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı) ve ÖABS (Öğretmenlik Alan Bilgisi Sınavı)'den aldıkları puanla atanmakta ve 1 yıl boyunca aday öğretmen olarak görev yaparak, daha sonra Bakanlıkça gerçekleştirilen yazılı veya yazılı ve sözlü sınava tabi tutulurlar. Tüm bu süreci başarıyla tamamlayan öğretmen olarak görevlerini sürdürebilmektedir.

Ayrıca KPSS'den gereken şartları sağlayamayanlar ve taban puanları 50 olanlar sözleşmeli öğretmen olarak MEB'in 'Atama Kılavuzu'na başvuru yapabilirler. Dört yıl sonra sözleşmeli öğretmenlik görevlerini başarıyla bitirdikleri takdirde talepleri üzerine görev yaptıkları okulda kadrolu öğretmen olarak atanırlar (Kolcu, 2016).

Bilgi birikiminin sağlanabilmesi için bilgilerin nesilden nesile aktarılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu aktarılma ve geliştirme sürecinde bir öğrenen kadar öğretene de ihtiyaç vardır. Öğretmen kavramı da burada ön plana çıkmaktadır. Toplumların refahlarını arttırabilmek adına öğretmenler, bilgilerini geliştirmeleri ve kuşaktan kuşağa aktarabilmeleri önemlidir (Yıldırım ve Vural, 2014, s.73).

Öğretmenlerin eğitimde öğrencilere birer model olduğu düşünülürse, onların bu noktada kendilerini geliştirerek yüksek noktaya taşınmaları gerekmektedir. Çünkü okuma alışkanlığı kazandırma konusunda yeterli bilgiye ve kendisinin de

bu beceriye sahip olan öğretmenler ilerleyen kariyerlerinde öğrencilerini de olumlu etkilemektedir.

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni edebiyata ilişkin kavramları, akımları, kuramları ve ürünleri inceleyebilmeyi, Türk edebiyatının dönemlerini ve ürünlerini inceleyebilmeyi, metinleri kavramlar, akımlar, sanatlar ve kuramlar çerçevesinde çözümleyebilmesi, aynı zamanda dilleri yapı ve köken bakımından inceleyebilmeyi, dildeki kavramları ve dilin sosyo-kültürel işlevlerini inceleyebilmeyi, dilin bileşenlerini çözümleyebilmeyi, metinleri yapı, plan ve dil bileşenleri bakımından çözümleyebilmesi gerekmektedir (www.kmu.edu.tr).

Öğretmenler okuma eylemini alışkanlık haline çevirmek, bu konuda öğrencilere model olarak yol göstermektedirler. Bu konuda özellikle Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin yaptıkları katkılar önemli olmaktadır.

2.3.2. AZERBAJCAN'DA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMİ

Azerbayca Cumhuriyeti bağımsızlığını (1991) elde ettikten sonra tüm alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da bir sıra yeniliklere imza attı. Böylece eski eğitim sistemini dünya standartlarına uygun bir şekilde geliştirerek yeni standartlara uygun, modern eğitim sistemi ile değiştirmiştir.

Azerbaycanda öğretmen yetiştirme sistemi Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası (12.11.1995), Eğitim Kanunu (07.10.1992), Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu(24.12.2012) ve Eğitim Bakanlığının kararnameleleri, aynı zamanda eğitim alanındaki diğer hukuki nitelik taşıyan belgelerle gerçekleştirilmektedir (www.bsu.edu.az).

Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasasına (12.11.1995) göre, Azerbaycan devleti, kültür, eğitim, bilim ve sanat gelişimini desteklemekte, ülke halkının tarihini, maddi ve manevi mirasını korumaktadır (Madde 16:2). Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Eğitim sistemi laiklik esaslarını taşımaktadır (Madde 18:3). Anayasaya göre, her vatandaşın eğitim hakkı vardır. Devlet, zorunlu genel orta öğretimde öğrencilerin ücretsiz eğitim almalarını temin eder. Eğitim sistemi devlet tarafından kontrol

edilir. Devlet, yetenekli kişilerin mali durumu ne olursa olsun eğitimine devam etmesini garanti eder. Devlet eğitimdeki minimum standartlarını belirler (Madde 42:1,2,3,4,5).

Eğitim Kanunu (№ 324, 7.10.1992, s.1)'na göre eğitim, toplumun ve devletin gelişiminde, stratejik olarak önemli ve son derece gelişmiş bir faaliyet alanıdır. Azerbaycan Cumhuriyeti eğitim sistemi ulusal zemine, evrensel değerlere dayanır ve demokratiktir. Ayrıca okullarda pedagojik faaliyetleri yürütmek öğretmenlerin görevidir. Burada öğretmenlerin görevi devlet eğitim sistemini yerine getirerek Azerbaycan Cumhuriyeti milli ve medeni değerlerine sahip çıkmak, öğrencilerin eğitimin, genel kültürünün gelişimine katkıda bulunmakla birlikte onların ders programıyla ilgili sahip oldukları sorumlulukları yerine getirmektir (Madde, 49⁴).

Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Kararnamesi (№348, 24.12.2012) Eğitim Kurumlarında Bologna Sisteminin tatbiki, kredi sistemi, öğrencilerin yıl içinde alacakları dersler vd. konuları kapsamaktadır. Azerbaycan Dili ve Edebiyatı ile Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümlerinde lisans eğitiminin oluşturulması eğitim süresi boyunca alınacak zorunlu ve seçmeli dersler, branşları doğrultusunda elde etmeleri gereken bilgi ve beceriyi Lisans Eğitiminin Devlet Standardının zorunlu minimum taleplerini yerine getirmek için Eğitim Bakanlığının 2009 ve 2014 eğitim programını onaylamıştır.

Tüm dünyada olduğu gibi Azerbaycan'da da öğretmenler insan hakları ve özgürlüklerine saygı duyan, bağımsız ve yaratıcı düşünebilen gençlerin yetiştirilmesinde önemli rol oynamaktadırlar. Bu nedenle tüm öğretmenler kitap okumayı sevdirmek ve bu eylemi bir alışkanlık haline getirmek için önemli katkıda bulunmaktadır.

⁴ Azerbaycan Cumhuriyeti, Eğitim Kanunu (№324, 7.10.1992)

2.4. TÜRKİYE VE AZERBAJCAN'DA TÜRK/AZERBAJCAN DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMLERİNİN YAPISI VE PROGRAMLARI

Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümlerinin yapısı ve programlarında bir sıra farklılıklar ve aynı zamanda ders içeriklerinde benzerlikler bulunmaktadır. Burada her iki bölümün dersleri, yapısı ve bununla ilgili konular hakkında bilgi verilmektedir.

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (KMU) Edebiyat Fakültesi 05.08.2006 tarih ve 26250 sayılı resmî gazetede yayınlanan 17.07.2006 tarih ve 2006/10735 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Selçuk Üniversitesine bağlı olarak kurulmuş olup, 29.05.2007 tarihinde KMU'nun kurulmasıyla kendi bünyesine bağlanmıştır. Fakültenin öğrenci alımına başlaması Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından gönderilen 09.04.2009 tarihli yazı ile 2009-2010 eğitim öğretim yılında başlanmıştır. Böylece 28 Mayıs 2007'de kurulmuş olan KMU 2016-2017 eğitim öğretim yılında 7 fakülte, 1 yüksekokul, 5 meslek yüksekokulu ve 2 enstitü olmak üzere toplam 14494 öğrenciyle faaliyetini sürdürmektedir. Fakülteye bağlı Tarih, Felsefe, Sosyoloji, Arkeoloji, Mütercim Tercümanlık, Sınıf Öğretmenliği, Rus, İngiliz, Çin Dili ve Edebiyatı ile Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri faaliyet göstermektedir. Türk Dili ve Edebiyatı bölümü bünyesinde 1 profesör, 2 doçent, 6 yardımcı doçent, 10 araştırma görevlisi olmak üzere 19 öğretim elemanı bulunmaktadır. Üniversite 2012 yılından itibaren Bologna Sistemine katılmıştır.

Yükseköğretim Yürütme Kurulunun 19.11.2008 toplantısında alınan kararla açılan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (TDE): Yeni Türk Dili, Yeni Türk Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı, Türk Halk Edebiyatı, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları ana bilim dallarından oluşmaktadır. Burada lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere üç aşamada eğitim verilmektedir. Lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının amacı Türk Dilinin yapısı ve gelişimi, Türk Edebiyatının dönemleri, şahsiyetleri eserleri ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olan, yaratıcı düşünce sahibi eleman ve araştırmacılar yetiştirmektir.

Türkiye'nin tarihi geçmişi içerisinde Karaman'ın ve Karamanoğlu Mehmetbey 'in önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Onun için de Karaman'a 'Türk Dilinin Başkenti' denilmektedir. Bugün dünyada mevcut olan ve sayıları 3000'e yaklaşan

dillerin en eski ve büyüklerinden birisi Türkçedir. Konuşan insan sayısı bakımından dünyanın beşinci Büyük dili olan Türkçe, kendisini konuşan insanların yaşadığı alanın genişliği bakımından da dünyanın üçüncü büyük dilidir. Türkçe'nin toplam kelime sayısı, Anadolu Türkçesi, diğer lehçe, şive ve ağızlarımızla birlikte iki yüz bini aşmaktadır. Küreselleşmenin bütün dilleri tehdit ettiği günümüzde yapılan araştırmalar, 2100 yılında bugün yeryüzünde var olan dillerden %80'inin yok olup gideceğini göstermektedir. Türkçe'nin bu acı sonu yaşamaması için ciddi tedbirler alınmasına ihtiyaç olup, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünce yetiştirilecek öğrenciler ve bilim adamları tarafından Türkçe'nin korunması sağlanacaktır (www.kmu.edu.tr).

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün hedefi bu sahada gerekli bilgi donanımına sahip; dil ve edebiyat bilincini taşıyan, geçmiş asırların ve çağın sanat, kültür, edebiyat ve dil meselelerine vakıf bireyler yetiştirmektir. TDE Bölümü mezunları üniversiteler vb. kurumlarda araştırmacı olarak çalışabilir, pedagojik formasyon eğitimi alanlar, kpss'den yeterli puan almaları durumunda MEB tarafından Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak atanabilirler. Ayrıca kütüphane, arşiv, müze vb. kurumlarda çalışabilirler.

Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün eğitim süresi dört yıldır. Sınav sistemi 100'lük not üzerinden değerlendirilmektedir. Mezun olabilmek için 240 AKTS'yi sağlamak, genel not ortalaması olan 4'lük sisteminden en az 2 olmak ve müfredat gerekliliklerini sağlamak gerekmektedir (www.kmu.edu.tr).

Bakü Devlet Üniversitesi (BDÜ) ise Azerbaycan Halk Cumhuriyeti parlamentosu tarafından 1 Eylül 1919 yılında kurulmuştur. BDÜ tarihten günümüze kadar Azerbaycan'ın önde gelen üniversitelerden biridir. Azerbaycan'da bilimin ve milli eğitim sisteminin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bugün BDÜ'de uzman ve bilim adamı yetiştirme Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası, Eğitim Kanunu, Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu ve Eğitim Bakanlığının ferman ve kararnameleleri, aynı zamanda eğitim alanındaki diğer hukuki nitelik taşıyan belgelerle gerçekleştirilmektedir.

Bugün üniversitede 17 fakülte faaliyet göstermekle birlikte toplam yirmi bine yakın öğrenci eğitim görmektedir. Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü 1965 yılında

Filoloji Fakültesi bünyesinde kurulmuş olup, halen de orada faaliyetini sürdürmektedir. Üniversite Bologna sistemine 2007 yılından itibaren katılmıştır.

2014/2015 yılları 9 Temmuz tarihli BDÜ'nün Akademik Konseyinin kararı ile mesleki becerilerin geliştirilmesi, formasyon eğitimi gibi dallarda hizmet verebilmek için Ek Eğitim Merkezi kurulmuştur.

Filoloji Fakültesinde Azerbaycan Dili ve Edebiyatı, Azerbaycan Edebiyat Tarihi, Azerbaycan Dilbilimciliği, Azerbaycan Dili ve Konuşma Kültürü, Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Öğretimi anabilim dallarında eğitim görülmektedir. Bu anabilim dallarında lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere üç aşamada eğitim verilmektedir. Eğitim Azerbaycan ve Rus dillerinde sürdürülmektedir. Lisans eğitim süresi dört yıldır. Bu programların amacı Azerbaycan Dilinin yapısı, Azerbaycan Edebiyatının dönemleri, edebi şahsiyetleri hakkında bilgi sahibi olan, Azerbaycan Edebiyat tarihini gelecek nesillere aktarabilen yaratıcı düşünceye sahip öğretmen ve araştırmacı yetiştirmektir.

Tarihten günümüze kadar Azerbaycan Cumhuriyeti, ulusal kültürün, eğitimin, edebiyatın ve sanatın gelişimine önem vermektedir. 1918 yılında ilk Azerbaycan Halk Cumhuriyeti kurulduktan sonra halkın eğitilmesi için çok ciddi adımlar atıldı, eğitimin tüm okullarda ve ana dilinde zorunlu olmasını sağlamak için somut önlemler alındı. Bu adımlardan biri de Azerbaycan Cumhuriyeti'nin önde gelen, Doğu'da ilk Avrupa tipi yükseköğretim kurumu olarak görev yapmaya başlayan Bakü Devlet Üniversitesi kuruldu. O zamanki zorluklara rağmen, Bakü Devlet Üniversitesi eğitim ve kültürün gelişimine her zaman önem verirdi.

Azerbaycan dili geniş kelime dağarcığına sahip dillerden biridir. Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümünün amacı Azerbaycan dili ve edebiyatının zenginliğini koruyarak gelecek nesillere aktarmaktır. Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunları MEB ve Devlet Sınav Merkezinin (DSV) düzenlediği sınavlardan yeterli puan almaları durumunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmen olarak atanabilir veya yükseköğretim kurumlarında araştırmacı olarak çalışabilirler.

Bakü Devlet Üniversitesinde sınavlar Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu 'Yükseköğretim kurumlarında lisans ve yüksek lisans derecesinde eğitim

sisteminin düzenlenmesine ilişkin Kural'ların onaylanması hakkında Kararname (№348,24.12.2013) ile belirlenmektedir. Kararnameye göre Bakü Devlet Üniversitesinde sınavlar 100'lü not üzerinden değerlendirilmektedir. Lisans derecesini bitirmek için toplam 240 kredi toplamak gerekmektedir. Alınan derslerden başarılı olmadıkları durumda öğrenciler seneye aynı dersi tekrar alabilir veya okulun düzenlediği yaz okulunda (6 hafta) vermektedirler. Öğrenciler dönem boyu aldıkları derslerin %30' na katılmadıkları durumunda sınava giriş hakkını kaybetmektedirler. Sınavlar (kompozisyon, gazetecilik bölümünde alınan bazı dersler hariç) genellikle test şeklindedir. Öğrenciler sınav sorularının %20'i doğru cevapladıkları takdirde başarılı sayılabilirler (www.bsu.edu.az).

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümlerinin ders programları incelendiğinde öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma yöntemleri veya buna benzer bir ders verildiği bilgisine rastlanılmamıştır.

KMU Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde 4.sınıfın 1.yarıyılında 'Çocuk Edebiyatı' dersi seçmeli dersler arasında bulunmaktadır. BDÜ Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Eğitimi üzere zorunlu Devlet Standardı (2009) ve Filoloji Fakültesi Lisans Eğitimi üzere Öğretim Programı (2014) incelendiğinde konuyla ilgili doğrudan ilgili derslere rastlanmamıştır. Fakat "Edebiyat öğretimi yöntemi" dersinde sınıftan hariç ve okul dışında yapılan işler, okumanın öneminden ve nelerin okunması gerektiğinin üzerinde durulur. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü dersleri şunlardır:

- Osmanlı Türkçesine Giriş
- Türkiye Türkçesi Ses Bilgisi
- I. Meşrutiyet Dönemi Türk Şiiri ve Nesri
- Klasik Türk Edebiyatı Temel Bilgileri
- Anonim Halk Edebiyatı
- Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
- Yabancı Dil (İngilizce)
- Türkiye Türkçesi Şekil Bilgisi
- Âşık Edebiyatı

- Eski Türkçe
- Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri
- Türkiye Türkçesi Söz Dizimi
- Yazılı ve Sözlü Anlatım
- Osmanlı Türkçesi Metinleri (seçmeli)
- Arapça (seçmeli)
- Farsça (seçmeli)
- Doğu Batı Klasikleri
- Eski Anadolu Türkçesi
- Cumhuriyet Dönemi Türk Nesri
- 13-15. Yüzyıl Klasik Türk Edebiyatı
- Sözlük Bilimi (seçmeli)
- Edebiyat Terimleri
- Karahanlı-Harezmi Türkçesi
- Dil Bilimi
- 16.17. Yüzyıl Klasik Türk Edebiyatı
- 1950 Sonrası Türk Şiiri ve Nesri
- Edebi Bildirgeler ve Topluluklar
- Metin Şerhi (seçmeli)
- Kıpçak -Çağatay Türkçesi
- Türkiye Türkçesi Ağızları
- Türk Halk Bilimi
- Özbek-Yeni Uygur Türkçesi
- 19. Asır Yeni Türk Şiiri ve Nesri
- Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı
- Karşılaştırmalı Türk Dün. Edebiyatları (seçmeli)
- Bitirme Çalışması
- Kazak-Kırgız Türkçesi
- 18-19. Yüzyıl Klasik Türk Edebiyatı
- Dil ve Edebiyat Öğretimi

Her iki bölümün ders programları incelendiğinde bir sıra ortak ve farklı derslerin olduğu görülmektedir. Benzer dersler arasında Azerbaycan Dili ve Edebiyatı

Bölümünde Azerbaycan Türkçesi ağızları, Azerbaycan Anonim Halk Edebiyatı, Fars dili, Yabancı dil, Azerbaycan tarihi yer almaktadır. Farklı dersler arasında “Sivil savunma ve Temel tıbbi bilgi” derslerine (Lisans eğitiminin Devlet Standardı, 2009) rastlanmaktadır. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki dersler incelendiğinde ise Türkiye Türkçesinin tarihi türk lehçelerine örneğin, Osmanlı Türkçesi, Eski Anadolu Türkçesi, Karahanlı-Harezmi Türkçesi derslerine yer verilmektedir (www.kmu.edu.tr). Bu dersler Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümünde zorunlu değil, seçmeli ders olan ‘Eski yazı’ dersi olarak verilmektedir. Bakü Devlet Üniversitesi: Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü dersleri şunlardır:

- Azerbaycan Tarihi
- Azerbaycan Dili ve Konuşma Kültürü
- Edebiyat Bilimine Giriş
- Ülke Filolojisine Giriş
- Azerbaycan Anonim Halk Edebiyatı
- Genel Dilbilim
- Dünya Edebiyatı
- Modern Azerbaycan Dili
- Azerbaycan Dili Tarihi
- Uygulamalı Anlamlı Okuma
- Azerbaycan Dilinden Uygulama
- Üslup ve Konuşma Kültürü
- Beden Eğitimi
- Temel Tıbbi Bilgiler
- Dil/Edebiyat Öğretimi
- Yabancı Dil (İngilizce, Rusça)
- Dil Bilimine Giriş
- Azeri Türkçesi Ağızları
- Bilişim Teknolojileri
- Ülke Edebiyatı Tarihi
- Eski Dil
- Ülke Bilim
- Psikoloji

- Edebiyat Nazariyesi
- Fars Dili
- Sivil Savunma (www.bsu.edu.az).

Yukarıda hem Filoloji hem de Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü dersleri verilmiştir. Sadece Filoloji Bölümünde Pedagoji, Azerbaycan Dili/Edebiyatı Öğretimi Yöntemleri gibi dersler öğrencileri öğretmenlik mesleğine hazırlamaktadır. Bu dersler BDÜ'nün ek eğitim merkezinde formasyon derleri olarak verilmektedir. Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı, aynı zamanda Öğretmenlik Bölümlerinde seçmeli dersler öğrencilerin eğitim aldığı alanla ilgili olarak açılmaktadır. Bunlar arasında Azerbaycan destanları, Türk alfabeleri, Eski Türk yazılı anıtları, Güney Azerbaycan lehçeleri gibi dersler yer almaktadır. Bunun dışında Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası, Hukuka giriş, Sosyoloji, Felsefe, Siyaset Bilimine Giriş gibi dersler de verilmektedir.

3. BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile ilgili durum ve görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilere uygulanan anket verileri değerlendirilmektedir.

Araştırma kapsamında Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 89 (%47,6), Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümünden 98 (%52,4) olmak üzere toplam 187 öğrenciye anket uygulanmıştır.

3.1. ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ

Ankete Bakü Devlet Üniversitesinden katılan 98 öğrencinin 91'i kadın (%92,9); 7'si erkek (%7,1) olduğu görülmektedir. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesinden ise ankete katılan 89 öğrenciden 68'i kadın (%76,4) ve 21'i erkek (%23,6)'dir. Her iki üniversitenin verilerine bakıldığında ankete katılım daha çok kadın ağırlıklıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim gördükleri lise türü verileri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Lise Türü

Eğitim gördüğünüz lise türü nedir?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Genel lise	36	40,4	92	93,9
Anadolu lisesi	24	27,0	0	0,0
Meslek lisesi	17	19,1	0	0,0
İmam hatip lisesi	11	12,4	0	0,0
Teknik lise	0	0,0	2	2,0
Açık öğretim lisesi	1	1,1	0	0,0
Kolej	0	0,0	4	4,1

Anket sonuçlarından her iki üniversitede öğrenim gören Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü 4. sınıf öğrencilerinin en fazla genel lise (TDE %40,4; ADE %93,9), en az ise açık öğretim lisesinden (TDE %1,1) mezun oldukları görülmektedir. Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü 4. sınıf öğrencileri arasında ise açık öğretim lisesinden mezun olan öğrenci bulunmamaktadır. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencileri arasında mesleki ve imam hatip lise türünden mezun olanlar mevcutken, Azerbaycan eğitim sisteminde imam hatip liseleri mevcut olmadığından Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencileri arasında bu lise türünden mezun olan öğrenci bulunmamaktadır.

Her iki üniversitede eğitim gören Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencileri sosyo-ekonomik düzeyleri genel anlamda orta (TDE %94,4; ADE %89,8) olarak değerlendirilebilir. Burada her iki üniversitede de maddi durumunu düşük (TDE %4,5; ADE %8,2) veya yüksek (TDE %1,1; ADE %2,0) olarak değerlendiren öğrencilerin oranı azınlıkta olup, orta sosyo-ekonomik düzey çoğunluğu oluşturmaktadır.

Araştırmada öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeyi ele alınmış, elde edilen veriler Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Eğitim Düzeyi

	Anne Eğitim Düzeyi				Baba Eğitim Düzeyi			
	KMÜ		BDÜ		KMÜ		BDÜ	
Anne ve babanızın eğitim düzeyi nedir?	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okuryazar	12	13,5	1	1,0	7	7,9	2	2,0
İlköğretim mezunu	60	67,4	0	0,0	45	50,5	0	0,0
Ortaöğretim mezunu	17	19,1	58	59,2	34	38,2	50	51,0
Üniversite mezunu	0	0,0	39	39,8	3	3,4	46	47,0
Toplam	89	100,0	98	100,0	89	100,0	98	100,0

Bulgulara göre KMÜ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin ebeveynleri arasında üniversite mezunu annelerin olmaması, fakat Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencilerinin %39,8'nin annesi üniversite mezunu

olması bakımından dikkat çekicidir. Burada anne ve babalar genelde ilköğretim mezunuyken, BDÜ Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümünde bu durum farklılık göstermektedir. Şöyle ki, ADE Bölümü son sınıf öğrencilerinin anne ve babaların eğitimi ortaöğretim düzeyindedir. Her iki üniversitedeki katılımcıların babalarının lisans mezunu olup olmadığını kıyaslarsak ADE Bölümünde bu rakam TDE Bölümüne göre fazladır. Ebeveynlerin eğitimi olması çocukların ileride bilimsel bir şekilde okuma alışkanlığı kazandırılmasında önemli rol oynayabilecektir. Genel olarak söylemek gerekirse, ADE Bölümü öğrencilerinin ebeveynleri daha eğitimi olup, özellikle ortaöğretim ve üniversite düzeyindeki eğitimde bu fark daha fazladır.

3.2. ÖĞRENCİLERİN OKUMA ALIŞKANLIKLARINA İLİŞKİN ÖZELLİKLERİ

Kitap okuma alışkanlığına sahip olma öğrencilerin eğitimsel ve kişisel gelişimi için önemli faktörlerden biridir. Bu nedenle okuma alışkanlığı elde etmek için ders kitaplarından ziyade ders dışı kitap okuma alışkanlığına sahip olmak gerekmektedir.

Öğrencilerin kitap okuma nedenleri araştırmada sorulan sorulardandır. Bu soruyla ilgili veriler Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin Kitap Okuma Nedenleri

Neden kitap okursunuz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Kendimi geliştirmek için	39	43,8	70	71,4
Bilgi birikimimi artırmak için	22	24,7	8	8,2
Eğitimime katkı sağlamak için	15	16,9	6	6,1
Boş zamanımı değerlendirmek için	13	14,6	14	14,3
Toplam	89	100,0	98	100,0

Elde edilen bulgulara göre, her iki bölümün öğrencileri de en çok kendilerini geliştirmek (TDE %43,8; ADE %71,4) için kitap okumaktadırlar. Ancak, BDÜ ADE Bölümü öğrencileri için bu nedenin oranı KMÜ TDE Bölümü öğrencilerinin iki

katına yaklaşmıştır. Eğitimlerine katkı sağlamak (TDE %16,9; ADE %6,1) ve bilgi birikimini artırmak için okuyanların (TDE %24,7; ADE %8,2) oranı ADE bölümünde TDE Bölümüne göre daha düşüktür. Boş zamanın değerlendirilmesi için okuyanların oranı (TDE %14,6; ADE %14,3) ise her iki bölümde düşüktür.

Öğrencilerin ders kapsamı dışında kitap okumaya yönelik tutumları Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Kitap Okuma Sıklıkları

Ders kapsamı dışında ne kadar kitap okursunuz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Hiç okumam	4	4,5	5	5,1
İki ayda bir kitap veya daha az (zayıf)	27	30,3	18	18,4
Ayda ortalama bir kitap (orta)	35	39,4	45	45,9
Ayda iki kitap ve daha fazla (güçlü)	23	25,8	30	30,6
Toplam	89	100,0	98	100,0

Tablo 5 verilerine göre, her iki bölümün öğrencileri en çok ders kapsamı dışında ayda ortalama bir kitap (TDE %39,4; ADE %45,9) okumaktadırlar. Her iki bölüm öğrencileri arasında hiç kitap okumayan (TDE %4,5; ADE %5,1) öğrencilerin oranı az da olsa mevcuttur. Güçlü okuma sıklığında (ayda 2 kitap ve daha fazla) ADE Bölümü öğrencilerinin oranı (%30,6) TDE Bölümü öğrencilerine (%25,8) göre fazladır. ADE Bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlığı durumları daha olumludur. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin ders dışı kitap okumaları orta olarak değerlendirilebilir.

Okumayı alışkanlık haline getirmek için kitap okunan zamanlar da önem taşımaktadır. İki üniversiteye ilişkin veriler Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrencilerin Kitap Okuma Zamanları

Daha çok ne zamanlar kitap okursunuz?	KMÜ				BDÜ			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hafta içi her gün	10	11,2	79	88,8	13	13,3	85	86,7
Hafta sonu	11	12,4	78	87,6	11	11,2	87	88,8
Akşamları	24	27,0	65	73,0	22	22,4	76	77,6
Yatmadan önce	20	22,5	69	77,5	13	13,3	85	86,7
Fırsat bulduğum zaman	56	62,9	33	37,1	60	61,2	38	38,8
Hiç okumam	4	4,5	85	95,5	5	5,1	93	94,9

Araştırma bulgularına göre, her iki bölümün öğrencileri de çoğunlukla fırsat buldukları zamanlarda (TDE %62,9; ADE %61,2) okumaktadırlar. Her iki bölümün öğrencileri arasında hiç kitap okumayan (TDE %4,5; ADE %5,1) öğrenciler bulunmaktadır. Bu bulgulara dayanarak öğrencilerin düzenli olarak değil, sadece fırsat buldukları zaman ders dışı kitap okudukları söylenebilir.

Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının önemli bir başka boyutu olan okudukları kitapların türüyle ilgili veriler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Kitap Türü

Ne tür kitaplar okursunuz?	KMÜ				BDÜ			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Roman-hikâye	79	88,8	10	11,2	77	78,6	21	21,4
Şiir	28	31,5	61	68,5	16	16,3	82	83,7
Deneme	9	10,1	80	89,9	6	6,1	92	93,9
Bilimsel kitap	18	20,2	71	79,8	17	17,3	81	82,7
Diğer	4	4,5	85	95,5	14	14,3	84	85,7

Kitap türü olarak her iki bölümün öğrencileri de daha çok roman-hikâye (TDE %88,8; ADE %78,6) kitapları okumaktadırlar. En az ise deneme türü (TDE %10,1; ADE %6,1) okunmaktadır. TDE Bölümünde şiir kitapları (%31,5) okuyanların

oranı ADE Bölümüne (%16,3) göre fazladır. ADE Bölümü öğrencilerinin daha az şiir kitabı okuması dikkat çekicidir.

Öğrencilerin okudukları kitapları seçme durumları ile ilgili veriler Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğrencilerin Okudukları Kitapları Seçme Durumları

Okuduğunuz kitapları nasıl seçiyorsunuz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Konusuna bakarak	48	53,9	50	51,1
Yazarına bakarak	19	21,3	11	11,2
Arkadaş önerisi	3	3,5	12	12,2
Kitaba kısaca göz atarak	19	21,3	25	25,5
Toplam	89	100,0	98	100,0

Araştırmadan her iki bölümün öğrencileri de okudukları kitapları seçerken genellikle konusuna (TDE %53,9; ADE %51,1) dikkat etmektedir. Ayrıca ADE Bölümü öğrencilerinin %25,5'i okuyacakları kitabı seçerken kitaba kısaca göz atarak karar vermektedir. Fakat TDE Bölümü öğrencilerinin %21,3'ü okudukları kitabı seçmede hem "konusuna bakma"yı hem de "kitaba kısaca göz atma"yı tercih etmektedirler. TBE Bölümü öğrencilerinin yazarına göre kitap seçme oranı ADE Bölümüne göre yüksektir. Arkadaş tavsiyesi üzerine okunulan kitabı seçme oranı TDE (%3,5) Bölümünde ADE (%12,2) Bölümüne göre düşüktür.

Öğrencilerin okudukları kitapları nereden ve nasıl seçtikleri önemli sorulardan biridir. Bu soruyla ilgili veriler Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9. Öğrencilerin Okudukları Kitapları Temin Etme Durumları

Okuduğunuz kitabı nereden ve nasıl temin edersiniz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Arkadaşımdan	4	4,5	13	13,3
Kütüphaneden	27	30,4	33	33,5
Satın alırım	51	57,3	43	43,9
Arkadaş ve kütüphaneden	4	4,5	5	5,1
Arkadaş, kütüphane ve satın alırım	2	2,2	1	1,1
Kütüphaneden ve satın alırım	1	1,1	3	3,1
Toplam	89	100,0	98	100,0

Her iki bölümün öğrencileri okudukları kitapları (dergi, gazete vd.) genel olarak satın alarak (TDE %57,3; ADE %43,9) veya kütüphaneden (TDE %30,4; ADE %33,5) temin etmektedirler. En az ise arkadaşlarından (TDE %4,5; ADE %13,3) temin etmeği tercih etmektedirler. Diğer seçeneğinde az da olsa arkadaşlardan ve kütüphaneden (TDE %4,5; ADE %5,1); kütüphaneden ve satın alarak (TDE %1,1; ADE %3,1); en son olarak ise arkadaş, kütüphane ve satın alarak (TDE %2,2; ADE %1,1) temin ettikleri görülmektedir.

Öğrencilerin bir kitabı ortalama olarak ne kadar zaman zarfı içinde okudukları önemli konulardan biridir. Bununla ilgili veriler Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Öğrencilerin Ortalama Kitap Okuma Süresi

Bir kitabı ortalama ne kadar sürede okursunuz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
3 gün	11	12,4	35	35,7
5 gün	18	20,2	24	24,5
1 hafta	47	52,8	24	24,5
1 ay	11	12,4	10	10,2
Diğer	2	2,2	5	5,1
Toplam	89	100,0	98	100,0

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin büyük bir kısmı (%52,8) kitapları 1 hafta içinde, buna karşın Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri ise 3

günde (%35,7) okuyup bitirmektedirler. Bu durumda ADE Bölümü öğrencileri okudukları kitapları daha kısa sürede bitirmektedirler. Verilere göre, ADE Bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlığı TDE Bölümüne göre daha iyi durumdadır.

Gün içinde okumaya ayrılan zaman okuma alışkanlığı kazanılması açısından oldukça önemlidir. Konuyla ilgili veriler Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Öğrencilerin Bir Günde Okumaya Ayırdıkları Zaman

Bir günde okumaya ne kadar zaman ayırıyorsunuz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
1-2 saat	69	77,5	31	31,6
3-4 saat	16	18,0	53	54,1
5 saat ve üzeri	0	0,0	9	9,2
Okumaya hiç zaman ayırmam	4	4,5	5	5,1
Toplam	89	100,0	98	100,0

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri bir günde okumaya ortalama 1-2 saat (%77,5), fakat Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri 3-4 saat (%54,1) zaman ayırmaktadırlar. Genellikle öğrenciler gün içinde az da olsa okumaya zaman ayırmaktadırlar. ADE Bölümü öğrencilerinin bir günde okumaya 5 saat ve üzeri zaman ayırma durumları TDE Bölümü öğrencilerine göre daha olumlu durumdadır. Okumaya hiç zaman ayıramayan öğrenciler az da olsa (TDE %4,5; ADE %5,1) her iki bölümde de görülmektedir.

Öğrencilerin kitap okumaktan hoşlanıp hoşlanmaması durumu önemli sorulardandır. Elde edilen veriler Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Öğrencilerin Kitap Okumaktan Hoşlanma Durumları

Kitap okumaktan ne kadar hoşlanırsınız?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Çok	40	44,9	45	45,7
Orta	46	51,8	50	51,0
Az	2	2,2	2	2,2
Hiç hoşlanmıyorum	1	1,1	1	1,1
Toplam	89	100,0	98	100,0

Araştırma sonuçlarına göre TDE (%51,8) ve ADE (%51,0) Bölümü öğrencileri kitap okumaktan orta düzeyde hoşlanmaktadır. Her iki bölümde okumayı çok seven öğrencilerin oranı (TDE %44,9; ADE %45,7) orta olarak değerlendirilmektedir. Araştırmada okumaktan az hoşlanan (TDE %2,2; ADE %2,2) veya hiç hoşlanmayan (TDE %1,1; ADE %1,1) öğrencilerin de olduğu anlaşılmıştır.

Teknolojinin hızla yaygınlaşmasıyla birlikte basılı kitap dışında elektronik kitapların da kullanımı artmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin elektronik kitap okuyup okumadıkları incelenmiş ve veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 13. Öğrencilerin Elektronik Kitap Okuma Durumları

Elektronik kitap okuyor musunuz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	6	6,7	42	42,9
Hayır	65	73,0	9	10,1
Bazen	18	20,3	47	47,0
Toplam	89	100,0	98	100,0

Bulgulara göre ADE Bölümü öğrencileri %47,0'lik oranla bazen elektronik kitap okurken, TDE Bölümü öğrencilerinin %73,0'ü hiç elektronik kitap okumamaktadır. TDE Bölümü öğrencileri %20,3 oranında bazen elektronik kitap okumaktadır. TDE Bölümü öğrencilerinin elektronik kitap okuma oranı %6,7'dir. Bu da ADE Bölümü öğrencilerine göre düşük bir orandır (%42,9). ADE Bölümü öğrencileri arasında da hiç elektronik kitap okumayan öğrenciler görülmektedir (%10,1).

Dergi ve gazete okuma sıklığını ölçmek için öğretmen adaylarının hangi sıklıkta dergi ve gazete okuduklarının belirtilmesi istenmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 14'de sunulmuştur.

Tablo 14. Öğrencilerin Dergi ve Gazete Okuma Sıklıkları

Hangi sıklıkta dergi ve gazete okursunuz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Her gün 1-2 gazete, bir ayda 1-2 dergi	11	12,4	10	10,2
Her gün 3 ve daha fazla gazete, 1 ayda 3 ve daha fazla dergi	1	1,1	6	6,1
İki/üç günde 1 gazete, iki ayda 1 dergi	34	38,2	21	21,4
Hiç okumam	38	42,7	61	62,2
Diğer	5	5,6	0	0,0
Toplam	89	100,0	98	100,0

Elde edilen bulgulara göre, hem TDE (%42,7) hem de ADE (%62,2) Bölümü öğrencileri genellikle hiç dergi ve gazete okumamaktadırlar. Her gün 3 ve daha fazla gazete, 1 ayda 3 ve daha fazla dergi okuyan öğretmen adaylarının (TDE %1,1; ADE %6,1) oranı bu iki bölümde oldukça azdır. Sonuçlardan her iki bölüm öğrencilerinin dergi ve gazete okuma alışkanlıklarının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının evlerinde bir kitaplık olup olmadığı ve okudukları kitapları arkadaşlarıyla tartışıp tartışmadıkları sorulmuştur. Bulgulara göre, her iki bölüm öğrencilerinin evlerinde kendilerine ait bir kitaplık (TDE %79,8; ADE %88,8) bulunmaktadır. Sadece TDE Bölümü öğrencilerinden %20,2'nin, ADE Bölümü öğrencilerinden ise %11,2'nin evinde bir kitaplık bulunmamaktadır. Bu durum öğrencilerin kitaba olan ilgisini açıkça ortaya koymaktadır. Öğretmen adayları okudukları kitapları arkadaşlarına önermekte ve tartışmaktadırlar (TDE %46,1; ADE %73,5). TDE ve ADE Bölümlerinde okuduklarını tartışmayan ve başkalarına önermeyen öğrenciler (TDE %13,5; ADE %5,1) de görülmektedir. Bir kısım öğrenci bazen (TDE %40,4; ADE %21,4) okuduklarını arkadaşlarıyla tartışıp, onlara önermektedir.

3.3. ÖĞRENCİLERİN KENDİ OKUMA ALIŞKANLIKLARINA İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ

Bu bölümde öğrencilerin okumalarına engel olan unsurlar, varsa okuma alışkanlığı kazanmada etkili olan ve okumaya ilk teşvik eden kişilerle ilgili durumlara değinilmiştir.

Öğrencilerin ilk kez kitap okumaya kim tarafından teşvik edildikleri de önemli sorulardan biridir. Tablo 15’de bununla ilgili veriler sunulmuştur.

Tablo 15. Öğrencileri İlk Kez Kitap Okumaya Teşvik Eden Kişiler

Sizi ilk kez kitap okumaya teşvik eden kişi kim oldu?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Annem	15	16,9	30	30,6
Babam	12	13,5	13	13,3
Ablam-ağabeyim	14	15,7	12	12,2
Arkadaşlarım	9	10,1	11	11,2
Öğretmenim	37	41,6	32	32,7
Diğer	2	2,2	0	0,0
Toplam	89	100,0	98	100,0

Her iki bölüm öğrencileri ilk kez okumaya en çok öğretmen (TDE %41,6; ADE %32,7) ve anneler (TDE %16,9; ADE %30,6), en az ise arkadaşları (TDE %10,1; ADE %11,2) tarafından teşvik edilmektedirler. Ancak ADE Bölümü öğrencilerini ilk kez okumaya yönlendirmede anne oranı (ADE %30,6) TDE Bölümü öğrencilerinin (TDE %16,9) iki katıdır. Bulgulara göre, öğretmenler öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını en fazla etkilemektedirler.

Kitap okuma alışkanlığı kazandırılmasında öğretmenlerin yanı sıra ebeveynlerin rolü de oldukça önemlidir. Bu soruyla ilgili veriler Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16. Öğrencilerin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazanmalarında Etkili Olan Kişiler

Okuma alışkanlığı kazanmanızda, sizi en çok kim/kimler etkilemiştir?	KMÜ				BDÜ			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Anne	11	12,4	78	87,6	39	39,8	59	60,2
Baba	10	11,2	79	88,8	32	32,7	66	67,3
Kardeş	13	14,6	76	85,4	8	8,2	90	91,8
Akraba	8	9,0	81	91,0	5	5,1	93	94,9
Öğretmen	64	71,9	25	28,1	53	54,1	45	45,9
Kütüphaneci	3	3,4	86	96,6	2	2,0	96	98,0
Arkadaş	24	27,0	65	73,0	29	29,6	69	70,4
Diğer	8	9,0	81	91,0	15	15,3	83	84,7

Verilere göre öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılmasında en çok öğretmenler (TDE %71,9; ADE %54,1) etkili olmaktadır. TDE Bölümü öğrencileri için bu oran daha yüksektir. Okuma alışkanlığı kazandırılmasında anneler (TDE %12,4; ADE %39,8) babalara (TDE %11,2; ADE %32,7) göre daha etkilidir. Ancak, her iki bölümü karşılaştırsak ADE Bölümünde okuma alışkanlığı kazandırılmasında anne ve babaların etkisi TDE Bölümüne göre daha fazla olduğu söylenebilir. Burada en az etkili olan kişilerin ise kütüphaneciler (TDE %3,4; ADE %2,0) olduğunu belirtmek gerekmektedir. Verilerden arkadaş çevresinin okuma alışkanlığı kazanmada kısmen (TDE %27,0; ADE %29,6) de olsa etkili olduğu görülmektedir.

Kitap okumaya engel olan unsurlar Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17. Öğrencilerin Kitap Okumasına Engel Olan Unsurlar

Varsa kitap okumanıza engel olan unsurlar nelerdir?	KMÜ				BDÜ			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bilgisayar/internet kullanımı	42	47,2	47	52,8	26	26,5	72	73,5
Derslerin yoğunluğu	72	80,9	17	19,1	71	72,4	27	27,6
Arkadaşlarımla zaman geçirme	16	18,0	73	82,0	6	6,1	92	93,9
Televizyon izleme	5	5,6	84	94,4	3	3,1	95	96,9
Kitap fiyatlarının pahalılığı	17	19,1	72	80,9	42	42,9	56	57,1
Kaldığım ev/yurt koşulları	18	20,2	71	79,8	8	8,2	90	91,8
Diğer	4	4,5	85	95,5	1	1,0	97	99,0

Araştırmaya katılan her iki bölüm öğrencileri genellikle derslerin yoğunluğundan (TDE %80,9; ADE %72,4) dolayı yeteri kadar kitap okuyamamaktadır. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin okumaya engel olan nedenlerden biri de bilgisayar/internet kullanımıyken, Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri ise kitap fiyatlarının pahalılığından dolayı yeteri kadar kitap alamamaktadırlar. Bulgulara göre, ağır ders programı, teknolojik gelişim ve kitap fiyatlarının pahalılığı okumayı engelleyen başlıca unsur olarak görülmektedir.

Yakın çevrelerinin (aile, akraba, arkadaşlar vd.) kitap okuma alışkanlığına sahip olmadıklarını düşünen TDE Bölümü öğrencilerinin oranı fazladır (%52,8). Buna karşın ADE Bölümü öğrencileri yakın çevrelerinin kitap okuma alışkanlığına kısmen (%55,1) sahip olduklarını düşünmektedir. Yakın çevresinin kitap okuma alışkanlığına sahip olduğunu düşünen ADE Bölümü öğrencilerinin oranı %12,2'ken, TDE Bölümü öğrencileri yakın çevrelerinin sadece %9,0 oranında kitap okuma alışkanlığına sahip olduklarını düşünmektedir. Bu rakam ADE Bölümü öğrencilerinde ise %32,7'dir.

Öğretmen adaylarının boş zamanlarını değerlendirirken kitap okuyarak kendilerini geliştirmeleri önemlidir. Fakat bu durum öğrenciler arasında farklılık göstermektedir. Kimileri güçlü bir okuma alışkanlığına sahipken, kimileri de bu tür alışkanlığa hiç sahip değildir veya çok az sahiptir. Tablo 18'de öğrencilere

üniversite öncesi hangi düzeyde bir okuma alışkanlığına sahip oldukları sorusu ile ilgili veriler sunulmuştur.

Tablo 18. Öğrencilerin Üniversiteye Başlamadan Önceki Kitap Okuma Alışkanlıkları Düzeyi

Üniversite öncesi hangi düzeyde okuma alışkanlığınız vardı?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Okuma alışkanlığım yoktu.	3	3,4	5	5,0
Zayıf bir okuma alışkanlığına sahiptim.	27	30,3	19	19,4
Orta bir okuma alışkanlığına sahiptim.	39	43,8	47	48,0
Güçlü bir okuma alışkanlığına sahiptim.	20	22,5	27	27,6
Toplam	89	100,0	98	100,0

Bulgulara göre, araştırmaya katılan her iki bölümün öğrencilerinin çoğunluğunun üniversite öncesi “orta düzeyde” (TDE %43,8; ADE %48,0) bir okuma alışkanlığına sahip oldukları görülmektedir. Bulgulardan öğrencilerin üniversite öncesi kısmen güçlü (TDE %22,5; ADE %27,6) okuma alışkanlığına sahip oldukları da anlaşılmaktadır. Bu açıdan TDE Bölümünde zayıf (%30,3) okuma alışkanlığına sahip olan öğrencilerin oranı ADE (%19,4) Bölümündeki öğrencilerden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Verilere göre, öğrencilerin üniversiteye orta düzeyde bir okuma alışkanlığına sahip olarak geldikleri görülmektedir.

Bir diğer önemli konu ise öğrencilerin şu anda sahip oldukları okuma alışkanlığı düzeyine ilişkin düşünceleridir. Tablo 19’da bu konuyla ilgili veriler sunulmuştur.

Tablo 19. Öğrencilerin Şu Anki Okuma Alışkanlığı Durumu

Şu an hangi düzeyde bir okuma alışkanlığına sahipsiniz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Okuma alışkanlığına sahip olduğumu düşünmüyorum.	1	1,1	1	1,1
Zayıf bir okuma alışkanlığına sahip olduğumu düşünüyorum.	20	22,5	15	15,3
Orta düzeyde bir okuma alışkanlığına sahip olduğumu düşünüyorum.	50	56,2	55	56,0
Güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olduğumu düşünüyorum.	18	20,2	27	27,6
Toplam	89	100,0	98	100,0

Her iki bölümün öğrencileri de şu anki okuma alışkanlığı düzeylerini genellikle orta (TDE %56,2; ADE %56,0) olarak değerlendirmektedir. Güçlü okuma alışkanlığına (TDE %20,2; ADE %27,6) sahip olduğunu düşünen öğrencilerin oranı her iki bölümde de çok yüksek değildir. Okuma alışkanlığına sahip olmadığını düşünen öğrenciler ise yok denecek kadar azdır. Sonuçlardan üniversite eğitiminin okuma alışkanlığı kazandırılması yönünde öğrencilerin üzerinde anlamlı düzeyde olumlu etkileri olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin büyük bölümü bir önceki tablo (Tablo 18) verilerinde de görüldüğü üzere üniversite öncesi “orta” düzeyde okuma alışkanlığına sahip olduklarını belirtmişti. Bu durum üniversitede de değişmemiştir.

Boş zamanlarını değerlendirme konusunda öğrencilerin tutumları Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20. Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Durumu

Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?	KMÜ				BDÜ			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ders çalışırım.	49	55,1	40	44,9	70	71,4	28	28,6
Müzik dinlerim.	45	50,6	44	49,4	31	31,6	67	68,4
İnternet’te/sosyal medyada gezinirim.	58	65,2	31	34,8	65	66,3	33	33,7
Televizyon izlerim.	14	15,7	75	84,3	19	19,4	79	80,6
Kitap, dergi, gazete vb. okurum.	43	48,3	46	51,7	39	39,8	59	60,2
Spor yaparım.	11	12,4	78	87,6	17	17,3	81	82,7
Arkadaşlarımla geçiririm.	46	51,7	43	48,3	34	34,7	64	65,3
Sinema, tiyatro, konser, konferans vb. kültürel etkinliklere giderim.	15	16,9	74	83,1	16	16,3	82	83,7
Kütüphanede araştırma yaparım.	5	5,6	84	94,4	7	7,1	91	92,9
Diğer	0	0,0	89	100,0	2	2,0	96	98,0

Araştırma bulgularına göre hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri boş zamanlarını en çok internet/sosyal medya (TDE%65,2; ADE%66,3) kullanmakla, en az ise kütüphanede araştırma yapmakla (TDE%5,6; ADE%7,1) geçirmektedirler. Boş zamanlarını ders çalışarak (TDE%55,1) veya kitap, dergi,

gazete vd. okuyarak geçirenlerin (TDE%48,3) oranı orta düzeydedir. ADE Bölümü öğrencileri ise boş zamanlarını daha çok ders çalışarak (ADE%71,4) geçirmektedirler. Kitap, dergi, gazete vd. okuyanların oranı (%39,8) daha düşüktür.

3.4. ÖĞRENCİLERİN OKUMA ALIŞKANLIĞININ KAZANILMASI SÜRECİ İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ

Öğrencilerin okuma alışkanlığının önemi konusundaki düşünceleri de çalışma açısından anlamlıdır. Bu nedenle öğrencilerin öncelikle okuma alışkanlığının genel olarak önemi konusundaki düşüncelerini öğrenmek gerekli görülmüştür. Buna ilişkin veriler Tablo 21'de sunulmuştur.

Tablo 21. Öğrencilere Göre Okuma Alışkanlığının Önemi

Sizce okuma alışkanlığına sahip olmak ne kadar önemlidir?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Çok önemlidir	78	87,6	84	85,8
Orta düzeyde önemlidir	8	9,0	11	11,2
Kısmen önemlidir	3	3,4	2	2,0
Önemli değildir	0	0,0	1	1,0
Toplam	89	100,0	98	100,0

Bulgulara göre, her iki bölümün öğrencilerinin büyük kısmı okuma alışkanlığına sahip olmanın genel olarak çok önemli (TDE %87,6; ADE %85,8) olduğunu düşünmektedirler. Bir başka deyişle, öğrenciler okuma alışkanlığına sahip olma konusunda olumlu düşüncelere sahiptirler. Fakat bu düşüncelerine karşın internet/sosyal medya kullanımı ve diğer teknolojik gelişmeler kendi okuma alışkanlıklarını ciddi ölçüde engellemektedir (Tablo 17).

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmada etkili olduklarını düşündükleri öğretim aşamaları sırasıyla Tablo 22'de sunulmuştur.

Tablo 22. Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanmalarındaki Öğretim Dönemleri

Okuma alışkanlığı kazanmada hangi öğretim aşaması çok önemlidir?	KMÜ				BDÜ			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okul öncesi	51	54,3	38	45,7	55	56,1	43	43,9
İlköğretim	82	92,1	7	7,9	67	68,4	31	31,6
Ortaöğretim	77	86,5	12	13,5	80	81,6	18	18,4
Üniversite	75	84,3	14	15,7	82	83,7	16	16,3
Üniversite sonrası	54	60,7	35	39,3	57	58,2	41	41,8
Diğer	4	4,5	85	95,5	3	3,1	95	96,9

Araştırmaya katılan TDE Bölümü öğrencileri sırasıyla üniversite, ortaöğretim, ilköğretim ve okul öncesi dönemlerini okuma alışkanlığı kazandırma açısından önemli bulmaktadırlar. Bir kısım öğrenci bu dönemlere paralel olarak üniversite sonrasında bu konuda bilinçli davranmak gerektiğini düşünmektedir. ADE Bölümü öğrencileri sırasıyla ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite dönemlerinin okuma alışkanlığı kazandırılmasında önemli olduğunu düşünmektedirler. Okuma alışkanlığının özellikle okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim döneminde kazanıldığı göz önüne alındığında bu konuda TDE Bölümü öğrencilerinin daha bilinçli olduğu anlaşılmaktadır. ADE Bölümü öğrencileri okul öncesi ve üniversite sonrası dönemlerin de okuma alışkanlığı konusunda önemli olduğunu düşünmektedirler. Okuma alışkanlığı çocuklara okul öncesi dönemden itibaren kazandırılmalı ve eğitimin her aşamasında kazanılmış olan bu alışkanlık kaybedilmemesi için pekiştirilmelidir. Üniversite sonrası ise artık bu sorumluluk öğrencilerin kendilerine düşmektedir. Okuma alışkanlığını kazandıktan sonra okuma eyleminin sürekli ve düzenli gerçekleştirilmediği durumlarda unutulma veya tamamıyla kaybolma riski de bulunmaktadır.

Okuma alışkanlığı kazanılmasında bireylerin en verimli oldukları dönemler ile ilgili sorulardan elde edilen bulgular Tablo 23'de sunulmuştur.

Tablo 23. Öğrencilere Göre Okuma Alışkanlığı Kazandırma Dönemleri

Okuma alışkanlığı kazanmada en önemli dönem hangisidir?	KMÜ				BDÜ			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Çocukluk	66	74,2	23	25,8	56	57,1	42	42,9
Gençlik	37	41,6	52	58,4	54	55,1	44	44,9
Yetişkinlik	10	11,2	79	88,8	29	29,6	69	70,4
Diğer	2	2,2	87	97,8	3	3,1	95	96,9

Araştırmaya katılan öğrenciler çocukluk (TDE %74,2; ADE %57,1) ve gençlik (TDE %41,6; ADE %55,1) dönemlerinin okuma alışkanlığı kazandırılmasında oldukça önemli olduklarını düşünmektedirler. Ancak bu konuda TDE Bölümü öğrencilerinin daha yüksek oranda doğru yaklaşıtları anlaşılmaktadır.

Okumayı alışkanlık haline getirmek için sadece öğretmenler değil aynı zamanda ailenin de rolü önemlidir. Bu nedenle öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılmasında etkili olan kişi ve etkenler konusunda düşünceleri sorulmuş ve bulgular Tablo 24'de sunulmuştur.

Tablo 24. Öğrencilere Göre Okuma Alışkanlığı Kazanmada Etkili Olan Kişi ve Etkenler

Okuma alışkanlığı kazandırılmasında etkili olan kişi ve etkenler nelerdir?	KMÜ				BDÜ			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Aile	51	57,3	38	42,7	74	75,5	24	24,5
Eğitim	65	73,0	24	27,0	54	55,1	44	44,9
Arkadaşlar	33	37,1	56	62,9	45	45,9	53	54,1
Kendim	27	30,3	62	69,7	50	51,0	48	49,0
Öğretmen	64	71,9	25	28,1	61	62,2	37	37,8
Medya	12	13,5	77	86,5	9	9,2	89	90,8
Yaşam biçimi/kültür	28	31,5	61	68,5	38	38,8	60	61,2
Kütüphane/kütüphaneci	6	6,7	83	93,3	14	14,3	84	85,7
Düşünce özgürlüğü	17	19,1	72	80,9	26	26,5	72	73,5
Diğer	3	3,4	86	96,6	4	4,1	94	95,9

Tablo 24'e göre, okuma alışkanlığı kazandırılmasında KMÜ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri için öğretmen (%71,9), eğitim hayatı (%73,0) ve aile (%57,3) en etkili ilk üç etkidir. BDÜ Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri ise aile (%75,5), öğretmen (%62,2) ve eğitim hayatının (%44,9) etkili olduklarını belirtmektedirler. Bu durumda ebeveynlerin ve öğretmenlerin üzerine daha fazla sorumluluk düşmektedir. KMÜ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin ilk sıraya öğretmeni, BDÜ Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin ise aileyi koymasına dikkat çekmektedir. Bu yaklaşım farklılığının bu iki toplumda fiilen varolan kültürel durumdan kaynaklandığı söylenebilir.

İlerleyen dönemlerde öğretmenlik mesleğini icra ederken okuma alışkanlığına sahip olmayan bir öğretmenin öğrencilerine bu beceriyi benimsetmesi zor olur. Bu nedenle öğrencilere mesleki açıdan okuma alışkanlığının önemi konusunda soru sorulmuştur. Konuyla ilgili veriler Tablo 25'de sunulmuştur.

Tablo 25. Öğrencilere Göre Okuma Alışkanlığına Sahip Olmanın Mesleki Açıdan Önemi

Okuma alışkanlığına sahip olmak öğrencilere göre neden önemlidir?	KMÜ				BDÜ			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mesleğim için zorunludur	28	31,5	61	68,5	25	25,5	73	74,5
Mesleğim dışında farklı alanlarda yeni bilgiler kazandırır	41	46,1	48	53,9	38	38,8	60	61,2
Kendime güvenimi artırır	49	55,1	40	44,9	50	51,0	48	49,0
Konuşma becerilerimi geliştirir	71	79,8	18	20,2	78	79,6	20	20,4
Mesleki ve bireysel olarak gelişimime katkı sağlar	71	79,8	18	20,2	71	72,4	27	27,6
Diğer	2	2,2	87	97,8	5	5,1	93	94,9

Her iki bölümün öğrencileri de konuşma becerilerini geliştirmek (TDE %79,8; ADE %79,6) ve mesleki/bireysel olarak gelişime katkı sağladığı (TDE %79,8; ADE %72,4) için okuma alışkanlığına sahip olmayı önemli bulmaktadırlar. Bu alışkanlığın meslekleri için zorunlu olduğunu düşünen öğrenci oranının her iki bölüm (özellikle ADE Bölümü) için de düşük oluşu bir olumsuzluğa işaret eder.

Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmada öğretmenin önemi konusunda sorulan soruyla ilgili elde edilen veriler Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 26. Öğrencilere Göre Öğretmenlerin Okuma Alışkanlığı Kazandırma Görevleri

Okuma alışkanlığı kazandırmak öğretmenlerin asli görevi midir?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet, kesinlikle	67	75,2	66	67,4
Kısmen	7	7,9	12	12,2
Görevidir, ama zorunlu değildir	15	16,9	20	20,4

“Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma bir öğretmenin asli görevi midir?” sorusuna öğretmen adayları en fazla “kesinlikle” (TDE %75,2; ADE %67,4), en az ise “kısmen” (TDE %7,9; ADE %12,2) yanıtını vermişler. Okuma alışkanlığı kazandırma bir öğretmenin zorunlu olmayan görevi olduğunu (TDE %16,9; ADE %20,4) düşünenlerin oranının orta düzeyde oluşu önemli bir olumsuzluğu göstermektedir.

3.5. ÖĞRENCİLERİN OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANMALARINDA BÖLÜMÜN ROLÜ

Öğrencilerin öğrenim gördükleri alan dışında kitap okumaları farklı alanlarda yeni bilgi kazanmaları ve kendilerini geliştirmeleri açısından önemlidir. Özellikle Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin bu konuya daha fazla dikkat etmelerinde fayda vardır. Bu bölümde öğrencilerin okuma alışkanlıkları, okudukları bölümün buna etkisi ve öğretim üyelerinin bu konudaki duyarlılığı irdelenmiştir. Aynı zamanda öğretmen adaylarının mesleklerini icra etmeye başladıklarında öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırma konusundaki bilgi ve becerileri incelenmiştir.

Kısa bir süre sonra öğretmen olarak mesleklerini icra etmeye başladıklarında öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırma bilgi ve becerisine ne kadar sahip oldukları konusundaki öğretmen adaylarının düşünceleri Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27. Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazandırma Konusundaki Bilgi ve Becerilerine Yönelik Düşünceleri

Okuma alışkanlığı kazandırma konusunda yeteri kadar bilgi ve beceriye sahip misiniz ?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Bu bilgi/beceriye tamamen sahibim	23	25,8	29	29,6
Bu bilgi/beceriye kısmen sahibim	62	69,7	65	66,3
Bu bilgi/beceriye sahip değilim	4	4,5	3	3,1
Diğer	0	0,0	1	1,0
Toplam	89	100,0	98	100,0

Bulgulara göre öğrencilerin, okuma alışkanlığı kazandırma konusundaki bilgi ve beceriye kısmen (TDE %69,7; ADE %66,3) sahip olduklarını düşündükleri görülmektedir. TDE Bölümü öğrencilerinin %25,8'i ve ADE Bölümü öğrencilerinin %29,6'sı tamamen okuma alışkanlığı kazandırma konusundaki bilgi ve beceriye sahipken, okuma alışkanlığı konusunda herhangi bir bilgi ve becerisi olmayanların oranı (TDE %4,5; ADE %3,1) az olduğu görülmektedir. Sonuçlara bakılırsa öğrenciler okuma alışkanlığı kazandırma konusunda orta düzeyde bir bilgi ve beceriye sahiptirler. Bu durum olumsuz bir tabloyu ifade etmektedir.

Araştırmada irdelenen bir diğer konu ise öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümün okuma alışkanlığı kazanmalarındaki rolünün önemidir. Bununla ilgili veriler Tablo 28'de sunulmuştur.

Tablo 28. Öğrencilere Göre Bölümün Okuma Alışkanlığı Kazanmadaki Rolü

Okuma alışkanlığı kazanmada bölümün rolü önemli midir?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Çok önemlidir	61	68,5	63	64,3
Önemlidir	15	16,9	24	24,5
Kısmen önemlidir	11	12,4	6	6,1
Hiç önemli değil	2	2,2	5	5,1
Toplam	89	100,0	98	100,0

Verilere göre öğrencilerin en büyük bölümü okuma alışkanlığı kazanmada okudukları bölümün rolünün çok önemli (TDE %68,5; ADE %64,3) olduğunu

düşünmektedirler. Bölümle okuma alışkanlığı kazanma arasında herhangi bir ilişki olmadığını düşünenlerin (TDE %2,2; ADE %5,1) oranı ise düşük olarak değerlendirilmektedir. Bulgulardan Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencilerinin okudukları bölümün okuma alışkanlığı kazanmalarındaki rolünün çok önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Anket sorularından biri de “Bölümünüz ders programında okuma alışkanlığıyla ilgili yeterli sayıda ve içerikte dersin olması gerektiğini düşünüyor musunuz?” dur. Bu konuda her iki bölüm öğrencilerinin büyük bir kısmı “evet” (TDE %75,3; ADE %81,6), bir kısmı ise (TDE %16,9; ADE %11,2) “hayır” yanıtını vermektedir. Az sayıda öğrenci (TDE %7,9; ADE %7,1) “olsa da olur olmasa da olur” seçeneğini işaretlemiştir. Araştırma sonuçlarından bölümün ders programında okuma alışkanlığıyla ilgili yeterli sayıda ve içerikte dersin olması gerektiğinin öğrenciler tarafından olumlu karşılandığı söylenebilir.

“Bölümünüz ders programında okuma alışkanlığı ile ilgili yeterli sayıda ve içerikte dersin olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu da öğrencilere sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 29’da sunulmuştur.

Tablo 29. Öğrencilerin Bölümün Ders Programında Okuma Alışkanlığı İle İlgili Yeterli Sayıda ve İçerikte Dersin Olduğuna Dair Düşünceleri

Okuma alışkanlığı ile ilgili yeterli sayıda/içerikte derslerin olduğunu düşünüyor musunuz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	36	40,5	51	52,1
Hayır	31	34,8	16	16,3
Kısmen	22	24,7	31	31,6
Toplam	89	100,0	98	100,0

Tablo 29’daki bulgulara göre, TDE Bölümündeki öğrencilerin yarıdan azı (%40,5), ADE Bölümündeki öğrencilerin ise yarıdan biraz fazlası (%52,1) bölümün ders programlarında okuma alışkanlığı kazandırılmasına yönelik derslerin olduğunu düşünmektedirler.

Hem TDE (%41,6) hem de ADE (%59,2) Bölümü öğrencilerinin yarıya yakını öğretim programının öğrencilere okuma alışkanlığı konusunda yeterli bir bilgi,

bilinç ve beceri kazandırdığını düşünmektedirler. Bölüm öğretim programının öğrencilere okuma alışkanlığı konusunda yeterli bir bilgi, bilinç ve beceri “kazandırmadığını” düşünenlerin oranı az da olsa her iki bölümde mevcuttur (TDE %21,3; ADE %12,2). Bölümün öğretim programının öğrencilere okuma alışkanlığı konusunda yeterli bir bilgi, bilinç ve becerini “kısmen” kazandırdığını düşünenler TDE Bölümünde %37,1 ve ADE Bölümünde %28,6’dır. Bölüm öğretim programının öğrencilere okuma alışkanlığı konusunda yeterli bir bilgi, bilinç ve beceri “kazandırdığını” düşünenlerin oranı ADE Bölümünde (%59,2) TDE Bölümüne (%37,1) göre yüksektir. Araştırma sonucundan, ADE Bölümü öğrencilerinin TDE Bölümü öğrencilerine göre daha fazla okudukları bölümün öğretim programının kendilerine okuma alışkanlığı konusunda yeterli bir bilgi, bilinç ve beceri kazandırdığını düşündükleri anlaşılmaktadır.

Üniversite eğitiminin genelde okuma alışkanlığı üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Bu konuda öğrenciye kendi durumu sorulmuştur. Konuyla ilgili veriler Tablo 30’da sunulmuştur.

Tablo 30. Öğrencilere Göre Üniversite Eğitiminin Okuma Alışkanlığı Üzerindeki Etkisi

Üniversite eğitiminin okuma alışkanlığınızda nasıl bir değişiklik yarattı?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Artırdı	58	65,1	82	83,7
Değiştirmede	16	18,0	7	7,1
Azalttı	15	16,9	8	8,2
Diğer	0	0,0	1	1,0
Toplam	89	100,0	98	100,0

Araştırmaya katılan her iki üniversitedeki öğrencilerin çoğu (TDE %65,1; ADE %83,7) üniversite eğitiminin okuma alışkanlıklarını artırdığını düşünmektedir. Ancak “üniversite eğitimi okuma alışkanlığımızı azalttı veya değiştirmede” biçiminde düşünenlerin oranı TDE Bölümünde %35, ADE Bölümünde %15 olması olumsuz anlamda dikkat çekici bir durumdur.

Hem Karamanoğlu Mehmetbey hem de Bakü Devlet Üniversitesi öğrencilerinin bölümlerindeki öğretim üyelerinin güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olmak

konusunda öğrencileri motive edip etmediklerine yönelik farklı görüşleri mevcuttur. Aşağıdaki tabloda konuyla ilgili elde edilen veriler sunulmuştur.

Tablo 31.Öğrencilerin Okuma Alışkanlığı Kazanma Konusunda Öğretim Üyelerinin Yeri

Bölümünüzdeki öğretim üyeleriniz güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olma konusunda sizi motive ettiklerini düşünüyor musunuz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	34	38,2	53	54,0
Hayır	14	15,7	18	18,4
Kısmen	41	46,1	27	27,6
Toplam	89	100,0	98	100,0

Tablo 31'e göre, KMÜ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencileri öğretim üyelerinin güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olmak konusunda onları kısmen motive ettiklerini (%46,1), fakat BDÜ Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri ise öğretim üyelerinin güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olmak konusunda onları motive ettiklerini (%54,0) düşünmektedirler. Bu konuda hocalarının teşvik etmediklerini (TDE %15,7; ADE %18,4) düşünenler az da olsa mevcuttur. TDE Bölümünde öğretim üyelerinin güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olmak konusunda öğrencileri motive ettiklerini düşünenlerin oranı %38,2'dir. ADE Bölümünde ise öğrencilerin %27,6'sı öğretim üyelerinin güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olmak konusunda öğrencileri kısmen motive ettiklerini düşünmektedirler. Araştırma sonucundan, motivasyon konusunda öğretim üyelerinin tam olarak işlevlerini yerine getirebildiklerini söylemek olanaklı görünmektedir.

3.6. ÖĞRENCİLERİN KÜTÜPHANE KULLANMA ALIŞKANLIKLARI İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ

Kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasında hiç kuşkusuz kütüphane kullanımı oldukça önemlidir. Bu bölümde okuma ve kütüphane kullanma alışkanlığı arasındaki durum incelenmiştir. Öğrenciler okuma alışkanlığı kazandırılmasında kütüphane kullanma alışkanlığına sahip olmanın genellikle çok önemli (TDE %85,4; ADE %78,6) olduğunu düşünmektedirler. Okuma alışkanlığı kazandırılmasında kütüphane kullanma alışkanlığına orta düzeyde (TDE %14,6; ADE %20,4) sahip olmanın yeterli olduğunu düşünenler ikinci sırada gelmektedir. Öğrenciler arasında kütüphane kullanma alışkanlığına sahip olmanın az önemli olduğunu düşünenlerin oranı ADE Bölümünde (%1,0) yok denecek kadar az iken, TDE (%0,0) Bölümünde ise hiç yoktur. Kısaca, öğrenciler okuma alışkanlığı ile kütüphane kullanma alışkanlığı arasında ilişkinin olduğunu düşünmektedirler.

Öğretmenlerin öğrencilere kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırmadaki rollerinin önemi bir diğer konudur. Bu konuyla ilgili veriler Tablo 32'de sunulmuştur.

Tablo 32. Öğrencilere Göre Öğretmenlerin Kütüphane Kullanma Alışkanlığı Kazandırmadaki Rollerini

Öğretmenlerin öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmadaki rollerinin ne kadar önemli olduğunu düşünürsünüz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Çok önemlidir	74	83,2	65	66,3
Orta düzeyde önemlidir	13	14,6	29	29,6
Az önemlidir	2	2,2	3	3,1
Hiç önemli değil	0	0,0	1	1,0
Toplam	89	100,0	98	100,0

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin en büyük bölümü öğretmenlerin kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırmadaki rollerinin çok önemli (TDE %83,2; ADE %66,3) olduğunu düşünmektedir. Bu konuda öğretmenlerin rollerinin hiç önemli olmadığını düşünenlerin oranı her iki bölümde de oldukça düşüktür. Sonuçlardan öğretmenlerin öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmadaki

rollerinin çok önemli olduğu her iki bölüm öğrencileri tarafından olumlu karşılandığı söylenebilir.

Her iki bölümün öğrencileri de okuma alışkanlığının kazandırılmasında kütüphanelerin çok önemli role sahip olduğunu (TDE %62,9; ADE %56,1) düşünmektedirler. Bu konuyla ilgili kütüphanelerin önemli (TDE %23,6; ADE %27,6) ve kısmen önemli (TDE %12,4; ADE %14,3) role sahip olduklarını düşünenler ikinci ve üçüncü sırada gelmektedirler. Düşük oranda da olsa kütüphanelerin okuma alışkanlığı kazandırma konusundaki rollerinin hiç önemli olmadığını (TDE %1,1; ADE %2,0) düşünenler görülmektedir.

Bölümde öğrencilerin kullanabileceği bir kütüphane okuma alışkanlığının pekiştirilmesi açısından önemlidir. Bu konuda öğrencilerin fikirleri farklılık göstermektedir. Şöyle ki, öğrenciler bölümde bir kütüphanenin olmasını (TDE %88,8; ADE %93,9) olumlu karşılamaktadırlar. Sadece TDE Bölümü öğrencilerinin %11,2'si ve ADE Bölümü öğrencilerinin %6,1'i bölümde kullanılabilecek bir kütüphanenin olmadığını düşünmektedirler.

Öğrenciler bölümlerinde bir uygulama kütüphanesi olmasının yararlı olacağını düşünmektedirler (TDE %96,6; ADE %88,8). Bu konuyla ilgili farklı görüşler mevcuttur. Nitekim uygulama kütüphanesine karşı çıkanların sayısı ADE Bölümünde %5,1 oranındayken, TDE Bölümünde ise hiç yoktur. "Olsa da olur olmasa da olur" biçiminde düşünenlerin sayısı (TDE %3,4; ADE %6,1) her iki bölüm öğrencileri arasında vardır fakat sayıları azdır.

Öğrencilerin sadece yarıya yakını bölümlerinin öğretim programlarının kütüphane kullanma alışkanlığı konusunda yeterli bir bilgi, bilinç ve beceri kazandırdığını (TDE %46,1; ADE %56,1) düşünmektedir. Bölüm öğretim programının kütüphane kullanma alışkanlığı konusunda kısmen yeterli bir bilgi, bilinç ve beceri kazandırdığını düşünenlerin oranı üçte bir düzeyindedir (TDE %34,8; ADE %34,7). Bölümün öğretim programının kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırma konusunda yeterli bir bilgi, bilinç ve beceri katmadığı düşünenlerin oranı azdır (TDE %19,1; ADE %9,2).

Araştırma kapsamında öğrencilerin kütüphane üyeliğinin olup olmaması, eğer varsa hangi kütüphaneye üye olduklarının belirtilmesi istenmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 33'de sunulmuştur.

Tablo 33. Öğrencilerin Kütüphane Üyeliği Durumları

Hangi kütüphaneye üyesiniz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Bir kütüphaneye üye değilim	31	34,8	16	16,3
Milli kütüphaneye üyeyim	2	2,2	36	36,7
Halk kütüphanesine üyeyim	20	22,6	18	18,4
Üniversite kütüphanesine üyeyim	35	40,4	28	28,6
Toplam	89	100,0	98	100,0

Tabloya göre, TDE Bölümü öğrencilerinin büyük bir kısmı (%40,4) üniversite kütüphanesine üyeyken, %34,8'i herhangi bir kütüphaneye üye değildir. Milli kütüphaneye (%2,2) üye olanların oranı oldukça azdır. Halk kütüphanesine üye olanlar ise %22,6 oranındadır. ADE Bölümü öğrencilerinin büyük bir kısmı milli kütüphaneye (%36,7) üyeyken, %28,6'sının üniversite kütüphanesine üyeliği mevcuttur. Halk kütüphanesine üye olanların oranı %18,4'tür. Herhangi bir kütüphane üyeliği olmayanların oranı ise %16,3'tür. Sonuca bakılırsa herhangi bir kütüphaneye üye olmayan TDE Bölümü öğrencilerinin oranı ADE Bölümü öğrencilerinden fazladır. ADE Bölümünde ise bu oran daha düşüktür (%16,3).

Kütüphaneye gitmenizi ilk teşvik eden veya öneren kişilerle ilgili soruya öğrencilerin yanıtları Tablo 34'de sunulmuştur.

Tablo 34. Öğrencilerin Kütüphaneye İlk Kez Gitmelerinin Teşviki

Kütüphaneye gitmenizi ilk kez kim önermişti/teşvik etmişti?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Annem	4	4,6	19	19,4
Babam	5	5,6	4	4,1
Ablam-ağabeyim	6	6,7	8	8,2
Arkadaşlarım	6	6,7	7	7,1
Öğretmenim	68	76,4	60	61,2
Toplam	89	100,0	98	100,0

Bulgulara göre, öğrencileri kütüphane kullanma konusunda ilk teşvik eden kişi büyük çoğunlukla her iki bölüm öğrencileri için de öğretmenler (TDE %76,4; ADE %61,2)'dir. Bu konuda TDE Bölümü öğrencileri arasında anne ve babaların düşük oranda teşvik sağladıkları görülmektedir. Fakat bu konuda ADE Bölümü öğrencilerinin anneleri (%19,4) TDE Bölümüne göre daha etkilidir. Her iki bölüm öğrencileri arasında kütüphaneye gitmeyi ilk teşvik eden kişiler arasında en az arkadaşlar ve ablam/ağabeyim seçenekleri yer almaktadır.

“Çevrenizdeki kişilerin (aile, akraba, komşu, vb.) yeterince kütüphaneye gittiklerini düşünüyor musunuz?” sorusuna her iki bölüm öğrencileri büyük çoğunlukta ‘hayır’ (TDE %93,3; ADE %70,4) yanıtını vermişler. Çevresindeki kişilerin (aile, akraba, komşu, vb.) yeterince kütüphane kullandıklarını düşünenlerin sayısı genellikle (TDE %6,7; ADE %29,6) düşüktür. ADE Bölümünde çevresindeki kişilerin (aile, akraba, komşu, vb.) yeterince kütüphane kullandıklarını düşünenlerin oranı TDE Bölümüne göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin hangi kütüphaneye gittiklerine dair veriler Tablo 35’de sunulmuştur.

Tablo 35. Öğrencilerin En Çok Kullandıkları Kütüphane Türü

Genellikle hangi kütüphaneye gidersiniz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Halk kütüphanesi	13	14,9	7	7,1
Milli kütüphane	5	5,1	36	36,7
Üniversite kütüphanesi	68	76,6	46	47,0
Kütüphaneye gitmem	3	3,4	5	5,1
Diğer	0	0,0	4	4,1
Toplam	89	100,0	98	100,0

Araştırma verilerine göre öğrenciler en çok üniversite kütüphanesini (TDE %76,6; ADE %47,0) kullanmaktadırlar. TDE Bölümü en az milli kütüphaneyi (%5,1), ADE Bölümü öğrencileri ise halk kütüphanesini (%7,1) kullanmaktadırlar. Her iki üniversite öğrencileri arasında herhangi bir kütüphaneye gitmeyenlerin oranı düşüktür.

Öğrencilerin kütüphane kullanma nedenleri farklılık göstermektedir. Bununla ilgili veriler Tablo 36'da sunulmuştur.

Tablo 36. Öğrencilerin Kütüphane Kullanma Nedenleri

Kütüphane kullanma nedenleriniz nelerdir?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Ödev yapmak/ders çalışmak	28	31,5	49	50,0
Araştırma yapmak	24	27,1	16	16,3
Kitap ödünç almak	19	21,3	10	10,2
Boş zamanlarını değerlendirmek	14	15,7	14	14,3
Kitap-dergi-gazete okumak	2	2,2	6	6,1
Bilgisayar/internet kullanmak	0	0,0	0	0,0
Diğer	2	2,2	3	3,1
Toplam	89	100,0	98	100,0

Öğrencilerin kütüphane kullanma nedenleri arasında en çok ödev yapmak/ders çalışmak (TDE %31,5; ADE %50,0) yer almaktadır. Kütüphaneyi araştırma yapmak (TDE %27,1; ADE %16,3) amacıyla kullananların oranı düşük olarak değerlendirilebilir. Araştırma sonuçlarından kütüphane kullanma amaçları arasında en düşük olarak kitap, dergi, gazete okumak (TDE %2,2; ADE %6,1) yer almaktadır.

Öğrencilerin kütüphaneden kaç kitap ödünç aldıkları okuma alışkanlıklarını değerlendirme açısından önemli bir sorudur. Bununla ilgili veriler Tablo 37'de sunulmuştur.

Tablo 37. Öğrencilerin Kütüphaneden Ödünç Aldıkları Kitap Sayısı

Yılda kütüphaneden kaç kitap ödünç alırsınız?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
1-5	29	32,6	5	5,1
6-10	17	19,1	12	12,2
11-15	14	15,7	27	27,6
16-20	15	16,9	12	12,2
21 ve üzeri	8	9,0	40	40,8
Hiç ödünç almam	6	6,7	2	2,1
Toplam	89	100,0	98	100,0

Bulgulara göre, TDE Bölümü öğrencileri en çok yılda 1-5 (%32,6), en az ise 21 ve üzeri kitap (%9,0) ödünç almaktadırlar. ADE Bölümü öğrencileri ise yılda en çok 21 ve üzeri (%40,8) en az 1-5 (%5,1) kitap ödünç almaktadırlar. Her iki üniversitede de hiç kitap ödünç almayanların oranı düşüktür (TDE %6,7; ADE %2,1).

Öğrencilerin kütüphane kullanma sıklıkları ile ilgili veriler Tablo 38'de sunulmuştur.

Tablo 38. Öğrencilerin Kütüphane Kullanma Sıklıkları

Kütüphaneye hangi sıklıkta gidersiniz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
2 ayda 1 kez ve daha az	45	50,5	4	4,1
Ayda 1 kez	28	31,5	25	25,5
1 ayda 2 kez ve daha fazla	13	14,6	64	65,3
Hiç gitmem	3	3,4	5	5,1
Toplam	89	100,0	98	100,0

Öğrencilerin kütüphane kullanma sıklıklarına bakıldığında TDE Bölümü öğrencileri en fazla 2 ayda 1 kez ve daha az (%50,5), en az 1 ayda 2 kez ve daha fazla (%14,6) kütüphane kullanmaktadırlar. Ayda bir kez gidenlerin oranı %31,5'tir. ADE Bölümü öğrencileri ise en fazla 1 ayda 2 kez ve daha fazla (%65,3), en az 2 ayda 1 kez ve daha az (%4,1) kütüphane kullanmaktadırlar. Her

iki üniversite öğrencileri arasında hiç kütüphane kullanmayanların (TDE %3,4; ADE %5,1) oranı azdır. Araştırma sonuçlarına göre, ADE Bölümü öğrencilerinin TDE Bölümü öğrencilerine göre daha çok kütüphane kullandıkları anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin kütüphaneye gitme zamanlarıyla ilgili veriler Tablo 39'da sunulmuştur.

Tablo 39. Öğrencilerin Kütüphaneye Gitme Zamanları

Kütüphaneye ne zamanlar gidersiniz?	KMÜ				BDÜ			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Her gün ders sonrası	5	5,6	84	94,4	9	9,2	89	90,8
Hafta sonu	9	10,1	80	89,9	32	32,7	66	67,3
Her fırsat bulduğumda	67	75,3	22	24,7	63	64,3	35	35,7
Hiç gitmem	3	3,4	86	96,6	5	5,1	93	94,9
Diğer	10	11,2	79	88,8	8	8,2	90	91,8

Bulgulara göre, öğrenciler bir yılda kütüphaneye daha çok 'fırsat buldukları zaman' (TDE %75,3; ADE %64,3), en az ise 'her gün ders sonrası' (TDE %5,6; ADE %9,2) gitmektedirler. Kütüphaneye hiç gitmeyen öğrencilerin oranı TDE Bölümünde %3,4, ADE Bölümünde ise %5,1'dir. ADE Bölümü öğrencilerinin hafta sonu kütüphaneye gitme oranları da TDE Bölümüne göre yüksektir.

Öğrencilerin hangi düzeyde bir kütüphane kullanma alışkanlığına sahip oldukları ile ilgili veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 40. Öğrencilerin Kütüphane Kullanma Alışkanlığına Sahip Olma Durumları

Hangi düzeyde bir kütüphane kullanma alışkanlığına sahip olduğunuzu düşünüyor sunuz?	KMÜ		BDÜ	
	Sayı	%	Sayı	%
Güçlü	16	18,0	23	23,5
Orta	17	19,1	65	66,3
Zayıf	56	62,9	8	8,2
Böyle bir alışkanlığa sahip değilim	0	0,0	2	2,0
Toplam	89	100,0	98	100,0

TDE Bölümü öğrencilerinin %62,9'u zayıf, %18,0'i ise güçlü kütüphane kullanma alışkanlığına sahiptir. Orta düzeyde kütüphane kullanma alışkanlığına sahip olanların oranı ise %19,1'dir. Sonuçlara göre TDE Bölümü öğrencileri zayıf bir kütüphane kullanma alışkanlığına sahiptir. ADE bölümü öğrencilerinin %66,3'ü orta, %8,2'si zayıf bir kütüphane kullanma alışkanlığına sahiptir. Güçlü kütüphane kullanma alışkanlığına sahip olanların oranı %23,5'tir. Kütüphane kullanma alışkanlığına sahip olmayanların oranı ise %2,0'dır. Sonuçlara göre ADE Bölümü öğrencileri orta düzeyde kütüphane kullanma alışkanlığına sahiptirler ve bu konuda TDE Bölümü öğrencilerine göre daha iyi durumdadırlar.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmada elde edilen sonuçlar ve bunlara dayanarak geliştirilen öneriler yazılacaktır. Çalışmanın hipotezi “Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları açısından benzerlik ve farklılıklarında kişisel özellikleri, aile ve öğretmenin rolü, kütüphane kullanımları ile kültürel özelliklerinin etkisi vardır.” şeklinde belirlenmiştir.

SONUÇ

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanarak şu sonuçlar yazılabilir:

1. Hem TDE hem de ADE Bölümünde kadın öğrenciler çoğunluktadır. Öğrencilerin büyük bölümü düz lise mezunudur. Her iki bölüm öğrencileri çoğunlukla orta sosyo-ekonomik düzeydedir. BDÜ Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin anne ve babalarının eğitim düzeyleri KMÜ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinden yüksektir.
2. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri benzer biçimde en çok kendilerini geliştirmek amacıyla okumaktadırlar. TDE Bölümü öğrencilerinin bilgi birikimlerini artırma ve eğitime katkı sağlamak amacıyla okuma durumları ADE Bölümüne göre yüksektir.
3. Hem Türk Dili/Edebiyatı hem de Azerbaycan Dili/Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin büyük çoğunluğu benzer biçimde ayda ortalama bir kitap okumaktadır. Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin gerek hiç okumama ve gerekse güçlü okuma sıklığı açısından Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerine göre daha olumlu durumdadır.
4. Her iki bölüm öğrencileri en çok benzer biçimde fırsat buldukları zaman kitap okumaktadır. TDE Bölümü öğrencilerinin yatmadan önce kitap okuma durumları ADE Bölümüne göre yüksektir. Hem ADE Bölümünde hem de TDE Bölümünde hiç kitap okumayan öğrencilerin oranı düşüktür.
5. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri benzer biçimde en çok roman/hikâye kitapları okumaktadır. Her iki bölüm öğrencileri en az kitap türü olarak deneme okumaktadır. TDE Bölümü öğrencilerinin şiir kitabı okuma durumları ADE Bölümü öğrencilerine göre yüksektir.

6. Her iki bölüm öğrencileri benzer biçimde en çok okudukları kitapları seçmede konusundan etkilenmektedirler. ADE Bölümü öğrencilerinin arkadaş tavsiyesi üzerine kitap seçme durumları TDE Bölümüne göre yüksektir.
7. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri benzer biçimde en çok okudukları kitapları satın alarak veya kütüphaneden, en az ise arkadaşlarından temin etmektedirler.
8. TDE Bölümü öğrencileri bir kitabı ortalama 1 haftada okumaktadırlar. ADE Bölümü öğrencileri ise bir kitabı ortalama 3 günde okumaktadırlar.
9. TDE Bölümü öğrencileri en çok bir günde okumaya 1-2 saat, ADE Bölümü öğrencileri ise 3-4 saat zaman ayırmaktadır. ADE Bölümü öğrencileri az da olsa bir günde okumaya 5 saat ve üzeri zaman ayırmaktadırlar. Fakat TDE Bölümü öğrencileri arasında bir günde kitap okumaya 5 saat ve üzerinde zaman ayıran bulunmamaktadır.
10. Her iki bölüm öğrencileri kitap okumaktan orta düzeyde hoşlanmaktadırlar. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri arasında kitap okumaktan az hoşlanan ve hiç hoşlanmayan öğrenciler az da olsa görülmektedir.
11. ADE Bölümü öğrencilerinin elektronik kitap okuma durumları TDE Bölümü öğrencilerinde göre yüksektir. TDE Bölümü öğrencileri arasında hiç elektronik kitap okumayanların oranı ADE Bölümüne göre oldukça yüksektir. Bulgulara göre TDE Bölümü öğrencileri elektronik kitap okumaktan fazla hoşlanmamaktadırlar.
12. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri genellikle dergi ve gazete okumamaktadırlar. Her gün 3 ve daha fazla gazete, 1 ayda 3 ve daha fazla dergi okuyan öğretmen adaylarının oranı bu iki bölümde oldukça azdır. Sonuçlardan her iki bölüm öğrencilerinin dergi ve gazete okuma alışkanlıklarının oldukça düşük olduğu görülmektedir.
13. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencilerinin benzer biçimde evlerinde kendilerine ait bir kitaplığın olduğu görülmektedir.
14. ADE Bölümü öğrencileri TDE Bölümü öğrencilerine göre okudukları kitapları arkadaşlarına daha fazla önermekte ve tartışmaktadırlar.

15. Her iki bölüm öğrencileri en çok benzer biçimde ilk kez okumaya öğretmenleri tarafından teşvik edildikleri görülmektedir. ADE Bölümü öğrencilerinin anneleri tarafından ilk kez kitap okumaya teşvik edilme durumları TDE Bölümü öğrencilerine göre yüksektir.
16. Her iki bölüm öğrencileri en çok benzer biçimde okuma alışkanlığı kazanmada öğretmenler, en az ise kütüphaneciler tarafından etkilenmişler. ADE Bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmada anne/babaları tarafından etkilenme durumları TDE Bölümüne göre yüksektir.
17. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri en çok benzer biçimde derslerin yoğunluğu nedeniyle yeteri kadar kitap okuyamamaktadırlar. ADE Bölümü öğrencilerinin kitap fiyatlarının pahalılığı nedeniyle fazla okuyamama durumu TDE Bölümü öğrencilerine göre yüksektir. Fakat TDE Bölümü öğrencilerinin bilgisayar/internet kullanımı nedeni ile kitap okumama durumu ADE Bölümü öğrencilerine göre yüksektir.
18. TDE Bölümü öğrencilerinin yakın çevrelerinin (aile, akraba, arkadaşlar vd.) kitap okuma alışkanlığına sahip olmama durumları ADE Bölümü öğrencilerine göre yüksektir.
19. Her iki bölüm öğrencileri üniversite öncesi orta düzeyde bir okuma alışkanlığına sahiptirler. TDE Bölümü öğrencilerinin üniversite öncesi zayıf bir okuma alışkanlığına sahip olma oranı ADE Bölümü öğrencilerine göre daha yüksektir.
20. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencilerinin şu anki okuma alışkanlığı durumu orta olarak değerlendirilebilir. Her iki bölüm öğrencileri arasında okuma alışkanlığına sahip olmayan öğrenci sayısı yok denecek kadar düşüktür.
21. Her iki bölüm öğrencileri benzer biçimde en çok ders çalışmak ve internet/sosyal medyada gezinmekle zamanlarını geçirmektedirler. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri en az olarak boş zamanlarını kütüphanede araştırma yaparak geçirmektedirler.
22. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri benzer biçimde alanları dışında okuma alışkanlığına sahip olmayı çok önemli bulmaktadırlar.

23. Her iki bölüm öğrencileri okuma alışkanlığı kazandırma açısından sırasıyla üniversite, ortaöğretim ve ilkokul eğitim/öğretim dönemlerini önemli bulmaktadırlar.
24. Her iki bölüm öğrencileri genellikle okuma alışkanlığı kazanmada çocukluk ve gençlik dönemlerini önemli bulmaktadırlar.
25. TDE Bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmada eğitim hayatının etkili olması durumu ADE Bölümü öğrencilerine göre daha yüksektir. Buna karşın ADE Bölümü öğrencileri ise okuma alışkanlığı kazanmada ailenin önemli olduğunu düşünme durumları TDE Bölümüne göre daha yüksektir. Her iki bölüm öğrencileri benzer biçimde okuma alışkanlığı kazanmada en çok öğretmenlerin önemli olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca bunlar dışında ADE Bölümü öğrencileri okuma alışkanlığı kazanmada kendilerinin de etkili olduklarını düşünme durumları TDE Bölümüne göre daha yüksektir.
26. Her iki bölüm öğrencileri benzer biçimde mesleki/bireysel olarak gelişimlerine katkı sağladığı için, konuşma becerilerini ve kendilerine güveni artırdığı için okuma alışkanlığına sahip olmayı önemli bulmaktadırlar. TDE Bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlığına sahip olma meslekleri dışında farklı alanlarda yeni bilgiler kazandırmaya yardımcı olma durumu ADE Bölümü öğrencilerine göre daha yüksektir.
27. Her iki bölüm öğrencileri de okuma alışkanlığı kazandırmanın bir öğretmen için kesinlikle önemli olduğunu düşünmektedirler.
28. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazandırma konusundaki bilgi ve beceriye kısmen sahip oldukları görülmektedir. Her iki bölüm öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazandırma konusundaki bilgi ve beceriye tamamen sahip oldukları durumu düşüktür.
29. Her iki bölüm öğrencileri benzer biçimde okuma alışkanlığı kazanmada okudukları bölümün çok önemli yere sahip olduğunu düşünmektedirler.
30. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri okudukları bölümün ders programında okuma alışkanlığıyla ilgili yeterli sayıda ve içerikte derslerin olduğunu düşünmektedirler.

31. TDE Bölümü öğrencilerinin yarısından azı ders programlarında okuma alışkanlığı kazandırma konusunda derslerin olduğunu düşünmektedirler. ADE Bölümü öğrencilerinin ise yarısından biraz fazlası ders programlarında okuma alışkanlığı kazandırma konusunda derslerin olduğunu düşünmektedirler.
32. Her iki bölüm öğrencileri öğretim programlarının öğrencilere okuma alışkanlığı konusunda kısmen yeterli bilgi, bilinç ve beceri kazandırdığını düşünmektedirler. TDE Bölümü öğrencileri öğretim programlarının okuma alışkanlığı konusunda kendilerine yeterli bilgi, bilinç ve beceri kazandırmadığını düşünme durumu ADE Bölümüne göre yüksektir.
33. Her iki bölüm öğrencileri benzer biçimde genel olarak üniversite eğitiminin okuma alışkanlığını artırdığını düşünmektedirler.
34. TDE Bölümü öğrencileri öğretim üyelerinin güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olma konusunda onları kısmen motive ettiklerini düşünmektedirler. Fakat ADE Bölümü öğrencileri öğretim üyelerinin güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olma konusunda onları tam motive ettiklerini düşünmektedirler.
35. Her iki bölüm öğrencileri okuma alışkanlığı kazandırılmasında kütüphane kullanma alışkanlığına sahip olmanın genellikle çok önemli olduğunu düşünmektedirler.
36. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri benzer biçimde öğretmenlerin kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırmadaki rollerinin çok önemli olduğunu düşünmektedirler.
37. Her iki bölüm öğrencileri okuma alışkanlığı kazandırılmasında kütüphanelerin çok önemli yere sahip olduğunu düşünmektedirler.
38. Her iki üniversite öğrencileri okudukları bölümde derslikler dışında öğrencilerin kullanabileceği bir kütüphanenin olmasını okuma alışkanlığı kazandırma açısından olumlu karşılamaktadırlar.
39. Her iki bölüm öğrencileri bölümlerinde bir uygulama kütüphanesinin olmasını olumlu karşılamaktadırlar.

40. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri bölümün öğretim programının kütüphane kullanma alışkanlığı konusunda yeterli bir bilgi, bilinç ve beceri kazandırdığını düşünmektedirler.
41. ADE Bölümü öğrencilerinin milli kütüphaneye üyeliği durumu TDE Bölümü öğrencilerine göre daha yüksektir. TDE Bölümü öğrencileri arasında herhangi bir kütüphaneye üye olmayan öğrencilerin oranı ADE Bölümüne göre daha yüksektir. TDE Bölümü öğrencileri arasında halk ve üniversite kütüphanelerine üyelik durumu ADE Bölümüne göre daha yüksektir.
42. Her iki bölüm öğrencileri kütüphaneye gitmeye ilk kez çoğunlukla öğretmenleri tarafından teşvik edilmişlerdir. ADE Bölümü öğrencilerinin ilk kez anneleri tarafından kütüphaneye gitme konusunda teşvik edilme durumu TDE Bölümüne göre yüksektir.
43. Her iki bölüm öğrencileri çevrelerindeki kişilerin (aile, akraba, komşu vb.) yeterince kütüphaneye gitmediklerini düşünmektedirler.
44. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri benzer bir biçimde en çok üniversite kütüphanesine gitmektedirler. Fakat ADE Bölümü öğrencilerinin milli kütüphaneye gitme durumları TDE Bölümüne göre daha yüksektir.
45. ADE Bölümü öğrencilerinin kütüphaneye ödev yapmak/ders çalışmak için gitme durumları TDE Bölümüne göre daha yüksektir. TDE Bölümü öğrencilerinin kütüphaneye araştırma yapmak için gitme durumları ADE Bölümüne göre daha yüksektir. Her iki bölüm öğrencileri kütüphaneye bilgisayar/internet kullanmak için gitmemektedirler.
46. ADE Bölümü öğrencileri bir yılda kütüphaneden 20 ve üzeri kitap ödünç almaktayken, TDE Bölümü öğrencileri 1-5 kitap ödünç almaktadırlar.
47. TDE Bölümü öğrencilerinin kütüphane kullanma sıklıkları ADE Bölümüne göre daha düşüktür.
48. Hem TDE hem de ADE Bölümü öğrencileri genellikle kütüphaneye fırsat buldukları zaman gitmektedirler. Fakat ADE Bölümü öğrencilerinin hafta sonu kütüphaneye gitme durumları TDE Bölümüne göre daha yüksektir.

49. TDE Bölümü öğrencileri zayıf bir kütüphane kullanma alışkanlığına sahipken, ADE Bölümü öğrencileri ise orta düzeyde bir kütüphane kullanma alışkanlığına sahiptirler. Elde edilen bu sonuçlarla araştırma hipotezimiz kanıtlanmıştır.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar çerçevesinde hem Türk Dili/Edebiyatı hem de Azerbaycan Dili/Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları açısından karşılaştırmaları yapılmış ve aşağıdaki profil tablosu oluşturulmuştur:

Tablo 41. Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Açısından Karşılaştırması

Karşılaştırma Unsurları	KMÜ: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	BDÜ: Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü	Benzer/ Farklılıklar
Kişisel Özellikler	➤ Kadın çoğunluktadır. ➤ Öğrencilerin büyük bölümü düz lise mezunudur. ➤ Öğrenciler orta sosyo-ekonomik düzeydedir. ➤ Öğrencileri anne/babalarının eğitim durumu ortadır.	➤ Kadın çoğunluktadır. ➤ Öğrencilerin büyük bölümü düz lise mezunudur. ➤ Öğrenciler orta sosyo-ekonomik düzeydedir. ➤ Öğrencilerin anne/babalarının eğitim durumu yüksektir.	➤ Benzer ➤ Benzer ➤ Benzer ➤ Farklı
Okuma Alışkanlığı	➤ Öğrencilerin büyük çoğunluğu ayda ortalama bir kitap okumaktadır. ➤ Öğrencilerin güçlü okuma alışkanlığı düşüktür. ➤ Öğrenciler en çok kendilerini geliştirmek amacıyla okumaktadırlar. ➤ Öğrenciler en çok fırsat buldukları zaman kitap okumaktadır. ➤ Öğrenciler en çok roman/hikâye, en az ise deneme kitapları okumaktayken, şiir kitabı okuma durumları yüksektir. ➤ Öğrenciler en çok okudukları kitapları seçmede konusundan etkilenmektedirler. ➤ Öğrenciler en çok okudukları kitapları satın alarak veya kütüphaneden, en az ise arkadaşlarından temin etmektedirler.	➤ Öğrencilerin büyük çoğunluğu ayda ortalama bir kitap okumaktadır. ➤ Öğrencilerin güçlü okuma alışkanlığı ortadır. ➤ Öğrenciler en çok kendilerini geliştirmek amacıyla okumaktadırlar. ➤ Öğrenciler en çok fırsat buldukları zaman kitap okumaktadır. ➤ Öğrenciler en çok roman/hikâye, en az ise deneme kitapları okumaktayken, şiir kitabı okuma durumları düşüktür. ➤ Öğrenciler en çok okudukları kitapları seçmede konusundan etkilenmektedirler. ➤ Öğrenciler en çok okudukları kitapları satın alarak veya kütüphaneden, en az ise arkadaşlarından temin etmektedirler.	➤ Benzer ➤ Farklı ➤ Benzer ➤ Benzer ➤ Benzer/ Farklı ➤ Benzer ➤ Benzer

➤ Öğrenciler bir kitabı ortalama 1 haftada okumaktadırlar. ➤ Öğrenciler en çok bir günde okumaya 1-2 saat zaman ayırmaktadır. ➤ Öğrenciler kitap okumaktan orta düzeyde hoşlanmaktayken, kitap okumaktan az hoşlanan ve hiç hoşlanmayan öğrenciler az da olsa görülmektedir. ➤ Öğrencilerin elektronik kitap okuma durumları düşüktür. ➤ Öğrencilerin dergi ve gazete okuma alışkanlıkları düşüktür. ➤ Öğrencilerin evlerinde kendilerine ait bir kitaplığın olduğu görülmektedir. ➤ Öğrenciler okudukları kitapları arkadaşlarına daha az önermekte ve tartışmaktadırlar. ➤ Öğrenciler en çok ilk kez okumaya öğretmenleri tarafından teşvik edilmektedir. ➤ Öğrenciler en çok okuma alışkanlığı kazanmada öğretmenler, en az ise kütüphaneciler tarafından etkilenmişler. ➤ Öğrenciler en çok derslerin yoğunluğu ve bilgisayar/internet kullanımı nedeniyle yeteri kadar kitap okuyamamaktadırlar. ➤ Öğrencilerin yakın çevrelerinin (aile, akraba, vd.) kitap okuma alışkanlığına sahip olma durumları yüksektir. ➤ Öğrenciler üniversite öncesi orta düzeyde bir okuma alışkanlığına sahiptirler. ➤ Öğrencilerin şu anki okuma alışkanlığı durumu orta olarak değerlendirilmekte ve okuma alışkanlığına sahip olmayan öğrenci sayısı yok denecek kadar düşüktür. ➤ Öğrenciler en çok ders çalışmak ve internet/sosyal medyada gezinmekle, en az ise kütüphanede araştırma yapmakla zamanlarını geçirmektedirler. ➤ Öğrenciler alanları dışında okuma alışkanlığına sahip olmanı çok önemli bulmaktadırlar. ➤ Öğrenciler genellikle sırasıyla üniversite, ortaöğretim ve ilkökul eğitim/öğretim dönemlerini okuma	➤ Öğrenciler bir kitabı ortalama 3 günde okumaktadırlar. ➤ Öğrenciler en çok bir günde okumaya 3-4 saat zaman ayırmaktadır. ➤ Öğrenciler kitap okumaktan orta düzeyde hoşlanmaktayken, kitap okumaktan az hoşlanan ve hiç hoşlanmayan öğrenciler az da olsa görülmektedir. ➤ Öğrencilerin elektronik kitap okuma durumları yüksektir. ➤ Öğrencilerin dergi ve gazete okuma alışkanlıkları düşüktür. ➤ Öğrencilerin evlerinde kendilerine ait bir kitaplığın olduğu görülmektedir. ➤ Öğrenciler okudukları kitapları arkadaşlarına daha fazla önermekte ve tartışmaktadırlar. ➤ Öğrenciler en çok ilk kez okumaya öğretmenleri ve anneleri tarafından teşvik edilmektedir. ➤ Öğrenciler en çok okuma alışkanlığı kazanmada öğretmenler, en az ise kütüphaneciler tarafından etkilenmişler. ➤ Öğrenciler en çok derslerin yoğunluğu ve kitap fiyatlarının pahalılığı nedeniyle yeteri kadar kitap okuyamamaktadırlar. ➤ Öğrencilerin yakın çevrelerinin (aile, akraba, vd.) kitap okuma alışkanlığına sahip olma durumları düşüktür. ➤ Öğrenciler üniversite öncesi orta düzeyde bir okuma alışkanlığına sahiptirler. ➤ Öğrencilerin şu anki okuma alışkanlığı durumu orta olarak değerlendirilmekte ve okuma alışkanlığına sahip olmayan öğrenci sayısı yok denecek kadar düşüktür. ➤ Öğrenciler en çok ders çalışmak ve internet/sosyal medyada gezinmekle, en az ise kütüphanede araştırma yapmakla zamanlarını geçirmektedirler. ➤ Öğrenciler alanları dışında okuma alışkanlığına sahip olmanı çok önemli bulmaktadırlar. ➤ Öğrenciler genellikle sırasıyla üniversite, ortaöğretim ve ilkökul eğitim/öğretim dönemlerini okuma	➤ Farklı ➤ Farklı ➤ Benzer ➤ Farklı ➤ Benzer ➤ Benzer ➤ Farklı ➤ Benzer/ Farklı ➤ Benzer ➤ Benzer/ Farklı ➤ Farklı ➤ Benzer ➤ Benzer ➤ Benzer ➤ Benzer ➤ Benzer

	alışkanlığı kazandırma açısından önemli bulmaktadırlar. ➤ Öğrenciler genellikle okuma alışkanlığı kazanmada çocukluk ve gençlik dönemlerini önemli bulmaktadırlar. ➤ Öğrenciler okuma alışkanlığı kazanmada eğitim hayatının ve öğretmenlerin etkili olduğunu düşünmektedirler. ➤ Öğrenciler mesleki/bireysel olarak gelişimlerine katkı sağladığı için, konuşma becerilerini ve kendilerine güveni artırdığı için, meslekleri dışında farklı alanlarda yeni bilgiler kazandırmaya yardımcı olduğu için okuma alışkanlığına sahip olmanı önemli bulmaktadırlar. ➤ Öğrenciler okuma alışkanlığı kazandırmanın bir öğretmen için kesinlikle önemli olduğunu düşünmektedirler. ➤ Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazandırma konusundaki bilgi ve beceriye kısmen sahip oldukları görülmektedir. ➤ Öğrenciler okuma alışkanlığı kazanmada okudukları bölümün çok önemli yere sahip olduğunu düşünmektedirler. ➤ Öğrenciler okudukları bölümün ders programında okuma alışkanlığıyla ilgili yeterli sayıda ve içerikte derslerin olması gerektiğini düşünmektedirler. ➤ Öğrencilerin yarıdan azı ders programlarında okuma alışkanlığı kazandırma konusunda derslerin olduğunu düşünmektedir. ➤ Öğrenciler öğretim programlarının öğrencilere okuma alışkanlığı konusunda kısmen yeterli bilgi, bilinç ve beceri kazandırdığını düşünmektedirler. ➤ Öğrenciler üniversite eğitiminin okuma alışkanlığını artırdığını düşünmektedirler. ➤ Öğrenciler öğretim üyelerinin güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olma konusunda onları kısmen motive ettiklerini düşünmektedirler.	alışkanlığı kazandırma açısından önemli bulmaktadırlar. ➤ Öğrenciler genellikle okuma alışkanlığı kazanmada çocukluk ve gençlik dönemlerini önemli bulmaktadırlar. ➤ Öğrenciler okuma alışkanlığı kazanmada öğretmenlerin, ailenin ve kendilerinin önemli olduğunu düşünmektedirler. ➤ Öğrenciler mesleki/bireysel olarak gelişimlerine katkı sağladığı için, konuşma becerilerini ve kendilerine güveni artırdığı için okuma alışkanlığına sahip olmanı önemli bulmaktadırlar. ➤ Öğrenciler okuma alışkanlığı kazandırmanın bir öğretmen için kesinlikle önemli olduğunu düşünmektedirler. ➤ Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazandırma konusundaki bilgi ve beceriye kısmen sahip oldukları görülmektedir. ➤ Öğrenciler okuma alışkanlığı kazanmada okudukları bölümün çok önemli yere sahip olduğunu düşünmektedirler. ➤ Öğrenciler okudukları bölümün ders programında okuma alışkanlığıyla ilgili yeterli sayıda ve içerikte derslerin olması gerektiğini düşünmektedirler. ➤ Öğrencilerin yarıdan biraz fazlası ders programlarında okuma alışkanlığı kazandırma konusunda derslerin olduğunu düşünmektedirler. ➤ Öğrenciler öğretim programlarının öğrencilere okuma alışkanlığı konusunda kısmen yeterli bilgi, bilinç ve beceri kazandırdığını düşünmektedirler. ➤ Öğrenciler üniversite eğitiminin okuma alışkanlığını artırdığını düşünmektedirler. ➤ Öğrenciler öğretim üyelerinin güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olma konusunda onları tam motive ettiklerini düşünmektedirler.	➤ Benzer ➤ Benzer/ Farklı ➤ Benzer/ Farklı ➤ Benzer ➤ Benzer ➤ Benzer ➤ Benzer ➤ Benzer ➤ Farklı ➤ Benzer ➤ Benzer ➤ Farklı

Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları	➤ Okuma alışkanlığı kazandırılmasında kütüphane kullanma alışkanlığına sahip olma önemlidir.	➤ Okuma alışkanlığı kazandırılmasında kütüphane kullanma alışkanlığına sahip olma önemlidir.	➤ Benzer
	➤ Öğretmenlerin kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırmadaki rolleri çok önemlidir.	➤ Öğretmenlerin kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırmadaki rolleri çok önemlidir.	➤ Benzer
	➤ Okuma alışkanlığı kazandırılmasında kütüphanelerin rolü çok önemlidir.	➤ Okuma alışkanlığı kazandırılmasında kütüphanelerin rolü çok önemlidir.	➤ Benzer
	➤ Öğrencilere göre okuma alışkanlığı kazandırmada bölümde derslikler dışında kullanabilecekleri bir kütüphanenin olması önemlidir.	➤ Öğrencilere göre okuma alışkanlığı kazandırmada bölümde derslikler dışında kullanabilecekleri bir kütüphanenin olması önemlidir.	➤ Benzer
	➤ Öğrenciler bölümlerinde bir uygulama kütüphanesinin olmasını istemektedirler.	➤ Öğrenciler bölümlerinde bir uygulama kütüphanesinin olmasını istemektedirler.	➤ Benzer
	➤ Öğrenciler bölümün öğretim programının kütüphane kullanma alışkanlığı konusunda onlara yeterli bir bilgi, bilinç ve beceri kazandırdığını düşünmektedirler.	➤ Öğrenciler bölümün öğretim programının kütüphane kullanma alışkanlığı konusunda onlara yeterli bir bilgi, bilinç ve beceri kazandırdığını düşünmektedirler.	➤ Benzer
	➤ Öğrenciler daha çok halk ve üniversite kütüphanelerine üyedirler.	➤ Öğrenciler daha çok milli ve üniversite kütüphanesine üyedirler.	➤ Farklı
	➤ Öğrenciler kütüphaneye gitmeyi ilk kez öğretmenleri tarafından teşvik edilmektedirler.	➤ Öğrenciler kütüphaneye gitmeyi ilk kez anneleri ve öğretmenleri tarafından teşvik edilmektedirler.	➤ Farklı/ Benzer
	➤ Öğrenciler çevrelerindeki kişilerin (aile, akraba, komşu vb.) yeterince kütüphaneye gitmediklerini düşünmektedirler.	➤ Öğrenciler çevrelerindeki kişilerin (aile, akraba, komşu vb.) yeterince kütüphaneye gitmediklerini düşünmektedirler.	➤ Benzer
	➤ Öğrenciler en çok üniversite kütüphanesine gitmektedirler.	➤ Öğrenciler en çok üniversite ve milli kütüphaneye gitmektedirler.	➤ Benzer/ Farklı
	➤ Öğrenciler kütüphaneye araştırma yapmak için gitmekte, fakat bilgisayar/internet kullanmak için gitmemektedirler.	➤ Öğrenciler kütüphaneye ödev yapmak/ders çalışmak için gitmekte, fakat bilgisayar/internet kullanmak için gitmemektedirler.	➤ Farklı/B enzer
	➤ Öğrenciler bir yılda kütüphaneden 1-5 kitap ödünç almaktadırlar.	➤ Öğrencileri bir yılda kütüphaneden 20 ve üzeri kitap ödünç almaktadırlar.	➤ Farklı
	➤ Öğrenciler sık olarak kütüphaneye 2 ayda 1 kez ve daha az, nadiren 1 ayda 2 kez ve daha fazla gitmektedirler (az kullanan).	➤ Öğrenciler sık olarak kütüphaneye 1 ayda 2 kez ve daha fazla, nadiren 2 ayda 1 kez ve daha az gitmektedirler (sık kullanan).	➤ Farklı
	➤ Öğrenciler genellikle kütüphaneye fırsat buldukları zaman gitmektedirler.	➤ Öğrenciler genellikle kütüphaneye fırsat buldukları zaman ve hafta sonu gitmektedirler.	➤ Benzer/ Farklı
	➤ Öğrenciler zayıf bir kütüphane kullanma alışkanlığına sahiptirler.	➤ Öğrenciler orta düzeyde bir kütüphane kullanma alışkanlığına sahiptirler.	➤ Farklı

Tablodaki bulgulara göre, öğrencilerin kişisel özellikler, okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları açısından benzer özelliklerinin (31) farklı özelliklerine (13) göre fazla olduğun görülmektedir. Aynı zamanda tabloda yer alan benzer/farklı özellikler (9) yanıtların çok seçenekli olduğu sorularda bir kısmının benzer, diğer kısmının ise farklı olan yanıtlardan kaynaklandığı görülmektedir (örneğin: her iki bölüm öğrencileri de okuma alışkanlığı konusunda öğretmenlerden etkilendiği, fakat ADE Bölümü öğrencilerinin aynı zamanda bu konuda annelerinin de TDE Bölümüne göre daha etkili olduğu anlaşılmaktadır).

ÖNERİLER

Araştırmamızda elde edilen sonuçlara dayanarak şu öneriler sunulabilir:

1. Her iki Bölümün de ders programına okuma ve kütüphane kullanma alışkanlığı konularını içeren bir ders konulmalıdır.
2. İlgili Bölümlerde hem öğretim elemanlarının hem öğrencilerin kullanabileceği ve hem de okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları konusunda ders işlenebilecek uygulama kütüphaneleri oluşturulmalıdır.
3. Bölümlerde öğrenciler için bu konularda konferans, seminer vb. etkinlikler düzenlenmelidir.
4. Öğrencilere dersler çerçevesinde verilecek araştırma ödevleri mutlaka kütüphane kullanmayı gerektirmelidir.
5. Öğrencilere dersler çerçevesinde kitap okuma ve değerlendirme ödevleri verilmelidir.
6. Öğrencilerin öğretmen olduklarında çocuklara okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları kazandırma teknik ve yöntemleri konusunda mutlaka mesleki bilgiler edinmiş olarak mezun olmaları sağlanmalıdır. Bir başka deyişle, öğrenciler okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının önemi ve gerekliliği konusunda yeterli farkındalık, bilgi ve bilinçle mezun olmalıdır.

7. Bölümlerdeki öğretim elemanları da okuma ve kütüphane kullanma konusunda öğrencilere örnek/model olmaya çalışmalıdırlar.
8. Bölümler farklı kurumlar, kuruluşlar, bölümler, üniversiteler vb. tarafından bu konuda düzenlenen etkinlikleri öğrencilere duyurmalıdırlar.
9. Bölüm öğrencilerinin stajlarının bir kısmını kütüphanelerde yapmaları sağlanmalıdır. Ayrıca genel staj uygulamalarında bu konuların mutlaka işlenmesi ve elde edilecek sonuçların derslerde değerlendirilmesi sağlanmalıdır.
10. Öğrencilerin düzenli dergi okuyucusu olmaları teşvik edilmelidir.
11. Öğrenciler için yazarlar, yayıncılar ve kütüphaneciler gibi okuma ve kütüphane ile ilgili olabilecek kişilerle çeşitli toplumsal etkinlikler çerçevesinde buluşturulmalıdırlar.
12. Bölümler bu konularda eğer üniversitelerinde var ise Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri ile iş birliği yapabilirler.
13. Bölümler bu alışkanlıklar konusunda buldukları üniversitelerin kütüphaneleri ve kütüphanecileri ile iş birliği yapabilirler.
14. Araştırma kapsamına alınan her iki bölüm öğrencileri de sağlıklı teknoloji kullanımı ile teknoloji-okuma/kütüphane kullanma alışkanlığı ilişkisi konusunda bilgilendirilmelidir.

Bu araştırma çerçevesinde temel sorun ve dolayısıyla önerimiz ilgili Bölümlerdeki öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının yetiştirecekleri öğrenciler için ne kadar önemli ve gerekli olduğunun farkında olarak mezun olmalarının sağlanmasıdır. Bu konudaki farkındalıkları yeterli bilgi ve beceri ile de beslenirse sorun büyük ölçüde aşılabilecektir.

Konu, farklı ve ilgili başka Bölüm öğrencileri arasında yapılacak yeni araştırmalarla zenginleştirilebilir.

KAYNAKÇA

348 Sayılı “Yükseköğretim kurumlarında lisans ve yüksek lisans derecesinde eğitim sisteminin düzenlenmesine ilişkin kuralların onaylanması hakkında” Kararname 24 Aralık 2012, Azerbaycan.

Abidin, M. J. Z., Mohammadi, M. P. and Lean, O. C. (2011). The reading habits of Malaysian Chinese University students. *Journal of Studies in Education*, 1 (1), 1-13.

Akanda, A. K. M., Eamin, A., Hoq, K. M. G. and Hasan, N. (2013). Reading habits of students in school science and arts: A case study of Rajshahi University. *Chinese Librarianship: An International Electronical Journal*, 35, 60-71.

Akarsu, O. ve Darıyemez, T. (2014). The reading habits of university students studying English Language and Literature in the digital age. *Journal of Language and Linguistics Studies*, 10 (2), 85-99.

Aksaçlıoğlu, A.G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.

Alaca, E. ve Kızılöz, T. (2015). Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine karşılaştırmalı bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 29 (3), 515-543.

Altunışık, R. (2008). Anketlerde veri kalitesinin iyileştirilmesi için ÖNTEST (Pilot Test) yöntemleri. *Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 2, 1-17.

Ardıç, E. (1995). Okumayı sevmek ve sevdirmek. *Eğitim Yönetimi*, 1 (3), 341-343.

Arıcan, S. ve Yılmaz, B. (2010). 100 Temel Eser uygulamalarının öğrencilerin okuma alışkanlıklarına etkisi ve bu uygulamada kütüphanelerin rolü konusunda öğretmen görüşleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 24 (3), 495-518.

Arıcı, A. F. (2008). Okumayı niye sevmiyoruz? Üniversite öğrencileri ile mülakatlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (10), 91-100.

Arslan, Y., Çelik, Z. ve Çelik, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 113-124.

Aslantürk, E. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası (12.11.1995) www.e-qanun.az adresinden 19 Ekim 2017 tarihinde erişilmiştir.

Bakü Devlet Üniversitesi (2018) www.bsu.edu.az adresinden 19 Ekim 2017 tarihinde erişilmiştir.

Baloğlu, B. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemi*, İstanbul: Der Yayınları.

Batur, Z., Gülveren, H. ve Bek, H. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 32-49.

Bilimsel Yayınlarda Kaynak Gösterme, Tablo ve Şekil Oluşturma Rehberi: APA 6. (2006). *T.C. Resmî Gazete*, 2006-102, 17 Mayıs 2006, <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~umutal/lesson/bby166> adresinden 7 Nisan 2018 tarihinde ulaşılmıştır.

Boz, D. (2009). *Kitaba çağrı sınavında insan*. Ankara: Öncü Basımevi.

Bozpolat, E. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi: Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği. *Journal of World of Turks*, 2 (1), 411-428.

Coşkun, E. (2002). Okumanın hayatımızdaki yeri ve okuma sürecinin oluşumu. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 11, 231-244.

Çakın, İ. (1989). Karşılaştırmalı kütüphanecilik: Yöntemi ve özellikleri. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 3 (1), 3-18.

Donaldson, T. C. F. (2013). *An investigation into reading habits of Texas middle and high school English language art teachers*. Doctoral Disertation, Texas A & M University, Texas.

Eğitim hakkında kanun. (1992). A.C. №324, 07.10.1992. Azerbaycan Cumhuriyeti. www.edu.gov.az adresinden 7 Nisan 2018 tarihinde erişilmiştir.

Erdem, A. (2015). A research on reading habits of university students: Sample of Ankara University and Erciyes University. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 174, 3983-3990.

Erdem, C. (2012). Türk Dili ve Edebiyatı oğretmen adaylarının okuma stratejilerini kullanma düzeyleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1 (4), 162-186.

Eroğlu, Z. D. (2013). Oğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ile doğru yazma becerileri arasındaki ilişki. *Turkish Studies-Interantional Periodical for the Language, Literature and History of Turkish or Tukic*, 8 (9), 1441-1453.

Ersoy, A. (2007). Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf oğrencilerinin okuma alışkanlıkları. S. Kurbanoğlu, Y. Tonta ve U. Al (Yay. Haz.). *Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu*: 24-26.

Freire, A. ve Macedo, D. (1998). *Okuryazarlık: Sözcükleri ve dünyayı okuma*. ev. Serap Ayhan. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Firsova, T. G. (2013). Çocuklarda st düzey okuma oğretimi: Okuyucuları geliştirme dersleri. *Saratov Üniversitesi, Gelişim Teknolojisi Bülteni*, 1 (2), 103-109 [Фирсова, Т. Г. (2013). Акмеолог детского чтения: К вопросу о тторстве в читательском развитии. *Известия Саратовского Университета, Технология Развития*, 1 (2), 103-109]

Geçgel, H. ve Burgul, F. (2009). Eğitim Fakültesi oğrencilerinin okuma ilgi alanları: anakkale rneği. *Türk Bilim Araştırma Vakfı Dergisi*, 2 (3), 341-353.

Gholipour, J. (2012). Tebriz (İran) Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı bölümü oğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir alışma. *Türk Kütüphaneciliği*, 26 (4), 769-779.

Gündüz, B. (2015). *Üniversite 1. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve eleştirel okuma becerileri üzerine bir durum çalışması*. Yüksek lisans Tezi, İnsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programı, Ankara.

Hüseynova, T. (2013). Türkiye'deki üniversitelerde okuyan Türk asıllı öğrencilerin okuma alışkanlıklarına yönelik anket çalışması üzerine bir değerlendirme. *Türkiyat Mecmuası*, 23, 237-245.

Kaptan, S. (1995). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (2018). www.kmu.edu.tr adresinden 17 Ekim 2017 tarihinde ulaşılmıştır.

Karim, N. S. A. and Hasan, A. (2007). Reading habits and attitudes in the digital age: Analysis of gender and academic program differences in Malaysia. *The Electronic Library*, 25 (3), 285-298.

Keskin, N. (2015). Pamukkale Üniversitesi Buldan Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları. *Electronic Journal of Vocational Collages*, 14, 445-456.

Kılıç, D. B. Ç. (2014). Müzik öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıkları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 87-94.

Kolcu, G. (2016). Sözleşmeli öğretmen şartları ve kontenjanları belli oldu. *Hürriyet*, 6 Ağustos, 2016.

Kuş, Z. ve Türkyılmaz, M. (2010). Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmeni adaylarının durumları: İlgi, alışkanlık ve okuma stratejilerini kullanım düzeyleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 24 (1), 11-32.

Lone, F. A. (2011). Reading habits of rural and urban college students in the 21st century. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 3 (1), 586-594.

Lupinogina, Yu, A. ve Zaroçınçeva, İ. V. (2015). Dil fakülteleri olmayan üniversite öğrencilerine yabancı dilde metinlerin okunması öğretimi. *Voronej Devlet*

- Üniversitesi: Dilbilim ve Kültürlerarası İletişim Dergisi*, 4, 142-145. [Лупиногина, Ю. А. и Зарочинцева, И. В. (2015). Обучение чтению иноязычных текстов студентов неязычных вузов. Вестник Воронежского Государственного Университета: Лингвистика и Межкультурная Коммуникация, 4, 142-145]
- Maraşlı, A. (2005). *Anne-babalar, eğitimciler ve gençler için: Okumayı sevdirmeye yolları*. İstanbul: Bilge Yayınları.
- Mensimov, E. (2013). Neden kitap okumuyoruz? *Azerbaycan*, 7, 1-4.
- Mikulecky, S. B. (2008). Teaching reading in a second language. *Pearson Education*, 1-6.
- Millî Eğitim Bakanlığı: Öğretmen atama ve yer değiştirme yönetmeliği. (2005). *T.C. Resmî Gazete*, 29329, 17 Nisan 2005.
- Nabieva, E. A. (2014). Bilgi teknolojisi çağında okuma. *Kültür Dünyasında İnsan Dergisi*, 1, 38-41. [Набиева, Е. А. (2014). Чтение в эпоху информационных технологий. Журнал Человек В Мире Культуры, 1, 38-41]
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y. ve Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9 (2), 431-465.
- Ögeyik, M. C. ve Akyay, E. (2009). Investigation reading habits and preferences of student teachers at foreign language departments. *The International Journal of Language Society and Culture*, 28, 1-7.
- Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2016). *PISA-2015: Uluslararası öğrenci değerlendirme raporu (Rapor № 2015)*. Ankara, MEB.
- Ortaş, İ. (2014). Türkiye ve dünyada kitap okuma değerlerinin karşılaştırılması ve sosyal yaşamımıza etkileri. *Türk Kütüphaneciliği*, 28 (3), 323-337.
- Özbay, M., Bağcı, H. ve Uyar, Y. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (15), 117-136.

- Pekkanlı, İ. ve Kartal, E. (2010). Yabancı dil öğretmen adaylarının ana dil ve yabancı dilde okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği. *Journal of World of Turks*, 2 (3), 91-105.
- Povarnin, S. İ. (1971). *Kitaplar nasıl okunur*. Moskova: Kitap Yayınevi. [Поварнин, С. И. (1971). *Как читать книги*. Москва: Издательство Книга]
- Semerci, Ç. (2002). Türk üniversitelerinde Beden Eğitimi ve Spor bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27 (125), 36-43.
- Serin, N. (2011). *Okuma alışkanlığının kazandırılmasında edebi türlerin etkisi*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Sharma, A. K. and Singh, S. P. (2005). Reading habits of faculty members in natural sciences: A case study of University of Delhi. *Annals of Library and Information Studies*, 52 (4), 119-123.
- Shen, L. B. (2006). Computer technology and college student's reading habits. *CHIA-NAN Annual Bulletin*, 32, 559-572.
- Ungan, S. (2008). Okuma alışkanlığımızın kültürel altyapısı. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 218-228.
- Voronçev, A. V. (2009). Bir toplumsal sorun olarak okuma. *Gerçen Üniversitesi Bülteni*, 11, 24-33. [Воронцев, А. В. (2009). *Чтение как социальная роблема*. *Вестник Герценовского Университета*, 11, 24-33]
- Yalman, M., Özkan, E. ve Başaran, B. (2015). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi: Dicle Üniversitesi örneği. *Ekev Akademi Dergisi*, 61, 463-478.
- Yalman, M., Özkan, E. ve Kutluca, T. (2013). Eğitim Fakültesi öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları üzerine betimsel bir araştırma: Dicle Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 14 (2), 291-305.
- Yıldırım, İ. ve Vural, Ö. (2014). Türkiye'de öğretmen yetiştirme ve pedagojik formasyon sorunu. *Journal of Teachers Education and Educators*, 1 (3), 73-90.

Yılmaz, B. (1990). *Okuma alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk kütüphanesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yılmaz, B. (2002). Ankara'daki ilköğretim öğretmenlerinin okuma ve Halk kütüphanesi kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 16 (4), 441-460.

Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5 (2), 115-136.

Yılmaz, B., Köse, E. ve Korkut, Ş. (2009). Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 23 (1), 22-51.

Yücebaş, A. (2017). Ankara'daki ilköğretim öğretmenlerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yüksek Lisans Tezi, Sanat Eseri Raporu, Doktora/Sanatta Yeterlilik Tezi ve Sanatta Yeterlilik Eseri Çalışması Raporu Yazım ve Basım Yönergesi. (2005). H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, <http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr> adresinden 7 Nisan 2018 tarihinde ulaşılmıştır.

Yükseköğretim eğitiminin devlet standardı (Filoloji: Dil ve Edebiyat gösterilmekle). (2014). A.C. MEB. Azerbaycan.

Yükseköğretim eğitiminin devlet standardı (Lisans eğitimi için zorunlu talepler: Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği). (2009). A.C. MEB. Azerbaycan.

Zengin, N. (2013). Gençlerin okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik bir çalışma hakkında. *TÜBAR*, 13, 131-149.

Zickhur, K., Rainie, L., Purcell, K., Madden, M. and Brenner, J. (2012). Young Americans' reading and library habits. *Pew Internet & American Life Project*, 1-57.

Ek1. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerine Uygulanan Anket (Türkçe örneği)

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Bu anketin amacı Türk/Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile ilgili durum ve görüşlerini belirlemektir. Anket sonuçları Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünde yapmakta olduğum yüksek lisans tez çalışmasında kullanılacaktır. Lütfen sorularda size en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Vereceğiniz yanıtların doğruluğu bu anketin güvenilirliği açısından oldukça önemlidir. 'Diğer' seçeneğini seçtiğiniz takdirde soruyla ilgili açıklamalarınızı kısa bir şekilde yazınız. Anket soruları kişisel veya kurumsal bir değerlendirmeye alınmayacağı için ad ve soyad gibi bilgilerinizi yazmayınız. Göstermiş olduğunuz ilgi ve yardımlarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Eda Peri Erbaş

Hacettepe Üniversitesi

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

SORULAR

1. Cinsiyetiniz?

1 Kadın 2 Erkek

2. Eğitim gördüğünüz lise türü nedir?

.....

3. Ailenizin sosyo-ekonomik düzeyi size göre hangisidir?

1 Yüksek 2 Orta 3 Düşük

4. Anne ve babanızın eğitim düzeyi nedir?

1 Anne a Okuryazar b İlköğretim mezunu c Ortaöğretim mezunu
d Üniversite mezunu

2 Baba a Okuryazar b İlköğretim mezunu c Ortaöğretim mezunu
d Üniversite mezunu

5. Ders kapsamı dışında ne kadar kitap okursunuz?

1 Hiç okumam.

2 2 ayda 1 kitap veya daha az (**Zayıf** okuma alışkanlığı)

3 Ayda ortalama 1 kitap (**Orta düzey** okuma alışkanlığı)

4 Ayda 2 kitap ve daha fazla (**Güçlü** okuma alışkanlığı)

6. Neden kitap okursunuz?

1 Kendimi geliştirmek

2 Bilgi birikimimi artırmak

3 Eğitimime katkı sağlamak

4☐☐ Boş zamanımı değerlendirmek

5☐☐ Diğer (açıklayınız).....

7. Daha çok ne zamanlar kitap okursunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

1☐☐ Hafta içi her gün

2☐☐ Hafta sonu

3☐☐ Akşamları

4☐☐ Yatmadan önce

5☐☐ Fırsat bulduğum zaman

6☐☐ Hiç okumam

8. Ne tür kitaplar okursunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

1☐☐ Roman-Hikâye

2☐☐ Şiir

3☐☐ Deneme

4☐☐ Bilimsel

5☐☐ Diğer (açıklayınız).....

9. Okuduğunuz kitabı nasıl seçiyorsunuz?

1☐☐ Konusuna bakarak

2☐☐ Yazarına bakarak

3☐☐ Arkadaş önerisi

4☐☐ Kitaba kısaca göz atarak

5☐☐ Diğer (açıklayınız).....

10. Okumak istediğiniz kitabı (dergi, gazete vd.) nereden ve nasıl temin edersiniz?

1☐☐ Arkadaşımdan

2☐☐ Kütüphaneden

3☐☐ Satın alırım

4☐☐ Diğer (açıklayınız).....

11. Bir kitabı ortalama ne kadar sürede okursunuz?

1☐☐ 3 gün

2☐☐ 5 gün

3☐☐ 1 hafta

4☐☐ 1 ay

5☐☐ Diğer(açıklayınız).....

12. Bir günde okumaya ne kadar zaman ayırıyorsunuz?

1☐☐ 1-2 saat

2☐☐ 3-4 saat

3☐☐ 5 saat ve üzeri

4☐☐ Okumaya hiç zaman ayırmam

13. Kitap okumaktan ne kadar hoşlanıyorsunuz?

- 1☐☐ Çok 2☐☐ Orta
 3☐☐ Az 4☐☐ Hiç hoşlanmıyorum

14. Elektronik kitap okuyor musunuz?

- 1☐☐ Evet 2☐☐ Hayır 3☐☐ Bazen

15. Hangi sıklıkta dergi ve gazete okursunuz?

- 1☐☐ Her gün 1-2 gazete, bir ayda 1-2 dergi
 2☐☐ Her gün 3 ve daha fazla gazete, bir ayda 3 ve daha fazla dergi
 3☐☐ İki/üç günde 1 gazete, iki ayda 1 dergi
 4☐☐ Hiç okumam
 5☐☐ Diğer (açıklayınız).....

16. Evinizde bir kitaplık var mı?

- 1☐☐ Evet 2☐☐ Hayır

17. Okuduğunuz kitapları arkadaşlarınızla tartışıyor ve onlara öneriyor musunuz?

- 1☐☐ Evet 2☐☐ Hayır 3☐☐ Bazen

18. Varsa kitap okumanıza engel olan unsurlar nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- 1☐☐ Bilgisayar/internet kullanımı
 2☐☐ Derslerin yoğunluğu
 3☐☐ Arkadaşlarımla zaman geçirme
 4☐☐ Televizyon izleme
 5☐☐ Kitap fiyatlarının pahalılığı
 6☐☐ Kaldığım ev/yurt koşulları
 7☐☐ Diğer (açıklayınız).....

19. Okuma alışkanlığına sahip olduğunuzu düşünüyorsanız, bu alışkanlığı kazanmanızda en çok kimin/kimlerin etkisi olmuştur? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- 1☐☐ Anne
 2☐☐ Baba
 3☐☐ Kardeş
 4☐☐ Yakın akraba
 5☐☐ Öğretmen
 6☐☐ Kütüphaneci
 7☐☐ Arkadaş
 8☐☐ Diğer (açıklayınız).....

20. Yakın çevrenizin (aile, akraba, arkadaşlar vd.) güçlü kitap okuma alışkanlığına sahip olduğunu düşünüyor musunuz?

1☐☐ Evet 2☐☐ Kısmen 3☐☐ Hayır

21. Sizi ilk kez kitap okumaya teşvik eden kişi kim oldu?

1☐☐ Annem

2☐☐ Babam

3☐☐ Ablam-ağabeyim

4☐☐ Arkadaşlarım

5☐☐ Öğretmenim

6☐☐ Diğer (açıklayınız).....

22. Üniversiteye başlamadan önce hangi düzeyde bir okuma alışkanlığınız vardı?

1☐☐ Okuma alışkanlığım yoktu

2☐☐ Zayıf bir okuma alışkanlığına sahiptim

3☐☐ Orta düzeyde bir okuma alışkanlığına sahiptim

4☐☐ Güçlü bir okuma alışkanlığına sahiptim

23. Şu anda hangi düzeyde bir okuma alışkanlığına sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz?

1☐☐ Okuma alışkanlığına sahip olduğumu düşünmüyorum

2☐☐ Zayıf bir okuma alışkanlığına sahip olduğumu düşünüyorum

3☐☐ Orta düzeyde bir okuma alışkanlığına sahip olduğumu düşünüyorum

4☐☐ Güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olduğumu düşünüyorum

24. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

1☐☐ Ders çalışırım

2☐☐ Müzik dinlerim

3☐☐ İnternet'te/sosyal medyada gezinirim

4☐☐ Televizyon izlerim

5☐☐ Kitap, dergi, gazete vb. okurum

6☐☐ Spor yaparım

7☐☐ Arkadaşlarımla geçiririm

8☐☐ Sinema, tiyatro, konser, konferans vb. kültürel etkinliklere giderim

9☐☐ Kütüphanede araştırma yaparım

10☐☐ Diğer (açıklayınız).....

25. Sizce okuma alışkanlığına sahip olmak ne kadar önemlidir?

1☐☐ Çok önemlidir

2☐☐ Orta düzeyde önemlidir

3☐☐ Kısmen önemlidir

4☐☐ Önemli değildir

26. Sizce okuma alışkanlığı kazanmada sırasıyla hangi öğretim dönemi çok önemlidir? (1,2,3...biçiminde sıralayınız.)

Önem sırası

- 1 Okul öncesi ()
 2 İlköğretim ()
 3 Ortaöğretim ()
 4 Üniversite ()
 5 Üniversite sonrası ()
 6 Diğer (açıklayınız).....

27. Sizce okuma alışkanlığı kazanmada en önemli dönem hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- 1 Çocukluk 2 Gençlik
 3 Yetişkinlik 4 Diğer (açıklayınız).....

28. Sizce okuma alışkanlığı kazandırılmasında etkili olan kişi ve etkenler nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- 1 Aile
 2 Eğitim
 3 Arkadaşlar
 4 Kendim
 5 Öğretmen
 6 Medya
 7 Yaşama biçimi/kültür
 8 Kütüphane/kütüphaneci
 9 Düşünce özgürlüğü
 10 Diğer (açıklayınız).....

29. Okuma alışkanlığına sahip olmak sizce neden önemlidir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- 1 Mesleğim için zorunludur
 2 Mesleğim dışında farklı alanlarda yeni bilgiler kazandırır
 3 Kendime güvenimi artırır
 4 Konuşma becerilerimi geliştirir
 5 Mesleki ve bireysel olarak gelişimime katkı sağlar
 6 Diğer (açıklayınız).....

30. Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak bir öğretmenin asli görevleri arasında mıdır?

- 1 Evet, kesinlikle 2 Kısmen 3 Görevidir ama zorunlu değildir

31. Kısa bir süre sonra bir öğretmen olarak mesleğinizi yapmaya başladığınızda öğrencilerinize okuma alışkanlığı kazandırma bilgi ve becerisine ne kadar sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz?

- 1 Bu bilgi ve beceriye tamamen sahibim 2 Bu bilgi ve beceriye kısmen sahibim
 3 Bu bilgi ve beceriye sahip değilim 4 Diğer (açıklayınız).....

43. Bölümünüz öğretim programının size kütüphane kullanma alışkanlığı konusunda yeterli bir bilgi, bilinç ve beceri kazandırdığını düşünüyor musunuz?

1 Evet 2 Hayır 3 Kısmen

44. Hangi kütüphaneye üyesiniz?

1 Bir kütüphaneye üye değilim.

2 kütüphanesine üyeyim.

45. Bir kütüphaneye gitmenizi ilk kez kim önermişti/teşvik etmişti?

1 Annem

2 Babam

3 Ablam-ağabeyim

4 Arkadaşlarım

5 Öğretmenim

6 Diğer (açıklayınız).....

46. Çevrenizdeki kişilerin (aile, akraba, komşu, arkadaş vb.) yeterince kütüphaneye gittiklerini düşünüyor musunuz?

1 Evet 2 Hayır

47. Genellikle hangi kütüphaneye gidersiniz?

1 Halk kütüphanesi

2 Milli kütüphane

3 Üniversite kütüphanesi

4 Kütüphaneye gitmem

5 Diğer (açıklayınız).....

48. Kütüphane kullanma nedenleriniz nelerdir?

1 Ödev yapmak/ders çalışmak

2 Araştırma yapmak

3 Kitap ödünç almak

4 Boş zamanlarımı değerlendirmek

5 Kitap-dergi-gazete okumak

6 Bilgisayar/İnternet kullanmak

7 Diğer (açıklayınız).....

49. Yılda kütüphaneden kaç kitap ödünç alırsınız?

1 1-5

2 6-10

3 11-15

4 16-20

5☐☐ 20 ve üzeri

6☐☐ Hiç ödünç almam

50. Kütüphaneye hangi sıklıkta gidersiniz?

1☐☐ İki ayda 1 kez ve daha az (Zayıf)

2☐☐ Ayda 1 kez (Orta)

3☐☐ Bir ayda 2 kez ve daha fazla (Güçlü)

4☐☐ Hiç gitmem

51. Kütüphaneye ne zamanlar gidersiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

1☐☐ Her gün ders sonrası

2☐☐ Hafta sonu

3☐☐ Her fırsat bulduğumda

4☐☐ Hiç gitmem

5☐☐ Diğer (açıklayınız).....

52. Hangi düzeyde bir kütüphane kullanma alışkanlığına sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz?

1☐☐ Güçlü

2☐☐ Orta

3☐☐ Zayıf

4☐☐ Böyle bir alışkanlığa sahip değilim

ÇOK TEŞEKKÜRLER.

Ek 2. Azərbaycan Dili və Edebiyatı Bölümü Öğrencilərinə Uygulanan Anket (Azerice örneği)

Karamanoğlu Mehmetbey Universiteti Türk Dili və Ədəbiyyatı ilə Bakı Dövlət Universiteti Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Bölməsinin Tələbələrinin Oxuma Vərdişləri Üzərinə Müqaisəli Araşdırma

Bu anketin məqsədi Türk/Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Bölməsinin tələbələrinin oxuma vərdişlərinə dair fikir və vəziyyətlərini müəyyən etməkdir. Anket sorğusunun nəticələri Hacettepe Universitetinin Sənəd və Məlumatların İdarə Olunması Bölməsində yazmaqda olduğum elmi işimdə istifadə ediləcəkdir. Suallarda sizə ən yaxın olan cavabı seçməyinizi xahiş edirəm. Verəcəyiniz cavabların dəqiqliyi bu sorğunun etibarlılığı üçün çox vacibdir. 'Digər' bəndini seçdiyiniz təqdirdə, cavabınızı qısaca yazınız. Anket sualları şəxsi və ya institusional qiymətləndirmədə istifadə edilməyəcəyi üçün, adınız və soyadınızı yazmamağı xahiş edirəm. Marağ və köməyinizə görə təşəkkür edirəm.

Eda Peri Erbaş

Hacettepe Universiteti

Sənəd və Məlumatların İdarə Olunması Bölməsi

Magistratura Tələbəsi

SUALLAR

1. Cinsiyətiniz?

1 Qadın 2 Kişi

2. Bitirdiyiniz orta məktəb növü nədir?

.....

3. Ailənizin sosial-iqtisadi səviyyəsi sizə görə nədir?

1 Yüksək 2 Orta 3 Aşağı

4. Valideynlərinizin təhsil səviyyəsi nədir?

1 Ana a Oxuryazar b İptidai məktəb məzunu c Orta məktəb məzunu
d Universitet məzunu

2 Ata a Oxuryazar b İptidai məktəb məzunu c Orta məktəb məzunu
d Universitet məzunu

5. Dərs kitablarının xaricində nə qədər kitab oxuyursunuz?

1 Heç oxumuram.

2 2 ayda 1 kitab və ya daha az (Zəyif oxuma vərdişi)

3 Ayda təxminən 1 kitab (Orta səviyyədə oxuma vərdişi)

4 Ayda 2 kitab və daha çox (Güclü oxuma vərdişi)

6. Nə üçün kitab oxuyursunuz?

- 1 Özümü inkişaf ettirmək
 2 Biliyimi artırmaq
 3 Təhsilimə faydalı olduğu üçün
 4 Boş zamanımı keçirmək
 5 Digər (izah ediniz).....

7. Daha çox nə zamanlar kitab oxuyursunuz? (Birdən çox variantı seçə bilərsiniz.)

- 1 Həftə içi hər gün
 2 Həftə sonu
 3 Axşamları
 4 Yatmadan öncə
 5 Fərsət tapdığım zaman
 6 Heç oxumuram

8. Nə tip kitablar oxuyursunuz? (Birdən çox variantı seçə bilərsiniz.)

- 1 Roman-Hekayə
 2 Şeyir
 3 Esse
 4 Elmi
 5 Digər (izah ediniz).....

9. Oxuduğunuz kitabı necə seçirsiniz?

- 1 Mövzusunə baxaraq
 2 Müəllifinə baxaraq
 3 Dostlarımlın təklifinə görə
 4 Kitaba qısaca nəzər salaraq
 5 Digər (izah ediniz).....

10. Oxumaq istədiyiniz kitabı (jurnal, qəzet vs.) hardan və necə təmin edirsiniz?

- 1 Dostlarımdan
 2 Kitabxanadan
 3 Satın alıram
 4 Digər (izah ediniz).....

11. Bir kitabı təxminən nə qədər vaxta oxuyursunuz?

- 1 3 gün
 2 5 gün
 3 1 həftə
 4 1 ay

5□□ Digər (izah ediniz).....

12. Bir gündə oxumağa nə qədər vaxt sərf edirsiniz?

1□□ 1-2 saat

2□□ 3-4 saat

3□□ 5 saat və çox

4□□ Oxumağa heç vaxt ayırmıram

13. Kitab oxumağı nə qədər xoşlayırsınız?

1□□ Çox

2□□ Orta

3□□ Az

4□□ Heç xoşlamıram

14. Elektron kitab oxuyursunuzmu?

1□□ Bəli

2□□ Xeyir

3□□ Bəzən

15. Hansı tezlikdə jurnal və qəzet oxuyursunuz?

1□□ Hər gün 1-2 qəzet, bir ayda 1-2 jurnal

2□□ Hər gün 3 və daha çox qəzet, bir ayda 3 və daha çox jurnal

3□□ İki/üç gündə 1 qəzet, iki ayda 1 jurnal

4□□ Heç oxumuram

5□□ Digər (izah ediniz).....

16. Evinizdə kitab rəfi varmı?

1□□ Bəli

2□□ Xeyir

17. Oxuduğunuz kitabları dostlarınızla müzakirə edə və onların da oxumasını tövsiyə edirsinizmi?

1□□ Bəli

2□□ Xeyir

3□□ Bəzən

18. Varsa kitab oxumanıza maniyyə olan amillər nələrdir? (Birdən çox variant seçə bilərsiniz.)

1□□ Kompyuter/internet istifadəsi

2□□ Dərslərin sıxlığı

3□□ Dostlarımla vaxt keçirmə

4□□ Televizora baxma

5□□ Kitab qiymətlərinin bahalılığı

6□□ Qaldığım ev/yataqxana şərtləri

7□□ Digər (izah ediniz).....

19. Oxuma vərdişinə sahib olduğunuzu düşünürsəniz isə, bu vərdişi əldə etmədə ən çox kimin/kimlərin təsiri olmuşdur? (Birdən çox variant seçə bilərsiniz.)

1□□ Ana

2□□ Ata

3□□ Bacı/qardaş

4□□ Yaxın qohum

5 Müəllim

6 Kitəpxanacı

7 Dostlar

8 Digər (izah ediniz).....

20. Yaxın çevrənizin (ailə, qohum, dostlar vs.) güclü kitab oxuma vərdişinə sahib olduğunu düşünürsünüzmü?

1 Bəli 2 Qismən 3 Xeyir

21. Sizi ilk dəfə kitab oxumağa təşviq edən şəxs kim oldu?

1 Anam

2 Atam

3 Bacım/qardaşım

4 Dostlarım

5 Müəllimlərim

6 Digər (izah ediniz).....

22. Universitetə başlamadan öncə hansı səviyədə oxuma vərdişiniz vardı?

1 Oxuma vərdişim yox idi

2 Zəyif bir oxuma vərdişinə sahibdim

3 Orta səviyədə bir oxuma vərdişinə sahibdim

4 Güclü bir oxuma vərdişinə sahibdim

23. Hal hazırda hansı səviyədə oxuma vərdişinə sahib olduğunuzu düşünürsünüz?

1 Oxuma vərdişinə sahib olduğumu düşünmürəm

2 Zəyif bir oxuma vərdişinə sahib olduğumu düşünürəm

3 Orta səviyədə bir oxuma vərdişinə sahib olduğumu düşünürəm

4 Güclü bir oxuma vərdişinə sahib olduğumu düşünürəm

24. Boş vaxtlarınızı necə keçirirsiniz? (Birdən çox variant seçə bilərsiniz.)

1 Dərs oxuyuram

2 Musiqi dinləyirəm

3 İnternetdə/sosyal medyada gəzinirəm

4 Televizora baxıram

5 Kitab, jurnal, qəzet vs. oxuyuram

6 İdmanla məşğul oluram

7 Vaxtımı dostlarımla keçirirəm

8 Kino, tiyatr, konsert, konfrans vs. mədəni fəaliyyətlərdə iştirak edirəm

9□□ Kitapxanada araşdırma aparırım

10□□ Digər (izah ediniz).....

25. Sizcə oxuma vərdişinə sahib olmaq nə qədər vacibdir?

1□□ Çox vacibdir 2□□ Orta səviyədə vacibdir

3□□ Qismən vacibdir 4□□ Vacib deyil

26. Sizcə oxuma vərdişi əldə etmədə sırasıyla hansı tədris dövrü çox vacibdir? (1,2,3...şəklində sıralayınız.)

Önem sırası

1□□ Məktəb öncəsi ()

2□□ İptidai təhsil ()

3□□ Orta təhsil ()

4□□ Universitet ()

5□□ Universitet sonrası ()

6□□ Digər (izah ediniz).....

27. Sizcə oxuma vərdişi əldə etmədə ən önəmli dövr hansıdır? (Birdən çox variant seçə bilərsiniz.)

1□□ Uşaqlıq 2□□ Gənclik

3□□ Yetkinlik 4□□ Digər (izah ediniz).....

28. Sizcə oxuma vərdişi əldə edilməsində təsirli olan şəxs və amillər nələrdir? (Birdən çox variant seçə bilərsiniz.)

1□□ Ailə

2□□ Təhsil

3□□ Dostlar

4□□ Özüm

5□□ Müəllimlər

6□□ Media

7□□ Həyat tərzi/mədəniyyət

8□□ Kitapxana/kitapxanacı

9□□ Fikir azadlığı

10□□ Digər (izah ediniz).....

29. Oxuma vərdişinə sahib olmaq sizcə nə üçün vacibdir? (Birdən çox variant seçə bilərsiniz.)

1□□ İxtisasım üçün məcburidir

2□□ İxtisasımdan fərqli sahələrdə yeni məlumat əldə ettirir

3 Özümə inamımı artırır

4 Danışiq qabiliyətini yaxşılaşdırır

5 Həm ixtisas həm də fərdi inkişafıma kömək edir

6 Digər (izah ediniz).....

30. Tələbələrə oxuma vərdişi qazandırmaq bir müəllimin əsas vəzifəsidirmi?

1 Bəli, mütləq 2 Qismən 3 Vəzifəsidir ama məcburi deyildir

31. Qısa bir müddət sonra bir müəllim olaraq peşənizi icra etməyə başladığınızda şagirdlərinizə oxuma vərdişi qazandırma bilig və bacarığa nə qədər sahib olduğunuzu düşünürsünüz?

1 Bu bilig və bacarığa tamamilə sahibəm 2 Bu bilig və bacarığa qismən sahibəm

3 Bu bilig və bacarığa sahib deyiləm 4 Digər (izah ediniz).....

32. Təhsil aldığınız bölümün oxuma vərdişi qazanmanızdakı rolu nə qədər önəmlidir?

1 Çox önəmlidir 2 Önəmlidir

3 Qismən önəmlidir 4 Heç önəmli deyil

33. Bölümünüzün dərş proqramında oxuma vərdişi ilə əlaqəli kifayət qədər sayıda və məzmununda dərş olması gərəkdiyini düşünürsünüzmü?

1 Bəli 2 Xeyir 3 Olsa da olar olmasa da olar

34. Bölümünüzün dərş proqramında oxuma vərdişi ilə əlaqəli kifayət qədər sayıda və məzmununda dərş olduğunu düşünürsünüzmü?

1 Bəli 2 Xeyir 3 Qismən

35. Bölümünüzündəki tədris proqramı sizə oxuma vərdişi qazandırmaya dair kifayət qədər maarifləndirdiyini, bilig və bacarıq qazandırdığını düşünürsünüzmü?

1 Bəli 2 Xeyir 3 Qismən

36. Universitet təhsili sizin oxuma vərdişinizdə necə bir dəyişiklik yaratdı?

1 Artırdı 2 Dəyişirmədi

3 Azaltdı 4 Digər (izah ediniz).....

37. Bölümünüzdəki müəllim heyyyəti güclü bir oxuma vərdişinə sahib olmanız barəsində sizi həvəsləndirdiklərini düşünürsünüzmü?

1 Bəli 2 Xeyir 3 Qismən

38. Şagirdlərinizin kitabxana istifadə etmə vərdişlərinə sahib olmalarının nə qədər önəmli olduğunu düşünürsünüz?

1 Çox önəmlidir 2 Orta dərəcədə önəmlidir

3 Az önəmlidir 4 Heç önəmli deyildir

39. Müəllimlərin tələbələrə kitabxana istifadə verdiyi qazandırmadakı rollarının nə qədər önəmli olduğunu düşünürsünüz?

1 Çox önəmlidir 2 Orta dərəcədə önəmlidir

3 Az önəmlidir 4 Heç önəmli deyildir

40. Sizcə oxuma verdişinin qazandırılmasında kitabxanaların rolu nə qədər önəmlidir?

1 Çox önəmlidir 2 Önəmlidir

3 Qismən önəmlidir 4 Heç önəmli deyil

41. Bölümünüzdə istifadə edə bildiyiniz bir kitabxana varmı?

1 Bəli 2 Xeyir

42. Bölümünüzdə bir tətbiqi kitabxananın olmasının faydalı olacağını düşünürsünüzmü?

1 Bəli 2 Xeyir 3 Olsa da olar olmasa da olar

43. Bölümünüzdəki tədris proqramının sizi kitabxana istifadə etmə verdişi barəsində kifayət qədər maarifləndirdiyi, bilik və bacarıq qazandırdığını düşünürsünüzmü?

1 Bəli 2 Xeyir 3 Qismən

44. Hansı kitabxananın üzvüsünüz?

1 Bir kitabxanaya üzv deyiləm.

2kitabxanasına üzvəm.

45. Bir kitabxanaya getməyizi ilk dəfə kim təklif/təşviq etmişdi?

1 Anam

2 Atam

3 Bacım/qardaşım

4 Dostlarım

5 Müəllimlərim

6 Digər (izah ediniz).....

46. Ətrafınızdakı insanların (ailə, qohum, qonşu, dost vs.) yetəri qədər kitabxanaya getdiklərini düşünürsünüzmü?

1 Bəli 2 Xeyir

47. Ümumiyyətlə hansı kitabxanaya gedərsiniz?

1 Xalq Kitabxanası

2 Milli kitabxana

3 Universitet kitabxanası

4 Kitabxanaya getmirem

5 Digər (izah ediniz).....

Ek 3. Gönüllü Katılım Formu (Türkçe Örneği)

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Sayın Katılımcı,

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. Tez danışmanım Prof. Dr. Bülent Yılmaz'ın yönetiminde yapmakta olduğum "*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı İle Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme*" adlı yüksek lisans tez çalışmasında amaç ilgili üniversitelerdeki üniversite lisans öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile ilgili durum ve görüşlerini saptamaktır. Araştırmadan elde edilen bulgular, öğrencilerin okuma alışkanlığı konusundaki problemler irdelenerek incelenecektir. Bu araştırma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan gerekli izinler alınmıştır. Araştırma kapsamında sizinle yaklaşık bir saat sürecek bir anket uygulaması yapılacaktır. Bu verilen ankette, sizin okuma alışkanlıklarınızla ilgili sorular sorulacaktır. Ankette herhangi bir özel sorular (politik görüş, cinsel yönelim, din, özel bilgiler vb.) sorulmayacaktır. Cevaplamak istemeyeceğiniz, özel olduğunu düşündüğünüz sorular olursa cevap vermeyebilirsiniz. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmadan istediğiniz zaman çekilebilirsiniz. Bu durum size hiçbir sorumluluk getirmeyecektir. Ankette sorulan sorulara vereceğiniz cevaplar, çalışmada yer alan araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacaktır. Araştırma sonuçları eğitim ve bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Araştırmanın tüm süreçlerinde kişisel bilgileriniz ihtimamla korunacaktır. Anketi teslim etmeden önce üzerinde düzeltme yapabilirsiniz. Bu gönüllü katılım formunu imzalamadan önce veya daha sonra aklınıza gelebilecek olan soruları istediğiniz zaman sorabilirsiniz. Telefon numaram ve adresim bu kâğıtta yazıyor. Bu araştırma bittikten sonra da bana ulaşabilir ve araştırma ile ilgili soru sorabilirsiniz. Araştırmaya katılmayı tercih ediyorsanız, lütfen aşağıya imzanızı atınız. İmzaladıktan sonra size bu formun bir kopyasını vereceğim.

Katılımcının adı, soyadı:

İmzası:

Tarih:

Araştırmanın yürütücüsü Adı Soyadı: Eda Peri Erbaş (yüksek lisans öğrencisi)
Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 06800 Beytepe, Ankara

Tel: 0546 923 23 93

E-posta: parvana1985@hotmail.com

İmza:

Tarih:

Ek 4. Gönüllü Katılım Formu (Azerice örneği)

KÖNÜLLÜ İŞTİRAK FORMU

Hörmətli İştirakçı,

Mən Hacettepe Universiteti Sənəd və Məlumatların İdarə Olunması Bölümündə magistratura tələbəsiyəm. Prof. Dr. Bülent Yılmazın məsləhətçiliyində icra etdiyim *“Karamanoğlu Mehmetbey Universiteti Türk Dili və Ədəbiyatı ilə Bakı Dövlət Universiteti Azərbaycan Dili və Ədəbiyatı Bölməsinin Tələbələrinin Oxuma Vərdişləri Üzerinə Müqaisəli Araşdırma”* adlı elmi işin məqsədi adı keçən universitetlərdə bakalavr üzrə təhsil alan tələbələrin oxuma vərdişləri ilə əlaqəli vəziyyət və fikirlərini müəyyən etməkdir. Araşdırmadan əldə edilən nəticələr vasitəsilə, tələbələrin oxuma vərdişlərinə dair problemlər tətqiq ediləcəkdir. Bu araşdırma üçün Hacettepe Universiteti Etika Komissiyasından lazımı icazə alınmışdır. Araşdırma çərçivəsində sizinlə təxminən bir saatlıq anket sorğusu gerçəkləşdiriləcəkdir. Bu verilən anketdə, sizin oxuma vərdişlərinizlə əlaqəli suallar yer almışdır. Anketdə hər hansı bir özəl sual (siyasi fikir, cinsi oriyentasiya, din, xüsusi məlumat vs.) yer almamaqdadır. Cavablamaq istəmədiyiniz, özəl olduğunu düşündüyünüz suallar olarsa, cavab verməyə bilərsiniz. Araşdırmada iştirak könüllüdür. Araşdırmadan istədiyiniz zaman imtina edə bilərsiniz. Bu vəziyyət sizi heç bir məsuliyyətə cəlb etməyəcəkdir. Anketdəki suallara verəcəyiniz cavablar tətqiqatçıdan başqa heç kim tərəfindən oxunmayacaqdır. Araşdırmanın nəticələri təhsil və elmi məqsədlərlə istifadə olunacaqdır. Araşdırmanın bütün proseslərində şəxsi məlumatlarınız diqqətlə qorunacaqdır. Anketi vermədən öncə üzərində dəyişiklik edə bilərsiniz. Könüllü iştirak formunu imzalamadan öncə və ya imzaladıqdan sonra anketlə bağlı istədiyiniz sualı verə bilərsiniz. Telefon nömrəm və ünvanım aşağıda qeyd olunmuşdur. Araşdırma bitdikdən sonra da mənimlə əlaqə saxalaya bilər və araşdırma haqqında məlumat ala bilərsiniz. Əgər araşdırmada iştirak etmək istəyirsinizsə, bu formu imzalamağınızı xahiş edirəm. İmzaladıqdan sonra size bu formun bir nüsxəsi veriləcəkdir.

İştirakçının adı, soyadı:

İmzası:

Tarix:

Tətqiqatçı/ Adı, Soyadı: Eda Peri Erbaş (magistratura tələbəsi)

Hacettepe Universiteti, Sənəd və Məlumatların İdarə Olunması Bölümü 06800
Beytepe, Ankara

Tel: 0546 923 23 93

E-mail: parvana1985@hotmail.com

İmza:

Tarix:

Ek 5. KMÜ Edebiyat Fakültesi TDE Bölümünde Anket Uygulamak İçin İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 13/10/2017-E.24791

 T.C.
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
Edebiyat Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 66278250-044-E.24791
Konu: Anketler

13/10/2017

İLGİLİ MAKAMA

Fakültemiz Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü 131203202 numaralı öğrencisi Eda Peri EĞRİBAŞ'ın Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim Dalında yapmakta olduğu yüksek lisans kapsamında "Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı ile Bakü Devlet Üniversitesi'nin Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme" adlı tez çalışması için Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencileri arasında 12 Ekim 2017 tarihinde anket uygulaması yapmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Doç .Dr. Mehmet MERCAN
Dekan V.

BU BELGE ELEKTRONİK İMZALI
ASLI İLE AYNI DİR.

Zeynep Nur DEVAM
Bilgisayar İşletmen

vcut Elektronik İmzalar

HMET MERCAN (Edebiyat Fakültesi Dekanlığı - Dekan V. V.) 13/10/2017 16:12

Evrak Doğrulama İçin : http://dogrulama.kmu.edu.tr/enVision-Sorgula/validate_doc.aspx?V=BENFT5PZ

unus Emre Yerleşkesi 70100/ KARAMAN
Tel: +90 338 226 21 41 Belgegeçer : +90 338 226 21 39

Ayrıntılı Bilgi için İrtibat: Zeynep Nur Devam
Bilgisayar İşletmen

Posta : edebiyat@kmu.edu.tr Elektronik Ağ : <http://edebiyat.kmu.edu.tr> Telefon No: 0 338 226 21 41

sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 06/10/2017-E.23833

T.C.
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 36321956-044-
Konu: Anket İzni

EDEBİYAT FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi: 02.10.2017 tarihli ve 66278250-044-E.23287 sayılı yazınız.

Fakülteniz Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü 131203202 numaralı öğrencisi Eda Peri EĞRİBAŞ'ın Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim Dalında yapmakta olduğu yüksek lisans kapsamında "Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı ile Bakü Devlet Üniversitesi'nin Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme" adlı tez çalışması için Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencileri arasında anket uygulaması yapma talebi uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi rica ederim

Prof. Dr. Ercan OKTAY
Rektör Yardımcısı

evcut Elektronik İmzalar

RCAN OKTAY (Rektörlük - Rektör Yardımcısı) 06/10/2017 09:39

Yunus Emre Yerleşkesi 70100 / KARAMAN
Tel: 0 338 226 2063 Belgegeçer: 0 338 226 20 70
E-Posta: ogrenci@kmu.edu.tr Elektronik Ağ: http://ogris.kmu.edu.tr

Ayrıntılı Bilgi için İrtibat: Nesrin Derinkuyu
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No: 0 338 226 2066

70 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Ek 6. BDÜ Edebiyat Fakültesi ADE Bölümündə Anket Uygulamak İçin İzin Belgesi (Türkçe çevirisi ile birlikte)

 BAKI DÖVLƏT UNIVERSİTETİ
BAKU STATE UNIVERSITY

№ 03-5/449 "22" 09 2017 il

**Türkiyə Respublikasının
Hacettepe Universiteti Sənəd və
Məlumatların İdarə Olunması
bölümü rəhbərliyinə**

Hacettepe Universiteti Sənəd və Məlumatların İdarə olunması fakültəsində magistratura pilləsi üzrə təhsil alan Huseynova Parvana Sakit qızı Prof. Dr. Bülent İlmazın elmi rəhbərliyi altında yazdığı "*Karamanoğlu Mehmetbey Universiteti Türk Dili və Ədəbiyyatı Bölməsi Tələbələrinin Oxuma Vərdisləri Üzərinə Tüqayisəli Araşdırma*" mövzusunda elmi işlə əlaqədar olaraq Bakı Dövlət Universiteti Filologiya fakültəsində 21 sentyabr 2017-ci il tarixində anket sorğusu çirmişdir.

m və innovasiyalar üzrə
rektor: AMEA-nın müxbir üzvü, prof. A.H.KAZIMZADƏ

8, Z.Xəlilov küçəsi 23
12 430 32 45, 539 05 17
12 598 33 76

Baku AZ-1148, Z.Khalilov str., 23
Tel.: +994 12 430 32 45, 539 05 17
Fax: +994 12 598 33 76

e-mail: info@bsu.az
http://www.bsu.edu.az

Bakı Dövlət Universiteti
Rektoru Akademik A. M.
Məhərrəmova

Hacettepe Universiteti
magistratura tələbəsi
Pərvanə Hüseynova
tərəfindən

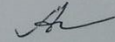
dos. E. Kismurov
Təcrübə vəsaiti.
Təsdiq edilir
19.09.17

Ərizə

Hacettepe Universiteti Sənəd və Məlumatların İdarəetməsi Bölməsində magistratura üzrə təhsil alıram. Əvvəlki Mehmetbey Universiteti Türk Dili və Ədəbiyyatı Fakültəsi Dövlət Universitetinin Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Fakültəsi Tələbələrinin Oxuma vərdişləri ilə əlaqədar Müqaisəli "Təcrübə" adlı elmi işinin bir hissəsi olaraq Azərbaycanın digər universiteti olan Bakı Dövlət Universitetinin İctimaiyyət Fakültəsinin 4. kurs tələbələri arasında anket sorğusuna iştirak etməyə icazə vəzuvəni xahiş edirəm.

Pərvanə Hüseynova
19.09.2017

*Türkçeden Azericeye tercümedir.
Türk dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə edilmişdir*

Universitetin rəsmi blankında

T.R.
HACETTEPE ÜNİVERSİTETİ
Rektorluq

T. C.
KONYA BİRİNCİ NOTERLİĞİ
Purçuklu Mah. İstanbul Cad. Kadılar Sk.
No: 6 İşkimiş İş Merkezi Zemin Kat P/1-3
Tel: 351 14 87 - 352 00 03 Konya/KONYA

Sayı : 35853172 / 433-2487
Tarix: 17 iyul 2017

07 EYL 2017)

İCTİMAİ ELMİLƏR İNSTİTUTUNUN DİREKTORLUĞUNA

№ 10693

İlkin ərizə: 16.06.2017 tarixli və 3915 sayılı ərizəniz.

İnstitutunuzun İnformasiya və Sənədlərin İdarə Edilməsi Bölməsinin magistratura tələbəsi olan Parvana Hüseynova Prof. Dr. Bülent YILMAZ'ın məsləhətçiliyində icra etdiyi "Karamanoğlu Mehmetbey Universiteti Türk dili və Ədəbiyyatı ilə Bakı Dövlət Universitetinin Azərbaycan Dili və Ədəbiyyatı Bölməsinin Tələbələrinin Oxuma vərdişləri ilə Əlaqədar Müqayisəli Araşdırma " adlı kurs işi, 11 iyul 2017 tarixində Universitetimizin Senat Etika Komissiyasının iclasında araşdırıldı və etika baxımından uyğun olduğu görüldü.

Bilgilerinizi və gərəyini rica edirəm.

Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
Rektor a.
Rektor Yardımcısı

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon: 0 (312) 305 3001 - 3002 • Faks: 0 (312) 311 9992
E.posta: yazim@hacettepe.edu.tr • www.hacettepe.edu.tr
Ayrıntılı Bilgi için: Yazı İşleri Müdürlüğü 0(312) 305 1008.

HACETTEPE ÜNİVERSİTETİ
İctimai Elmlər İnstitutu
Tarix: 20.07.2017
Sayı: 5346.

Şbu tərcümə Türkçe aslından Azericeye aslına uyğun olaraq tarafımdan tərcümə edildiyini eyan ederim. Tərcümənin türk dilindən azərbaycan dilinə sənədin əslinə uyğun olaraq tərcümə etdiyimi bildirirəm.

Ali GULUZADE
Yemini Tərcüman
(Нотариальный переводчик)

Şbu belge noterliqimiz yeminli tərcümanı Ali Guluzade tərəfindən Türkçeden Azericeye tərcümə edildiyini onaylıram. Sənədi türk dilindən azərbaycan dilinə Əli Quluzadə tərəfindən tərcümə edildiyini təsdiq edirəm.

Konya 1. Noteri
Ali Altuner
Konya 1 sayli notariat kontorunun notariusu
Ali Altuner

Mahmet UYAR
İmza Yetkili Kağıt

Bakü Devlet Üniversitesi
Rektörü Akademik A. M.
Meherremov'a

DİLEKÇE

Ben Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalında yüksek lisans yapmaktayım. “Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme” adlı tez çalışması için Azerbaycan’ın önde gelen üniversitesi olan Bakü Devlet Üniversitesinin Filoloji Fakültesinin 4. sınıf öğrencilerine anket uygulamama izin vermenizi rica ederim.

Parvana Huseynova⁵

19.09.2017

(İmza var)

Doç. E. Memmedov’a gereğinin yapılması için verilmiştir.

Yukarıda sözü edilen konuyla ilgili anket uygulamasının geçirilmesi teşkil olunsun.

AMBA-nın muhbir üyesi, Prof. A. H. Kazımzade

Tarih: 19.09.2017

(İmza var)

⁵ Araştırmacının (Eda Peri Erbaş) Türk vatandaşlığı almadan önceki adıdır.

BAKÜ DEVLET ÜNİVERSİTESİ

BAKU STATE UNIVERSITY

N°03-5/449
22.09.2017

Türkiye Cumhuriyeti
Hacettepe Üniversitesi
Bilgi ve Belge Yönetimi
Anabilim Dalı Yönetimine

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalında yüksek lisans yapan Huseynova Parvana Sakit kızı Prof. Dr. Bülent YILMAZ danışmanlığında *“Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme”* konusundaki tez çalışması ile ilgili olarak Bakü Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesinde 21 Eylül 2017 tarihinde Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerine anket uygulamıştır.

Bilim ve İnovasyon üzere

Rektör Yardımcısı:
Kazımzade

AMBA-nın muhbir üyesi, Prof. A. H.

(İmza var)

Bakü AZ-1148, Z. Helilov sk.23

Tel: +994 12 430 32 45, 539 05 17

Faks: +994 12 598 33 76

e-mail: info@bsu.az

<http://www.bsu.edu.az>

Ek 7. Etik Kurul Onay Belgesi

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

17 Temmuz 2017

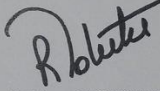
Sayı : 35853172/ 433 - 2487

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

16.06.2017 tarih ve 3915 sayılı yazınız.

Enstitünüz Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi **Evrim HUSEYNOVA**'nın **Prof. Dr. Bülent YILMAZ** danışmanlığında yürüttüğü **Arif Ramanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı ile Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan Dili ve Edebiyat Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme** başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **Temmuz 2017** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

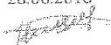

Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

*Öğrenci İşlerine
Yazışmalar Yür.
21.07.2017*

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon: 0 (312) 305 3001 - 3002 • Faks: 0 (312) 311 9992
E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr • www.hacettepe.edu.tr

Ayrıntılı Bilgi için:
Yazı İşleri Müdürlüğü
0 (312) 305 1008

EK 8. ORJİNALLİK BELGESİ

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA   Tarih: 28/06/2018   Tez Başlığı / Konusu: KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ İLE BAKÜ DEVLET ÜNİVERSİTESİ AZERBAIJAN DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME   Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 130 sayfalık kısmına ilişkin, 28/06/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %16'dır.   Uygulanan filtrelemeler: 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, 2- Kaynakça hariç 3- Alıntılar dâhil 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.   Gereğini saygılarımla arz ederim.   28.06.2018   Adı Soyadı: EDA PERİ ERBAŞ Öğrenci No: N11224197 Anabilim Dalı: BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI Programı: BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMÜ Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.
DANIŞMAN ONAYI   UYGUNDUR.   (Unvan, Ad Soyad, İmza) Prof. Dr. Bülent Yılmaz

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Eda Peri Erbaş
Doğum Yeri ve Tarihi : Azerbaycan, 20.09.1985

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Azerbaycan Uluslararası Üniversitesi İngiliz Dili
Öğretmenliği, Karamanoğlu Mehmetbey
Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge
Anabilim Dalı

Bildiği Diller : Azerice, Rusça, İngilizce, Türkçe

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Göç
İdaresi Müşavir, Özel Bir Firmada
Mütercim-tercüman

İletişim

E-Posta Adresi : parvana1985@hotmail.com

Tarih :11.06.2018